

Uvodnik

Jurij Paljk

Vrnitev Narodnega doma

Vponedeljek, 13. julija, bo tržaški Narodni dom natančno sto let po fašističnem barbarskem požigu vrnjen naši narodni skupnosti.

Vrnjen bo ponovno nam, Slovencem, ki živimo danes v Italiji. Gre za simbolično in pravično gesto, ki jo bosta predsednik Republike Italije Sergio Mattarella in slovenski predsednik Borut Pahor nadgradila še z jutranjim obiskom dveh krajev bolečine v Bazovici, kar določenim krogom tako v Italiji kot v Sloveniji ni pogodu. Gre za simbolno gesto, s katero nameravata predsednika držav ob vrnitvi Narodnega doma začeti novo poglavje celitve ran, ki nam jih je vsem, ki tu živimo, pustilo krvavo dvajseto stoletje.

Lepo je, da je med nami pisatelj Boris Pahor, ki je kot otrok s sestro Evelino nemočen gledal požig Narodnega doma v Trstu, naravnost krasno pa je, da bosta starosti naših pisateljev in naši "narodni vesti", kar Boris Pahor s svojim trmastim vztrajanjem pri slovenstvu gotovo je, predsednika Italije in Slovenije v Trstu na dan vrnitve Narodnega doma vročila najvišji državni odlikovanji obeh držav.

Narodni dom bo spet v naših rokah.

Poznavalci vedo povedati, da bo proces vračanja dolgo trajen, trajal naj bi deset ali več let, a najbolj pomembno je, da je slovenska organizirana narodna manjšina v Italiji zmogla toliko poguma in zdrave pameti, da je ustanovila fundacijo, ki bo zanj skrbel. Vsem, ki so pri pripravi fundacije za Narodni dom sodelovali pošteno, gredo naše iskrene čestitke.

Tako predsednica SKGZ Ksenija Dobrila kot predsednik SSO Walter Bandelj, slovenska senatorka v Rimu Tatjana Rojc in drugi, če slovenskega predsednika Boruta Pahorja niti ne omenimo!, so danes tarče poniglih, neupravičenih, nedostojnih žalitev in obrekovanj, predvsem na svetovnem spletu. Vsem naštetim in njihovim sodelavcem, ki so iskreno in brez fige v žepu sodelovali pri zahtevnem procesu usklajevanja različnih mnenj, priprave fundacije in trajni vrnitvi Narodnega doma v slovenske roke, gredo naše iskrene čestitke!

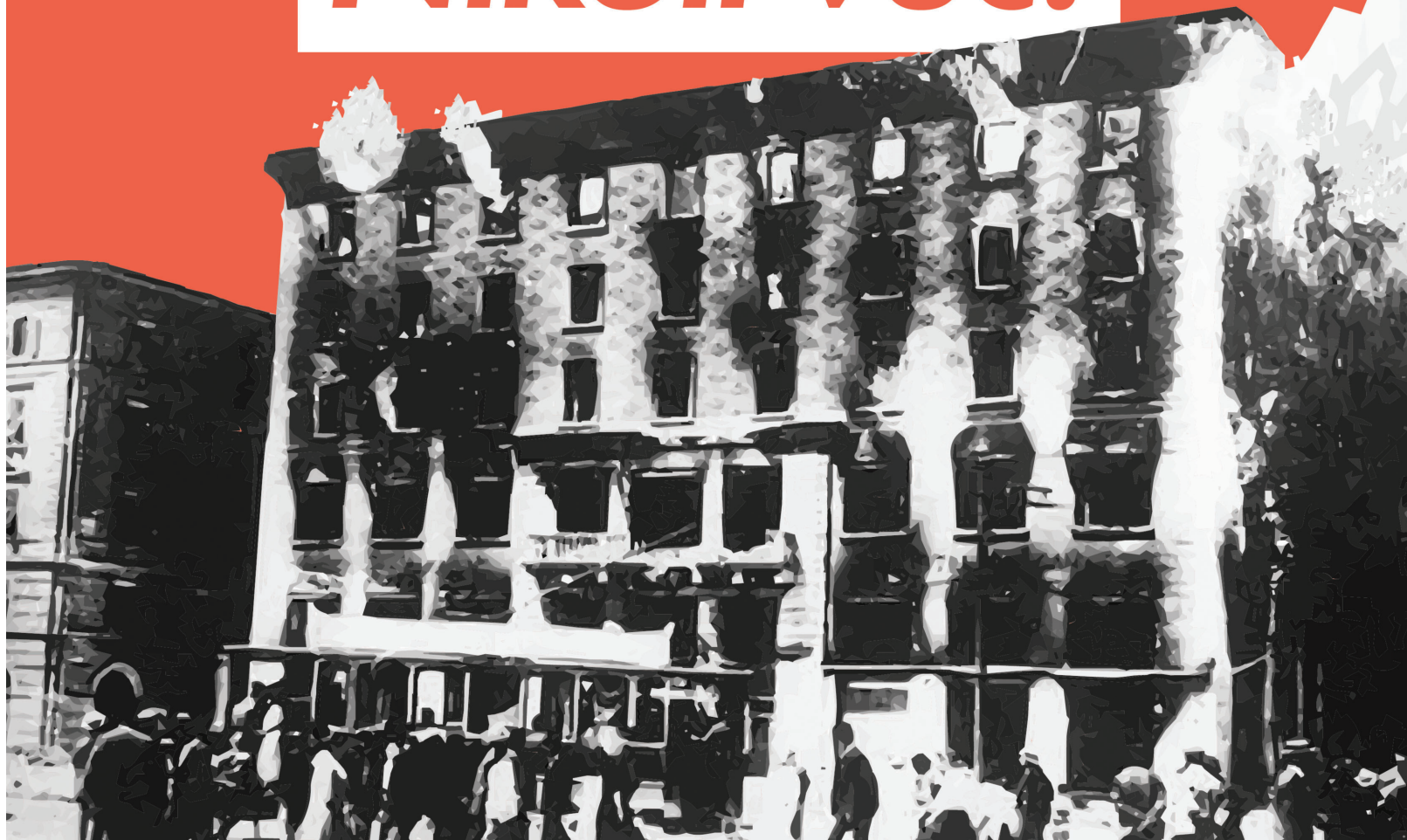
Narodni dom je bil in naj postane ponovno kraj srečevanj, pomembno pa je, da je ponovno v slovenski lasti. Prepričani smo, da bo naša narodna skupnost preko fundacije znala dobro upravljati z njim, kot to zna, recimo, svetovno znani florentinski muzej Galleria degli Uffizi, ki je za direktorja poklical izjemnega nemškega organizatorja in poznavalca umetnosti. Ime mu je Eike Schmidt in iz florentinskega muzeja je spet naredil biser, ki mu ga ni para v svetu.

To pišem nalašč, ker mora biti vodenje Narodnega doma prozorno, čisto, jasno, vsem na oči. Nobene sprenevedanja, nobenih igrice ne potrebujemo okrog Narodnega doma, ničesar ne!

V zubljenem požaru, ki ga je pred sto leti uničil, se je Narodni dom prekalil v legendarni simbol za vse Slovence.

In tudi zato upamo, da ne bo slavlja 13. julija v Trstu motila nobena nepotrebna manifestacija takih in drugačnih, predolgo smo namreč že čakali na ta dan!

Nikoli več!

@ivanpersoglia

Psiholog

Danilo Sedmak o knjigi *Jadranska oaza*, ki predstavlja značilnosti tržaško-kraške obale

3

Gostinci

Družina Vogrič v Števerjanu vodi daleč naokrog uveljavljeno in znano restavracijo sredi čudovitih Brd

6

Poletna srečanja pod lipami

V KCLB je pater Branko Cestnik v pogovoru z Jadranko Cergol predstavil svoj roman *Sonce Petovione*

8

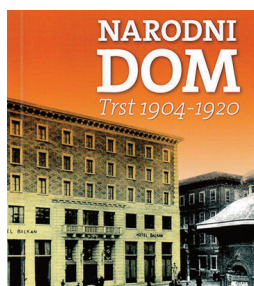
Knjižna novost

Ob Veliki noči je letos prišla na knjižne police pesniška zbirka nikdar pozabljene goriške pesnice Ljubke Sorli

9

Tiskovna konferenca ZIT

V Tržaškem knjižnem središču so predstavili koristen in dragocen priročnik o Narodnem domu

10

Trst / Večer v DSI

V Peterlinovi dvorani je bilo srečanje z arhitektom Stojanom Lipoltom z naslovom *Dunaj, Trst in njen vpliv na matični Kras*

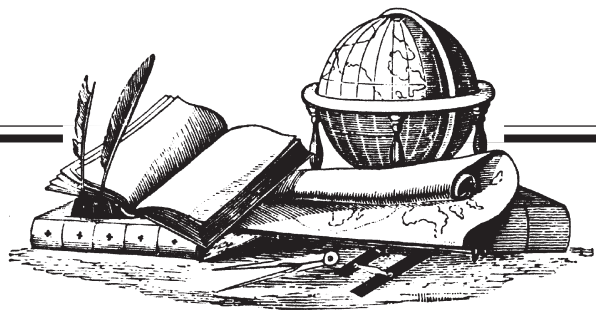
10

Z NOVIM GLASOM V NOVO FAZO!

Sledi nam
tudi na spletu!

NOVI
GLAS

V razmislek

Je narod neumen?

Vse, kar se dogaja, se dogaja zelo hitro. Lahko se samo čudimo in občudujemo živahnosti sprememb. Zaradi obilice dežja je vrt, ki ga obdelujem, zaraščen s posejanimi rastlinami, pa tudi invazivnim plevelom. Pomislimo, kako hitro se je po vsem svetu razširil virus, ki opozarja, da še ni rekel zadnje besede. Tudi na političnem parketu oziroma ploščicah je razburljivo. Minister Aleš Hojs je spregovoril o "politični policiji", podobno lahko govorimo o "političnem tožilstvu" in "političnem sodstvu". Pravni strokovnjaki razpravljajo, ali je državno tožilstvo del izvršilne ali sodne veje oblasti. Sem navaden državljan in priznam, da se nikoli nisem poglobljal v te zadeve, niti nimam tega namena, toda čudim se, da niti profesorji, ki predavajo študentom, nimajo razčiščenih pojmov.

Od časa do časa se pojavi še kdo, ki pove, da je narod neumen. Seveda si mislim, da jaz ne sodim med neumneže, a po drugi strani sem član tega naroda in moram priznati, da sem bil v življenju že večkrat neumen. Koliko imajo tisti, ki trdijo, da je narod neumen, prav, koliko pa se motijo? Vsekakor lahko rečemo, da živimo v določenem kaosu. Nekateri se trudijo, da bi se kaos še povečal. Pomislimo samo na upoštevanje

oziroma neupoštevanje varnostnih ukrepov zaradi virusa, na neprijavljene demonstracije, na grožnje s smrtjo, na enostransko poročanje nacionalnih medijev, na razprave med vrhunskimi strokovnjaki, ki ne razlikujejo med tem, kaj je belo in kaj je črno. Kaj drugega, kot kaos, je to? Če se pojavi junak, ki bi rad naredil malo

je narod neumen, le nisem. Ali pa se motim? Smo bili neumni, da smo 23. decembra l. 1990 na plebiscitu glasovali za ustanovitev lastne države? Če je to bila neumna odločitev, pomeni, da nas je bilo takrat neumnih 95 % volivcev in nam res ni pomoči. Prepričan sem, da bi, če bi postavili vprašanje o odgovornosti

reda, premnogi z vsemi topovi udarijo po njem, četudi je to kdo izmed ministrov ali predsednik vlade. V takem primeru je napad še bolj ognjevit. Smo državljani res neumni in želimo živeti v državi kaosa in ne v vladavini prava? Popolnoma prepričan o tem, da

tožilstva in sodišč, ki ne opravlja svojega dela, tako kot bi morala, bila večina državljanov "neumna". Pogoji za to, da je narod "neumen", pa je njegova informiranost o dejstvih. Žal nacionalni mediji v preteklosti niso verodostojno opravljali svojega dela in volivcem, po mojem mnenju, ni

so predstavili realnosti glede kriminalnega početja v zvezi s pranjem iranskega denarja in drugimi velikimi kriminalnimi zgodbami. Po drugi strani je prihajalo do težkih, krivičnih "političnih" obsodb, ki niso dobile epiloga. S tem so nekateri tožilci in sodniki padli na izpitu in pokazali, da niso neodvisni in nepristranski. Podobno so padli na izpitu mediji, ki so se bali spregovoriti o resnici. Sedanje neprestano napadanje Janševe vlade pomeni njihovo spreobrnitev in verodostojnost? Tako tožilci kot sodniki in mediji se radi izgovarjajo na neodvisnost in svoje pravice, pozabljajo pa na svoje dolžnosti. Že prav, da sta ločenost in neodvisnost treh vej oblasti zapisana v Ustavi. Toda črka na papirju še ni uredničenje tega, kar piše. Neodvisen si ali pa nisi. Iz izkušnje vem, da tožilci in sodniki lahko določene mape pospravijo v predale. To vrže na tožilstvo, sodstvo in medije, ki o tem molčijo, senco in dvom. To velja za vsako institucijo, ki je okužena z nepravilnostmi, krivičnostjo in zlom zaposlenih, kar pa seveda ne pomeni, da teh institucij ne potrebujemo.

Ne bi rekel, da je narod neumen, temveč da navadni državljani ne moremo razumeti, kako se to lahko sploh dogaja. Ne zato, ker ne zaupamo v državne institucije, temveč nasprotno, ravno zaradi tega, ker bi v te institucije radi zaupali. Prepričan sem, da niso vsi tožilci, sodniki in novinarji slabi. Nedopustno pa je, da obstajajo znotraj teh sistemov "podjetja", ki so v službi napadanja političnih nasprotnikov in vztrajno skrbijo za to, da zakon ni za vse enak. Mislim, da bi večina državljanov, če bi jih o tem povprašali, bila "neumna", podobno, kot je bila neumna na plebiscitu 1990, in bi zahtevala odstranitev, kaznovanje ter lustracijo "političnih" sodnikov.

Ravno "politično sodstvo", o katerem je spregovoril in zaradi katerega je z ministrskega položaja

odstopil Aleš Hojs, je to, kar se ne bi smelo dogajati. Politika ne bi smela vplivati na sodstvo, moške in žene v togah ne bi smeli biti pristranski in se v določenih primerih bati, da bo njihova pravična razsodba o dejanjih pomembnih državnih funkcionarjev vplivala na politično dogajanje v državi, v drugih primerih pa neskrupulozno zlorabljati svojo moč v korist svoji politični opredelitvi.

Od izvoljenih poslancev in drugih odgovornih v družbi zato pričakujem in zahtevam, da se v Sloveniji vzpostavi vladavina prava. Ne vem, katera so najprimernejša orodja za doseg tega cilja: sprememba sodne zakonodaje, ki bo zagotovila ustrezen nadzor nad odgovornostjo institucij in v njih zaposlenih posameznikov, preiskovalne komisije ... Gotovo pa tega ne bomo dosegli s sprenevanjem, z govoričenjem o neodvisnosti institucij in preusmerjanjem pozornosti.

Na plebiscitu l. 1990 smo se odločili za samostojno, demokratično, pravno in svobodno Slove-

nijo. Brez pravičnosti ostane le še karikatura Republike Slovenije. Zato od vseh odgovornih v družbi pričakujem, da intenzivno iščejo odgovor na ureditev razmer v sodstvu, tožilstvu in medijih. Učinkovito je treba poskrbeti za javni nadzor nad vsemi vejami oblasti in skrbeti za odgovorno ravnanje le teh. Pomembno mesto pri tem imajo prav gotovo svobodni in neodvisni mediji.

Vsaj tako hitro, kot se je izvedla preiskava proti ministru Zdravku Počivalšku, je treba začeti ustrezne postopke (pridržanja ...) glede pranja iranskega denarja ...

Če do tega ne pride, pomeni, da nismo svobodna in resna država. V tem primeru predlagam, da "neumno ljudstvo" naredi še eno neumnost; da gremo še enkrat na plebiscit za svobodno Slovenijo. In to čim prej, dokler je še čas. Kajti živimo v času, ko se svet vrti zelo hitro. Če tega ne naredimo, pa se pripravimo na življenje v suženjstvu. Od "svobode" nam bodo ostali le še obvezni protesti proti rasizmu, fašizmu in janšizmu.

Bogdan Vidmar

Porast novih primerov okužb

Epidemiološki krizi ni videti konca. Zlasti v zadnjih dneh se je število novih primerov okužb marsikje spet nekoliko zvišalo. V Italiji so v ponedeljek ugotovili 208 novih okužb (približno 15 več kot dan prej), za covidom19 je umrlo še 8 bolnikov. Od začetka epidemije je bilo 241.800 okuženih, trenutno pozitivnih na bris 14.700, hospitaliziranih 946, 72 na intenzivni negi, ozdravljenih 192.200, skupno število žrtev pa znaša 34.869. V enajstih italijanskih deželah niso zabeležili novih primerov okužb. Največ novih primerov je v Lombardiji, razmeroma dosti tudi v Kampanji, spodbudno pa je, da so v Venetu uspeli omejiti nova žarišča epidemije. Drastično se slabša stanje na Balkanu. Tudi v Sloveniji situacija ni dobra, je v ponedeljek dejal vladni govorc Jelko Kacin, saj v zadnjih dneh prihajajo na dan novi potrjeni primeri okužb. In v naslednjih dneh jih pričakujejo še več, saj opravljajo več testiranj. Posebej zaskrbljujoč je pojav okužb v domu za starostnike v Vipavi. Marsikje se pripravljajo na morebiten nov val okužb. Slovenska vlada je v preteklem tednu spremenila oziroma dopolnila odlok o odrejanju in izvajanju ukrepov za preprečitev širjenja bolezni na mejnih prehodih na zunanji meji in na kontrolnih točkah na notranjih mejah. Kacin je pozornost usmeril tudi na sum širjenja okužbe s koronavirusom iz malomarnosti. Večina ljudi se karantene drži, sankcije pa so namenjene tistim, ki odločb ne upoštevajo.

Povejmo na glas

Pomiriti škodljiva slovenska zaostrovanja

Če rečemo pomiriti škodljiva slovenska zaostrovanja, potem imamo seveda v mislih sedanje vse večje napetosti v matični domovini. In pri tem ne moremo ostati brezbrizni, saj se dogajanja v Sloveniji tičejo vseh nas in smo zato dodatno pozorni in tudi zaskrbljeni ob stopnjevanju političnih zaostritev, ki zadobivajo že neprijetne razsežnosti. Dejstvo je, da je nasprotovanje Janševi vladi preraslo v tisto nespodbudno značilnost, ki se ji pravi vse močnejša notranja delitev, da ne rečemo razklanost, po kateri je polovica Slovencev na enem in druga polovica na drugem bregu, z dodatkom, da ni mosta, ni povezanosti, ni srednje poti. Res je, da nas koronavirus obremenjuje in da kar poraja razdraženost ter mučno nezadovoljstvo ter je izjemno ploden izvir vsakršnih medsebojnih zaostrovanj, res pa je tudi, da v naši matični domovini tovrstna znamenja že kar nekaj časa opazujemo. Sovražni govor je postal stalnica in sploh ni od danes in tukaj ne gre samo za socialna omrežja, kjer kaznivih izjav ni mogoče prešteti, usodnejše je žaljivo in nekulturno izražanje v neposrednih prenosih iz Državnega zbora in njegovih komisij, kar je popolnoma nekaj drugega. Nastopi politikov imajo dokazano izreden vpliv in tej odgovornosti se preprosto ne morejo izmakniti, čeprav je v bistvu ne priznavajo pač po tistem na videz veličastnem načelu "jaz le povem, kar mislim". Zato ni niti malo slučajno, da so se iz vse te mržnje porodili ulični protesti proti Janševi

vladi, napetosti so se torej preselile na cesto in cesta je dosti višja stopnja zaostrovanja, da bi se slednjič zgodil fizični napad na domovanje Zmaga Jelinčiča, očitno zato, ker podpira sedanjo vlado od zunaj. Tukaj pa imamo že opraviti z nasiljem, ki bi ga morale vse politične sile najostreje obsoditi. Skratka, temperatura je zelo visoka in zagotovo daleč previsoka, da bi le zamahnili z roko, češ saj ni nič takega, hitro bo šlo vse mimo. In tako se je Slovenija ponovno znašla v tisti razklanosti, ki ima izključujoč ideološki naboj, kajti konec koncev sedanja škodljiva zaostritev v resnici korenini v koncu druge svetovne vojne, ki je očitno niti koronavirus ni mogel potisniti v pomirjen spomin preteklosti. In ta izključujočnost pomeni, da ena stran Slovencev še vedno ni priznala druge in ta ni priznala prve in da si še vedno obe prizadevata, da bi drugo izničili, utišali in uvedli v državi enobarno prevlado, kar je preprosto nemogoče in družbo neusmiljeno spodkopava. V takšnem vzdušju za neko srednjo pot ni prostora, ni prostora za prepotrebno sodelovanje in tu je mogoče izreči veliko priznanje predsedniku Borutu Pahorju in njegovim somišljenikom, ki si prizadevajo za notranje zblizanje, brez katerega ni prave prihodnosti in je tudi ne more biti. Upati je zato, da bodo v duhu pomiritve in vsesplošnega zblizanja zazvenela vsaj slovesna spominska obhajanja v Bazovici in pri Narodnem domu v Trstu.

Janez Povše

Narodni dom - dva glasova

Ob Grmadi v pristanu Borisa Pahorja
in Črnem obroču Marija Čuka

Slavnostni nagovor: pisatelj Boris Pahor

Vabijo

Radijski oder,
Slovenska prosveta,
Društvo slovenskih izobražencev,
Knjižnica Dušana Černeta,
Krožek Virgil Šček,
MOSP - Mladi v odkrivanju skupnih poti,
Založba Mladika
Slovenski kulturni klub

v ponedeljek, 13. julija 2020, ob 19.30 na Repentabru

Poskrbljeno bo za spoštovanje vseh varnostnih pravil.

V primeru slabega vremena bo prireditve v dvorani
Finžgarjevega doma na Opčinah.

POGOVOR Psiholog Danilo Sedmak o knjigi Jadranska oaza, ki predstavlja značilnosti tržaško-kraške obale

“Vse, kar tam vdihavamo in pronica v celice našega telesa, ustvarja protistrup bolezenskim klicam”

Podeželsko prebivalstvo je v primerjavi z mestnim lažje kljubovalo strogim omejitvam, ki so veljale zaradi koronavirusa. Obdelovanje hišnega vrta, košnja trave ali hoja v naravi s pogledom na zeleno goščavo so blagodejno vplivali na počutje ljudi, ki so zaradi strogih ukrepov in žalostnih novic, ki so prihajale še predvsem iz Lombardije, živeli pod stresom.

V času, ko je veljala omejitve gibanja petsto metrov, so tudi prebivalci obmorskih vasi na tržaškem Krasu vnovično odkrivali svojo bližnjo okolico. Po stezah in poteh, ki se vijejo vzdolž kraškega roba in pod njim nad Tržaškim zalivom, smo v tistih tednih srečevali veliko sprehajalcev. Z neposrednim stikom z naravo so se ljudje lažje prebijali skozi težave koronskega časa. Sprehodi na obalnih območjih, na katerih uspeva sredozemska makija, so prijetni in sproščujoči. Zaradi naravne lepote se ne čudimo, da se po stezah, ki se vijejo med Štivanom in Sesslanom, Nabrežino in Prosekom ter Kontovelom in Bani, pogosto sprehajajo ljudje tudi iz bolj oddaljenih krajev. Hoja v senci goščave, vzdolž suhih zidov in s pogledom na morje, Trst, Tržič, Gradeško laguno in istrsko obalo, se obiskovalcem vtisne v spomin, da se radi vračajo v naše kraje.

Pogost obisk obalnega pasu v koronskem času nam je prikladal v spomin knjigo, ki sta jo zakonca Danilo Sedmak in Floriana Stefani objavila pred nekaj leti. Delo z naslovom *Jadranska oaza* in podnaslovom *Psiho-ekološki pogled*, ki predstavlja dragocen vodnik za perspektivno doživljanje obmorskega pasu od Barkovelj do Timave, je izšlo pri Goriški Mohorjevi družbi. Zaradi aktualnosti vsebin, ki jih obravnava, smo psihologu Danilu Sedmaku postavili nekaj vprašanj, na katera je rad odgovoril.

Iz katerega vzgiba sta pred nekaj leti z ženo, gospo Floriano Stefani, napisala in objavila knjigo Jadranska oaza?

Že vrsto let zahajava v kriški Breg, kjer na območju pod sv. Primožem obdeluje zemljišči. Medtem ko žena tam goji razne cvetlice, zdravilne rastline in dišavnice, se jaz z veseljem ukvarjam s trtami, oljkami in drugim sadnim drevjem. Sadje, ki dozori na terasastih površinah ("paštnih") naše obale, ima zaradi bližine morja in sončne lege enkratni okus, ki mu daleč naokoli ni para. Kmečka opravila sredi narave so prijetna. Obalni pas med Barkovljami in Štivanom je zelo lep in hkrati poln zanimivosti. Ob spoznavanju in preučevanju njegovih značilnosti sem odkril, da so že v času avstrijskega cesarstva prihajali v naše kraje raziskovat rastline in živalstvo nemški, češki, avstrijski in drugi znanstveniki.

Namen knjige je torej, da bi ljudje bolje spoznali in ovrednotili ta obalni pas, na katerem živimo Slovenci?

Vsekakor. Izid najinega dela morda še najbolje utemeljujejo v knjigi objavljeni verzi Iga Grudna - Naj kdorkoli kdaj te vpraša, / kdo živi na zemlji tej, / vedi: zemlja ta je naša, / tvoji dedje spijo v njej, / zanjo bori se naprej! Knjiga želi prispevati k temu, da bi

va na človeka.

Naj spomnim, da je Organizacija združenih narodov že leta 1948 zdravje opredelila kot biološko, psihološko in socialno stanje dobrega počutja. To pomeni, da zdravje pojmuje kot rezultat mnogih dejavnikov, ki vključujejo telo, psiho, okolje, čustva in družbo, ki so v medsebojni odvisnosti. Človek je torej tudi okoljsko bitje.

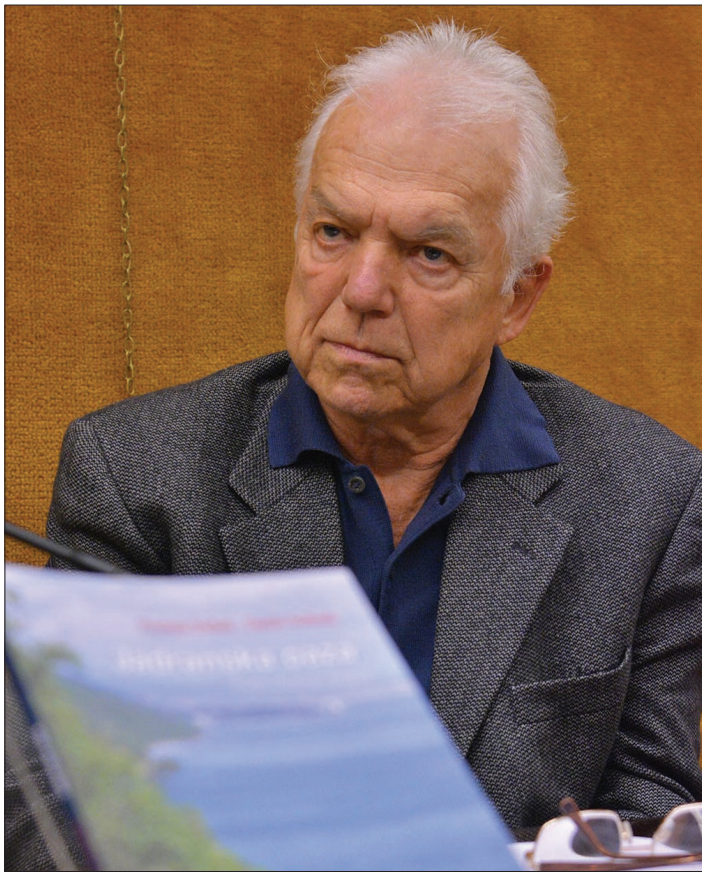

Foto damj@n

obalni prostor med Barkovljami in Štivanom spet prišel v našo skupno zavest. Na tem območju živimo Slovenci vse od naselitve. Slovenski človek je z obdelovanjem tega ozemlja ohranjal svojo izjemnost kot tudi odprt in veder značaj.

Pomisliti moramo, da smo ozemlje pod obalno cesto med Križem in Grljanom že skoraj popolnoma izgubili. Domačini so v povojnem času tamkajšnja zemljišča prodali. Odtlej tam živijo Tržačani, a tudi Rusi in drugi. V Sesslanskem zalivu so zgradili naselje Portopiccolo. V naše kraje so po vojni prišli Istrani in drugi, ki se ukvarjajo z ribištvo. Domačini slovenskih ribičev mladane ni več. Zemljo smo v precejšnji meri zapravili.

S knjigo sva hotela prikazati lepoto domačih krajev in prispevati k poznavanju le-teh v Sloveniji. Naš obalni pas, ob obisku katerega so gostje iz Slovenije ob pogledu na morje vselej pozitivno preseščeni, je del Primorske.

Letos bo na knjižne police prišla dopolnjena izdaja vaše knjige. Katera poglavja sta v njej dodala k doslej obravnavanim vsebinam?

Dopolnjena izdaja bo obsegala poglobitve botaničnih vsebin, v zoologiji, kar se tiče uporabe zdravilnih rastlin, torej medicine itd. Beseda bo v delu tekla tudi o ekoloških vprašanjih in o tem, v kolikšni meri predstavljeno obmorsko okolje pozitivno vpli-

Vprašali ste boste, kaj imata zdravje in sreča opraviti z jadransko oazo? Še kako imata! V delu z raznimi opisi dokazujeva, v kolikšni meri dišave, barve, ptičje petje, zdravilne rastline, lepota, sadje, grozdje, vina in vse, kar gojimo in pridelamo v našem bregu, blagodejno vplivajo na naše zdravje in srečo. Vse, kar tam vdihavamo in pronica v celice našega telesa, ustvarja protistrup bolezenskim klicam. Če pomislimo na vse to, ko se tam mudimo, nas obdajo prijetni in optimistični občutki pri srečno razpoloženje. "Kopel" v tem naravnem okolju predstavlja pravo terapijo zoper vse tisto, kar nam kviri vsakdanje življenje. Lahko rečem, da ljudje, ki živijo na območju dobrega počutja, ne potrebujejo toliko zdravnika in niti toliko zdravlil.

Narava ima v sebi veliko zdravilnih elementov. Pomislimo samo, kako so naši predniki živeli v tem obalnem pasu. Bili so garači, saj so delali od zore do mraka. Ribiči so se po večkrat na dan vzpenjali po strmih stezah, ki vodijo od obale do vasi na planoti. Jedli so skromno, pravzaprav, kar jim je nudila narava, popili so kozarec vina, včasih tudi kaj več. Dejstvo pa je, da po selekciji, do katere je prišlo v zgodnjem otroštvu, niso umirali mladi, ampak stari. K zdravniku niso hodili, kot se to dogaja danes, mnogih zdravil, ki jih danes poznamo, ni bilo. To pomeni, da je bil njihov življenjski slog

zdrav. Mojega nonota je doletela smrt med obdelovanjem zemlje. Zdravnika ni poznal, tudi moja nona ga ni. Kdor danes ohranja stik z naravo, se v njej giblje ali se iz raznih razlogov posveča obdelovanju zemlje, skrbi za svoje dobro počutje in zdravje.

Ali je prebivalstvo dovolj ozaveščeno glede zdravilnih učinkov narave, ki jih omenjate?

Pozitivni učinki narave niso dovolj prisotni v naši zavesti. Nekoč, denimo, ko smo bili še majhni, so nas mame vodile v gozd, kjer smo se igrali. Tam smo se podili, tekali in kričali. Ko smo malo odrasli, smo gnali živino na pašo. V letih odrasčanja smo torej bili neprekinjeno v stiku z naravo. Pozneje se je družba precej spremenila z načinom življenja vred. Danes preživlja mladina veliko časa pred računalniki in s prenosnim telefonom v roki. Zadnje čase se k sreči marsikaj spreminja na bolje. Pozna se, da ljudje v čedalje večji meri spoštujejo in gojijo stik z naravo. Veliko število ljudi redno hodi na sprehode v gozd, vendar kot družba nimamo še zadovoljivega odnosa z naravo.

Zaustavimo se za trenutek pri zgodovini. Glede na to, da ste po rodu Križan, in torej poznate tamkajšnja stvarnost, ali lahko obrazložite, kako so Križani v prvi polovici prejšnjega stoletja doživljali gradnjo obalne ceste?

Posledice gradnje ceste so za domačine bile tako pozitivne kot negativne. Denar, ki so ga vaščani prejeli ob razlastitvi zemljišč, po katerih je bila speljana ta prometnica, je za družine predstavljal nekaj pozitivnega. Pomisliti moramo, da je čas gradnje te infrastrukture sovpadal s takratno hudo gospodarsko krizo. Negativno je pa bilo to, da je cesta presekal breg na dvoje. Priobalni del brega je postal teže dostopen. Promet je na cesti, po kateri drvi vožila, gost. Prečkanje ceste je postalo zelo nevarno. Urejene stopničaste poti, ki so vodile v spodnji del brega, so izginile. Po vojni se je začela prodaja teh zemljišč. Še zdaj se iz otroštva spominjam enkratnega okusa ob morju nabranega sadja. Podobnega nisem nikjer več okusil. Zaradi ugodne lege je tam uspevalo grozdje, ki je bilo kot zlato. V nižjem delu brega so sadeži dozorevali prej kot v zgornjem. Delo je v bregu potekalo ročno. Grozdje so kmetje ob trgatvi pripeljali v vas na vozovih z volovsko vprego. Vožnja je trajala celo večnost, saj je bilo treba z vozovi okoli Nabrežine.

Omenili ste povojno prodajo zemlje v obalnem pasu svoje rojstne vasi. Ali lahko obrazložite ta pojav?

Ljudje, ki so se vrnili domov po vojni, kdor jo je seveda preživel, so si z denarjem od prodaje zemlje hoteli nekoliko urediti dom. Mnogi so zemljo prodali za nakup avtomobila Fiat 600. Zemljišča so večkrat šla poceni v prodajo.

Pomisliti moramo, da je bilo ribiško prebivalstvo v vasi revno. Zanimanja za obdelovanje zemlje je bilo po vojni manj, saj so ljudje iskali službe v mestu. Vino, ki so ga pridelovali ob kraško-tržaški obali, je na tržišču trpelo zaradi konkurence vin iz sosednjih italijanskih dežel.

Nekaj se pa zadnja leta vendarle spreminja, saj se mladi ne le po kraških vaseh, ampak tudi pod Kontovelom, Prosekom in drugje spet pričenjajo ukvarjati z vinogradništvom. Spomniti velja na uspeh, ki ga doživlja prosek...

Gre za častne izjeme. Pridni so ti vinogradniki, saj je bilo in je za njihovim trudom veliko dela. Upajmo, da se bo vinogradniška dejavnost še dodatno razširila v naših krajih.

Naj se za trenutek spomnim naše polpretekle zgodovine. Iz nekdane Jugoslavije je pred desetletji v Trst nekaterim ljudem in nekaterim organizacijam prihajalo veliko denarja. Ne vem, koliko ga je prišlo, vem pa, da tistih sredstev nikakor niso prejeli gospodarji jadranske oaze, naših bregov. Nihče od teh ni prejel denarja, ker je, denimo, prekop terasasta zemljišča, sadil trte ali sadna drevesa. Z denarjem iz Jugoslavije niso spodbujali razvoja vinogradniških in drugih kmetijskih

družbi. Ali bo po vašem ob koncu časa koronavirusa med ljudmi več ali manj solidarnosti?

Solidarnostne vezi so danes nasploh v družbi manj razvite kot v preteklosti. Nekoč so bili ljudje po vaseh med sabo povezani in solidarni. V času krize koronavirusa se je solidarnost med ljudmi spet okrepila. Zdaj, ko zdravstvena kriza polagoma mineva, obstaja nevarnost, da se bodo solidarnostne vezi spet zrahljale. Pri vsem tem igra odločilno vlogo dejstvo, da nas mediji stalno bombardirajo z novicami, ki smo jih pravzaprav sili. Prenasičenost z novicami vodi v izčrpanost in posledični odklon le-teh. Ko bi mediji nudili novice na prijetnejši in bolj smiseln način, bi bilo boljše in bi se tudi solidarnost med ljudmi ohranjala. Ne verjamem, da bo čas koronavirusa doprinesel h kakim večjim družbenim spremembam. Navsezadnje tudi zaradi tega ne, ker živimo v t. i. tekoči družbi.

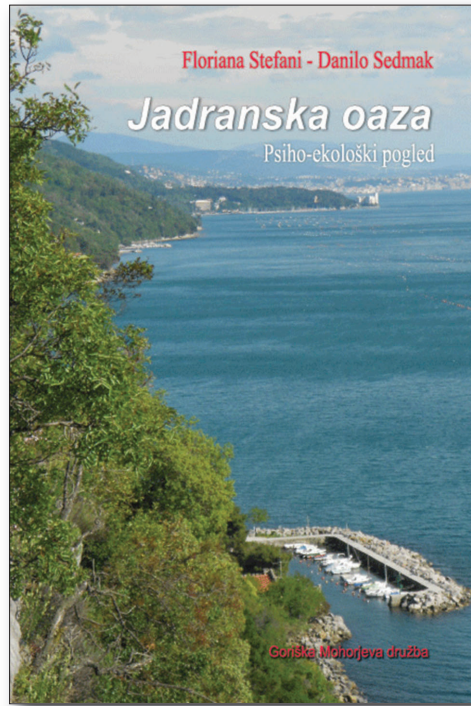
Bi ob koncu intervjuja morda še kaj dodali?

Da. V dopolnjeni izdaji knjige bo tudi poglavje o medsebojnih vplivih. Vse do časa pred pojavom pandemije se je namreč veliko govorilo o krizi odnosov v družinah, med starši in otroki itd. O teh nepetostih in težavah se danes ne govori, ker je pač zdravje zaradi pandemije na prvem mestu. Spomniti pa velja, da ti problemi niso izginili, le nekaj časa so bili zamrznjeni in bodo ponovno prišli na dan.

Opozoriti moram tudi, da potrošniška družba, ki je k nam prišla leta 1945 z Američani, je marsikaj postavila na glavo in preoblikovala. Spoštovanja, denimo, kakršnega smo dotlej mlajši navadno izkazovali starejšim in nototom, je bilo odtlej postopoma čedalje manj. Marsikaj je spremenil tudi računalnik:

na svojem domu ste, pritisniti na tipko in v hipu najdete na spletu vse, kar si zaželite ... Ob koncu zdravstvene krize koronavirusa se bo morda kaj v zvezi s tem celo izboljšalo, če so ljudje minule mesece, ki so jih preživeli v družinskem okolju, izkoristili za konstruktiven razmislek. Po eni strani bo lahko celo slabše, ker bo potrošništvo in vse, kar je z njim povezano, lahko še napredovalo. Če pa bi se te krize z virusi ponavljale, se bo morda solidarnost med ljudmi okrepila. Ko hodim te dni po mestu, sem zadovoljen, ko vidim ljudi, ki se srečujejo in družijo. Ta družabnost lahko predstavlja podlago za novo solidarnost. Videli bomo, kaj bo še prišlo.

Matej Caharija

Skozi drugačno prizmo (28)

Onkraj optimizma in pesimizma

Še v času, ko smo bili zaradi ukrepov bolj doma, sem bral odličen članek Marcella Venezianija z zgornjim naslovom. Če pa pustimo ob strani, da smo se zdaj bolj spraševali, ali se še, ali je kdo "pozitiven" oz. "negativen", pa se res pogosto zastavlja to vprašanje, ki ga Veneziani ima že za ritualno, ali smo optimisti ali pesimisti. Gre torej za neki večni antagonizem, v tem primeru za antagonizem počutja ali miselnosti, čeprav gre v današnjem svetu bolj za to, kar človek čuti, ne za to, kar razmišlja. Optimizem in pesimizem sta tako "mentalni stanji opazovalca". "V delu Prima persona je Giuseppe Pontiggia razlikoval med usmerjenostjo počutja oziroma funkcionalno usmerjenostjo. Tako naj bi obstajali pesimisti zaradi značaja, slabe prebave, tragičnosti, kakor imamo po drugi strani optimiste po uradni dolžnosti ali zaradi službenih zahtev, kot recimo oglaševalci, ki so primorani stalno dajati pozitivna sporočila. Politiki so pesimistični v opoziciji in optimisti na vladi. Stara Gramscijeva sinteza, pesimizem razuma in optimizem volje, pa v dobi bipolarnosti in psihično-počutnega menjavanja pove bore malo. Z našim avtorjem ugotavljamo, kako sta obe zadevi pravzaprav mladi. Pesimizem naj bi se rodil v Franciji po razočaranem razsvetljencu Malletu du Panu leta 1759. Naj bi se rodil, ker obstaja, po Venezianiju, "pesimizem tudi glede izvora izraza samega", vsekakor pa pride uradno na Francosko akademijo leta 1835, ko ga sprejmejo v akademsko terminologijo. Seveda je tu govor o izrazu in ne o vsebini izraza ali terminu, ker so pesimisti seveda obstajali že prej, le da se ni uporabljal tovrstni izraz. Po stoletjih ali celo tisočletjih pa dobimo izraz pesimizem šele v "razsvetljenem" 18. sto-

Marcello Veneziani

letju. Optimizem se pojavi že kakih dvajset let prej, uporabijo pa ga jezuiti, ko v reviji Memoires de Trevoux optimizem pripisujejo Leibnizu in njegovi teoriji o svetu, ki naj bi bil najboljši možen. Vidimo torej, da se optimizem prvič uporablja zato, da bi se ga kritiziralo, vsekakor pa oba izraza zraste v gnezdu racionalizma. Prvi konflikt med obema najdemo pri Voltairovem Kandidu, kjer je optimizem celo v naslovu – Candide ou l'optimisme. Voltaire se posmehuje rožnatemu pogledu na svet, saj se mu po libzonskem potresu zdi, da je Božja previdnost svet pustila na cedilu. So pa obstajali tudi takšni, eden od njih je bil Manzoni, ki so menili, da obstaja tudi zlo, iz katerega pride dobro. Konec koncev se tudi prva slovenska povest imenuje Sreča v nesreči (Janez Cigler), če dodamo še slovensko različico. To danes ni ravno "in", ker med izrazoma ni enakosti. "Pripisuje se določen filozofski status optimizmu, pobožno pa se klanja literarnemu in filozofskemu pesimizmu, vse od romantike naprej". Za primer lahko vzamemo npr. diptih Leopardi-Schopenhauer, vendar pa, kot so številni opozorili, najbolj pa De Sanctis in Gentile, Leopardi sicer res preklinja življenje, vendar zbujajo globoko hrepenenje po njem. Veneziani nam pove, da je "velika razlika med tragičnim ozirom eksistence in pesimizmom, ki je zgolj ideološko-moralistično, počutno in po-

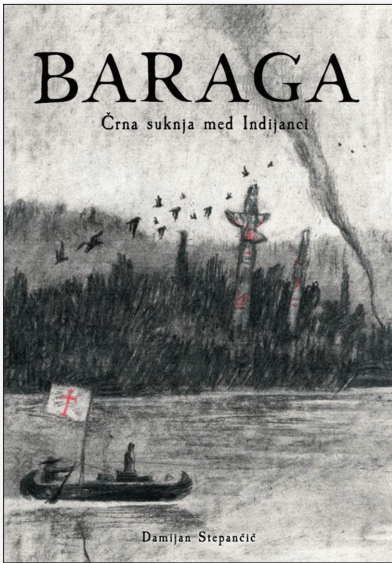
navljajoče se smetenje". Omenja Nietzscheja, ki je bil sicer tragičen, a po drugi strani vesel mislec. Čeprav je bil obupan, ne moremo reči, da bi bil pesimist. Vsaj tako Veneziani. V 20. letih 20. stoletja se je predvsem v srednji Evropi pojavil "Kulturpessimismus". Spengler je napisal kratek esej, Pessimismus?, a je slednji bolj izhajal iz karakterja kot iz filozofije in pogleda na civilizacijo, kakor kažejo njegovi melanholični in pesimistični dnevniški zapiski. Eno je torej melanholičnost, ki je pogosto spremljala velike umetnike, drugo pa pesimizem in optimizem, ki bolj spadata, kakor pravi naš avtor, "v umetno ustvarjeno kraljestvo lažne vesti". Pravi namreč, da v absolutnem smislu nimamo nekega pesimizma ali optimizma, "ampak sta pesimizem in optimizem bolj odvisna od opazovalca, kot pa od resničnosti, gre za subjektivne občutke, ne pa za objektivna opažanja". Gre namreč za to, da primerjam svoje življenje z življenjem nekoga drugega, potem pa sem eno ali drugo – optimist ali pesimist. "Čeprav pa nimata osnove, pa so še kako konkretni njuni učinki, od borze do življenja, od politike, pa do zasebnega življenja, pesimizem in optimizem stvari preustvarjata, proizvajata realne učinke". Skratka, vidimo, da zadevi nista realni, vendar pa resnično učinkujeta, pa ne le na posameznike, temveč na družbo. Ko torej Venezianija vprašajo, ali je optimist ali pesimist, odgovarja, da je zelo odvisno od mnogih dejavnikov: "ob kateri uri, na katerem kraju, v kakšni starosti, v odnosu do česa, v družbi koga, potem ko je videl ali jedel kaj ..." Optimizem in pesimizem sta po njegovem dva tira, ki pa oba peljeta proti istemu cilju – k norosti. Resničnost pa je onkraj optimizma in pesimizma.

Andrej Vončina

Razstava v galeriji Družina

Stripi Damijana Stepančiča o misijonarju Baragi

V Galeriji Družina so 2. julija odprli razstavo Damijana Stepančiča z naslovom *Baraga - Črna suknja med Indijanci*, ki je nastala ob izidu avtorjevega stripa oziroma risoromana o delovanju Friderika Ireneja Barage (1797-1868) med Indijanci ob Velikih jezerih. Stepančič je pri ustvarjanju sledil dnevnikiškimi zapiski in pismom slovenskega misijonarja. Priznani ilustrator Damijan Stepančič se je tokrat lotil ustvarjanja biografskega stripa o Frideriku Ireneju Baragi ter skušal predstaviti njegovo življenje in misijonarsko delovanje. V času svojega delovanja v Severni Ameriki je Baraga deloval v petih misijonih, dvakrat potoval v Evropo, postal škof in spreobrnil številne Indijancev. Strip želi prikazati njegovo predanost, modrost ter neomajno vero v Boga in Indijance. Kot so zapisali v Galeriji Družina, strip bralcem približa danes nekoliko pozabljenega, a znamenitega duhovnika, raziskovalca in voditelja med severnoameriškimi Indijanci. Njegova

načinu življenja in njihovi kulturi. Spomniti velja, da je bil Baraga prvi avtor indijanskega slovarja. Bralec iz stripa med drugim izve, kakšen je bil kulturni dialog med Evropejci in Indijanci, sez-

nani se z Baragovimi potovanji in številnimi nevarnostmi tedanjega časa, v delu pa je predstavljen tudi Baragov edinstven prispevek k vzpostavitvi duhovnega ter kulturnega dialoga med slovenskim in ameriškim prostorom. V Mali vasi pri Trebnjem rojeni Baraga je kot škof in kandidat za svetnika v ameriški državi Michigan še vedno prisoten, zlasti v mestu Marguette, kjer se je njegov grob ohranil do danes, so še zapisali v galeriji. Razstavo je odprl ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore, o razstavi in stripu pa je spregovoril Žiga Valetič. Damijan Stepančič (1969) je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Velja za enega najbolj vidnih sodobnih slovenskih ilustratorjev. Pri ilustraciji, za katero je dobil že vse slovenske nagrade za to vrsto, si prizadeva, da tako literarni kot tudi likovni del delujeta homogeno in kakovostno. Veliko ustvarja s soprogo Lucijo, velikokrat pa sodeluje tudi s pisateljem Petrom Svetino. Letos je bil s Svetino nominiran tudi za slovito Andersenovo nagrado.

Misel na 15. nedeljo med letom

Duhovno poljedelstvo

15. nedelja med letom nam daje zelo znano priliko o sejalcu in semenu, da bi razumeli, kako pomembno reči, da bi bil pesimist. Vsaj tako Veneziani. V 20. letih 20. stoletja se je predvsem v srednji Evropi pojavil "Kulturpessimismus". Spengler je napisal kratek esej, Pessimismus?, a je slednji bolj izhajal iz karakterja kot iz filozofije in pogleda na civilizacijo, kakor kažejo njegovi melanholični in pesimistični dnevniški zapiski. Eno je torej melanholičnost, ki je pogosto spremljala velike umetnike, drugo pa pesimizem in optimizem, ki bolj spadata, kakor pravi naš avtor, "v umetno ustvarjeno kraljestvo lažne vesti". Pravi namreč, da v absolutnem smislu nimamo nekega pesimizma ali optimizma, "ampak sta pesimizem in optimizem bolj odvisna od opazovalca, kot pa od resničnosti, gre za subjektivne občutke, ne pa za objektivna opažanja". Gre namreč za to, da primerjam svoje življenje z življenjem nekoga drugega, potem pa sem eno ali drugo – optimist ali pesimist. "Čeprav pa nimata osnove, pa so še kako konkretni njuni učinki, od borze do življenja, od politike, pa do zasebnega življenja, pesimizem in optimizem stvari preustvarjata, proizvajata realne učinke". Skratka, vidimo, da zadevi nista realni, vendar pa resnično učinkujeta, pa ne le na posameznike, temveč na družbo. Ko torej Venezianija vprašajo, ali je optimist ali pesimist, odgovarja, da je zelo odvisno od mnogih dejavnikov: "ob kateri uri, na katerem kraju, v kakšni starosti, v odnosu do česa, v družbi koga, potem ko je videl ali jedel kaj ..." Optimizem in pesimizem sta po njegovem dva tira, ki pa oba peljeta proti istemu cilju – k norosti. Resničnost pa je onkraj optimizma in pesimizma.

sveža je novica, da je bil začet postopek za beatifikacijo indijanskega poglavarja Črnega Losa, ki je postal po svojem spreobrnjenju v katoliško vero neverjeten katehist in učitelj vere, po zgledu Učitelja Jezusa. V tem ameriškem domorodcu je torej Beseda našla zelo rodovitno zemljo, milost pa je povzdignila njegovo naravno inteligenco in bistrost, ki ju je prej rabil za pripovedovanje, da je oznanjal Kristusov evangelij prav tako ali še bolj učinkovito, tudi v prilikah. Gospod namreč izredno razsipno deli svoje milosti, ki so, če vzamemo apostola

duhovne sadove. Zato pa te primerjave iz poljedelskega življenja, saj velja tisto, kar je dejal sv. Avguštín, da isti Gospod, ki nas je ustvaril brez nas, nas pa ne bo odrešil brez nas. Čudovito sodelovanje Boga in človeka, kjer prvi lepo izkoristi naravne danosti drugega, če le-ta seveda hoče sodelovati v tem odrešenjskem načrtu. V nasprotnem primeru pa velja, kakor lahko vidimo, da pa ni bolj glušnega človeka od tistega, ki noče slišati, tako da je bolj kot trda ušesa težava trdosrčnost poslušalcev. Mi odprimo srca Božji milosti.

Andrej Vončina

Sončna sobota v objemu Matere Božje

V soboto, 4. julija 2020, so se člani župnije sv. Ivana iz Trsta odpravili na izlet na Barbano. Sveto mašo, ki je potekala dvojezično, sta darovala gospoda Tomaž Kunaver in Sergio Frausin.

KAJ NAM HOČE POVEDATI KORONAVIRUS? (13)

PRIMOŽ KREČIČ

Upravičeno opozarjanje

V času epidemije se srečujemo s ljudmi, ki **ravnodušno kršijo pravila** držanja razdalje, nošenja mask, zadržanosti na zabavah in srečanjih. Ob takih izkušnjah prihaja grenka bolečina: če se že ne zanimajo zase in svoje zdravje, **naj bodo vsaj pozorni do drugih**, zlasti starejših. Prav tako nam različni dogodki porajajo vprašanje, **ali smemo o tem sploh komu kaj reči**, ga posvariti, pritegniti k razmišljanju? V svetu velja pravilo: **Brigaj se zase in druge pusti pri miru!** Toda, če ti s svojim ravnanjem ogrožajo zdravje drugih, ne moremo iti kar tako ravnodušno mimo tega problema. Nekateri **mladi in starši so se zamislili, ko je prišlo do okužbe v njihovih vrstah** in karanten, ki so jim bile naložene. Obstajajo različne ravni odnosov in s tem tudi različni načini sprejemanja nasvetov, pohval in kritik. **Kjer so odnosi prijateljski ali družinski, je kritika sprejeta dobrohotno.** Ne sme biti izrečena z jezo, ampak z dobrohotno naklonjenostjo, ljubeznijo in molitvijo. Tako je mogoče izmoliti sprejem sporočila in ga izročiti Gospodu, ki more edini nagovoriti človeka z vabilom k spreobrnjenju in novemu začetku. Pri tem ne sme biti hinavščine ali sebičnega namena. Nekdanji katolicizem je vzgajal, da je treba **biti tiho in se ne pritoževati** čez vodstvo ter zakone. Komunizem je rezal glave tistim, ki so izrekli kaj kritičnega. **Marsikdo je moral zaradi svojih besed sedeti v zaporu.** Zdaj živimo v demokraciji in imamo možnost svobodnega izražanja. Nekateri to izrabljajo in blatijo druge. Koliko gnojnice se zliwa po spletnih portalih? **Obstaja kritična sredina, ki gleda pozitivno na dogajanje v družbi** in je sposobna ubesediti svoj odnos do skupnih stvari. Zdi se, da se je v zadnjem času povečalo njihovo število. K temu je prispeval uspešni boj s prvim valom koronavirusa. Marsikdaj se je zelo težko odločiti za kritični poseg. Evangelij pravi, da če je mogoče, **naj skupaj rasteta**

pšenica in plevel do žetve, potem se bo že ločilo pšenično zrnje od plev. Včasih, ko so stvari prehude, morajo odgovorni prevzeti besedo in povedati, kako stojijo stvari. Potreben je pogum, da ljudje povedo besedo resnice z naklonjenostjo. S tako komunikacijo raste skupnost in se bogati družba.

Ko se že pojavljajo vnosi nove okužbe in se nekateri posmehujejo tem boleznim, drugi pa že ustvarjajo pretirane strahove, ni dovolj le molčati in biti demokratično spoštljivi ter potrpežljivi. **So časi, ko je potrebna jasna beseda.** Če pri vzgoji ni jasne besede, bodo iz tega prišle posledice v življenju otrok. Tako je tudi med domačimi, v kolektivu in v družbi.

Bratsko opominjanje je obstajalo že od vsega začetka v krščanskih skupnostih. Jezus je o tem spregovoril v evangeliju: **"Če tvoj brat greši, pojdi in ga posvari na štiri oči"**. (Mt 18,15) Jezus je ostro nagovoril Petra, ki je hotel posegati v Božji načrt za njegovo odrešenjsko pot. (Mt 16,23) Opominjajte se med seboj, pravi sveti Pavel v Pismu Rimljanom (13,4), v Pismu Galačanom je zapisal: "Bratje, če zasačite koga pri kakšnem prestopku, ga vi, ki ste duhovni, opomnite v duhu krotkosti". (Gal 6,1)

Treba se je **znati presoditi, kaj delamo, kako živimo?** Nekateri se sodijo prestrogo, drugi, teh je več, pa zelo popustljivo. Značilnost krščanske duhovnosti je v zmernosti in budnosti, da se odločimo za rast v ljubezni in resnici. Merilo je v bistvu bratstvo, če se čutimo živa skupnost, ki nam je poslana na življenjsko pot, bomo zavarovali vse, ki so šibki, in jim pomagali pri osebni rasti ter zdravju. Treba je spremljati ljudi, da niso brez jasnih koordinat in podpore. **Če je z njimi vzpostavljen pozitiven odnos, potem je mogoče izreči kritiko, ki gradi in povezuje.** Vse oblike pogovora je potrebno izmoliti, prositi za moč Svetega Duha, da združi misli in srca v resnici.

POGOVOR Franc in Marija Saksida

Namen misijonskega delovanja ostaja nespremenjen!

Letos praznuje misijonski krožek v Rojanu že 100 let plodnega in predvsem dobrodelnega delovanja. Članice Marijine družbe so od nastanka krožka 25. marca 1920 dolgo let skrbele za slovenske misijonarje po svetu pod dolgoletnim nadzorom msgr. Stanka Zorka. Leta 1988 se je misijonskemu krožku pridružil Franc Saksida, ki še danes z ženo Marijo vestno skrbi za odsek in slovenske misijonarje. Ob letošnjem pomembnem jubileju smo se pogovorili prav s tržaškima rojakoma.

kliške in ženske Marijine družbe in na skupnem, izrednem shodu ustanovil misijonski odsek. Bil je 25. marec leta 1920. Za načelnico so izvolili Ivanko Pavlič, poleg nje pa sta bili tudi dve pomočnici, Terezija Furlan in Pina Bizjak, ki je leta 1923 sprejela tudi načelnštvo. Vse svoje življenje je darovala v prid ubogim. S svojim dragocenim in dobrodelnim delom in srcem se je takoj izkazala tudi družbenica Pierina Blažina, ki je že v letih po drugi svetovni vojni pošiljala pomoč materi Tereziji iz Kalkute in podpirala semenišča v Indiji.

vanje znamk med prijatelji v šoli. Kar dosti let so ostale v albumih, na katerih se je počasi nabiral prah. Ko sem se upokojil, sem odločil, da jih bom zbiral naprej. In res so mi jih prijatelji prinesli na dom, mi jih pošiljali, včasih so me zbiratelji vprašali za kakšno znamko in mi jo tudi plačali in tako se je pravzaprav začela zamisel, da bi znamke prodajal in da bi prispevek namenil v celoti za misijonski krožek. Vse skupaj se je kar hitro razvilo in tako se je tudi začela prava znamkarska akcija. Zdaj nam pošilja znamke iz 43 držav več kot 1.700 posamezni-

pisarni za znamke, kjer je tudi delovala in zelo skrbela za misijone do leta 1991. Takrat sem tudi pripravil prvo pošiljko in izdal prvi račun, ki je znašal 300.000 lir, še zdaj se spominjam.

Vsekakor postopek je tak, da mi zbiramo prispevke, ki jih potem nesemo v misijonsko pisarno, kjer jih naslovijo tistim slovenskim misijonarjem, ki jih izbereva jaz in žena, oz. tistim, s katerimi smo v letih navezali stike.

Misijonarje tudi vabite na prijetne in zanimive večere v Marijin dom v Rojanu ...

M. S.: Tudi, družbenice prej in

93 letih. Ustanovil je in dolgo let vodil središče Don Bosco (Cidade Dom Bosco) v kraju Corumba v Braziliji. Z njim smo bili tesno povezani in veliko sodelovali. Večkrat nas je prišel tudi obiskat v Trst. Z njegovo smrtjo pa delovanje v Dom Boscovem mestu ni prenehalo, ampak se nadaljuje intenzivno in z velikim socialnim čutom.

Zdaj imata še dodatno pomembno in odgovorno vlogo, povezano s tem mestom, kajne?

F. S.: Res je. Postala sva odgovorna za posvojitve. Po našem prizadevanju je posvojenih 18 otrok v

Svet je pač drugačen, včasih smo zbirali dosti oblek in hrane, zdaj pa zbiramo predvsem denarna sredstva. Res, ljudje nimajo več toliko smisla za dobrodelnost, imajo manj občutka za misijone, predvsem mlajše generacije. Včasih je bilo več prispevkov, več pobud za nabiranje sredstev, tudi več misijonskih odsekov. Zdaj smo v bistvu ostali samo mi in krožek v Mačkoljah, s katerim redno sodelujemo. Vsekakor se ne radi pritožujemo. Res je, da bi bilo lahko veliko več finančne pomoči, kajti številke so se v letih drastično znižale, toda konec leta

Marijine družbenice v Rojanu leta 1920

27.07.1998 Marija in Franc Saksida z misijonarjem Ernestom Saksido

19.10.2019 Obisk sestre Agate Kociper v Rojanu

Kako se je sploh vse začelo takrat, leta 1920?

M. S.: Papež Benedikt XV. je leta 1919 objavil in poslal vsem katoliškim škofom okrožnico o misijonih. Bili so hudi časi. Misijoni so bili po vojni močno prizadeti in papež, ozirajoč se na žalosten položaj katoliških misijonov, je pozval vse narode, naj se zavzamajo za bogoljubno delo in pomagajo z molitvijo in podporo, da bi lahko misijoni nadaljevali dragoceno delo. Takratni družbeni voditelj v Rojanu Karel Musizza se je odločil in se odzval na vabilo svetega očeta. Sklical je zbor de-

Neutrudljivi msgr. Stanko Zorko, ki je leta 2002 praznoval 50. obletnico svojega delovanja med nami, je bil res ponosen na naš misijonski krožek in ga je vedno podpiral z vsemi močmi.

Prav tistega leta sta prevzela vodenje vidva?

F. S.: Tako je. Jaz sem se sicer pridružil misijonskemu krožku že leta 1988. Takrat sem se upokojil, bil sem redar v Trstu, in sem začel premišljevat, kaj naj bi delal v prostem času. Imel sem vedno veliko ljubezen do znamk. Zbiral sem jih že od 12. leta. Takrat nam je bilo v veliko veselje izmenja-

kov, največ iz Slovenije. Z znamkami skušam nabirati čim več prispevkov, a jih je res veliko, zato jih pošiljam tudi drugim ustanovam, npr. kamilijancem, frančiškonom ipd. Pošiljam po 30 kg znamk, ki jih oni potem prodajo in obdržijo prispevek za svoje misijone.

Tesne vezi imate tudi z Misijonskim središčem Slovenije, kajne?

F. S.: Ja. Dosti znamk prihaja na dom, večina pa v Misijonsko središče v Ljubljano. Ko gremo v Ljubljano po znamke, napolnimo kar cel prtlačnik. Tam sva leta 1988 spoznala s. Tribucijo v Misijonski

midva zdaj smo preko misijonskega odseka vedno vzdrževali stike s slovenskimi misijonarji po svetu, ki radi pridejo v Marijin dom v Rojanu. Občasno telefoniram v Misijonsko središče in se pozanimam, ali je kdo prišel začasno spet v Slovenijo, in z njimi potem organiziramo prijetno srečanje oz. pogovor in projekcijo slik iz misijona, v katerem deluje. Pred kratkim nas je prišla obiskat s. Agata Kociper, ki že 36 let deluje v Amazoniji med indijanskimi plemeni. Zelo zanimiva in pomembna osebnost je bil pater Ernest Saksida, ki je žal preminil leta 2013 pri

mestu Corumba. V bistvu ljudje lahko z letno denarno vsoto (312 evrov) posvojijo otroka v Braziliji, midva sva potem odgovorna za to dejanje.

Kako so se spremenili časi? Imata še energijo in motivacijo?

M. S.: Časi so se res zelo spremenili. Motivacija ostaja, kajti misijoni so nam bili vedno pri srcu, ker opazamo, koliko dobrega lahko naredimo tudi z manjšimi akcijami in tudi kako so misijonarji hvaležni in kako cenijo delo misijonskega krožka in društva v Rojanu.

zmoremo vseeno zbrati pomembno vsoto za pomoč našim misijonarjem.

F. S.: Misijonski krožek je vedno plodno deloval, tudi v času vojne, tudi ko so bile razne politične težave in spremembe. Še danes redno deluje, in to po zaslugi vseh dobrotnikov, prijateljev in poštvovalnih oseb, ki tiho skrbijo za misijonsko delo. Namen misijonskega delovanja ostaja nespremenjen! Bistvo je pomagati misijonarjem po svetu z molitvijo in darovi za pomoč revnim, bolnim, potrebnim in vsem, ki so v stiski.

Matevž Čotar

LOGATEC Na god sv. Tomaža

Pokop po vojni pomorjenih žrtev

Dne 6. junija 1991 so si raziskovalci Inštituta za sodno medicino, preiskovalni sodnik, tožilec in policisti ogledali prikrito morišče in grobišče v opuščeni apnenici v Zakovškem gozdu pri Zaplani. Posmrtno ostanke umorjenih so izkopali 26. septembra 1991. Gre za dvanajst moških, starih med 20 in 50 let. Zvezani so bili z rdečo telefonsko žico, ustreljeni v glavo. Verjeten datum umora je 21. junij 1945. V petek, 3. julija 2020, je bil v Dolnjem Logatcu pogreb teh dvanajstih umorjenih, katerih posmrtni ostanki so bili izkopani iz apnenice v Zakovškem gozdu pri Zaplani.

Objavljamo govor, ki ga je imel pri pokopu prof. Janez Juhant.

"Genocidna množičnost medvojnih in povojnih pomorov pri nas in po svetu je skušala prekriti resničnost enkratne in neponovljive smrti, ki jo umre vsakdo sam. Zločinski sistemi in njihovi izvajalci so naredili vse, da bi okoliščine nasilnih pobojev, vključno z žrtvami, obdržali anonimno. Brez imena naj bi bili tudi nalogodajalci in izvrševalci, smrti naj bi se dogajale na neznanih krajih, v sencah dreves in gluhih loz, kjer naj bi se potuhnili kletev in strel. Če človeku gledamo v obraz, se nam njegovo obličje zasmili. A

vseeno je resnico težko dolgočasno prikrivati, še posebej, če je nečloveško kruta. Sicer so tudi pri nas kot po svetu imena izvajalcev znana, čeprav so dokumente večina uničila ali ukradli. Žrtve, še bolj pa rablje pa je teroristična krutost iztrgala iz njihove normalne osebnosti življenjske povezanosti v družinsko in narodno telo. Iz oseb je naredila pokorne stroje, iz družin in skupnosti poslušna orodja, iz naroda brezimno ljudstvo, ki naj kima tiranom. Ker so namesto Boga zavladali maliki, 'se je to izkazalo, kot da bi hlad, ki se ne bo nikoli ogrel, obiskal človeško hišo'. Kako silovito se je ta sibirski piš zajedel v človeške duše in ohladil medsebojne človeške vezi, šele polagoma dojemamo zdaj v svobodni državi. Ustrahovanje in prisila k nečloveškim dejanjem laži, zatiranja in izkoriščanja so pustili trajne posledice v osebni in narodni. Celotno stometrsko pregrado zasuta gola trupla v Hudi Jami so le za hip predramila človeška srca, a so spet otopela v svoji nečloveški brezbrzičnosti za usodo trpečega človeka. Kjer Bog ni več Bog, tam tudi človek ne more biti več človek, je zapisal Marjan Rožanc. Mozaik resnice o pobitih pa se kljub temu v svojih žrtvih in krvnikov le polagoma, a vztrajno sestavlja. Kolikor bolj spet postaja-

mo ljudje, tj. osebna in odgovorna bitja, toliko bolj nas ta celovita resnica osvaja in osvobaja. Zato imajo žalne slovesnosti narodno očistevalni pomen. Nekdanji anonimni ljudje, zgolj številke, ki so pripadali osovraženemu razredu, rasi ali narodu, spet vstopajo v človeški svet. Z njimi vstopamo vanj tudi mi vsi, vključno s tistimi, ki so ukazali ali izvrševali pomore. Iz herojev, komisarjev, sekretarjev, razrednih sovražnikov, kulakov in verskih blaznežev postajamo ljudje. Pri nas so bili oboji, krvniki in žrtve v glavnem katoličani, med žrtvami pa še najbolj kmetje, podjetniki, samostojne osebe s srcem za dom in rod. Rablji so ubili v sebi svoje božje in človeško dostojanstvo in potem je bila odprta široka pot, ki vodi v pogubljenje; ne le pogubo drugih, pač pa tudi v pogubljenje njih samih. Kdo more opisati smrtno stisko pobitih, ki so jih ti zmogli preliti v molitev, medtem ko so rablji, kot je zapisal duhovnik, poznali le kletev, ki pa se je morda po neprespanih nočeh le spremenila v molitev? Oboji pa so svoje skrite bolečine naložili potomcem. Kako peklensko se je razraslo opustošenje človeških duš, razsejalo sovraštvo in kako zelo je pordečila kri ne le deželo pač pa duševnost, ni treba spraševati psihologov in psihiatrov, treba je po-

gledati v dušo Slovenca in v dušo naroda, kot poje Kajuh v Slutnji, da "bomo uživali ob krvi nedolžnih teles; o, ne ... o, ne ... Kako sram me je ...". A se včasih zdi, da nekaterih sploh ni sram. Težko in počasi prihajamo spet do dostojnih meril človeškega občevarja in sobivanja. A zanje se je treba stalno in pogumno prizadevati, zastaviti zanje svoja življenja, kot so to storili naši predniki, profesor Lambert Ehrlich in vsi drugi možje in žene, med njimi vsi Vi, ki Vam danes po 75 letih vračamo svoj človeški dolg, ki terja od nas, da vsakemu ob smrti zagotovimo, da je v miru položen v domačo zemljo. Ob slovesu verni ljudje molimo, obenem izlijemo svoje solze ob zemeljski ločitvi. Vse to so opravili za Vas že Vaši svojci, matere, dedke, žene in otroci, ki so sicer še upale na vrnitev, dokler to upanje ni ugasnilo v srcih in so se solze posušile na zgubanih obrazih. Koliko življenjskih hrepenenj in upanj je odšlo v prerano, kruto gomilo? Koliko solz, bolečin in praznine je ostalo za tisoči pobitih in kričalo v nebo po odrešenju.

Blagor Vam, kadar Vas bodo zaradi mene zasramovali in preganjali ... veselite in radujte se, veliko je Vaše plačilo v nebesih. Tako so delali preroki in pravičniki. Takšen pogum zmorejo ljudje, prekaljeni v veri, utrjeni v pravičnosti, ki šibko človeško naravo odpirajo večnim razsežnostim. Med mučenci, ki so branili dom in rod, je gorela ta predanost, o čemer pričajo svete po-

dobe, rožni venci na poti v mučilnico pod Macesnovo gorico in številnih drugih krajih naše okrvavljene domovine.

Duše pravičnih so v božji roki, je zapisal modrec. Za rajne, ki jih po 75 letih s sveto mašo in opravilom za rajne pokopavamo, velja to v dvojnem smislu. Pokojni mučenci so živeli iz vere, da so v božjih rokah. Molitev Angelovega češčenja in jagode rožnega venca so posvečale njihova življenja, da so bila v stalni božji navzočnosti. Danes težko razumemo to globoko predanost Bogu, ki pa je celotnemu njihovega življenju dajala smer in cilj. Iz te življenjske globine je rasla tudi dokončna predanost Bogu, popolno pričevanje, ki je zadnja stopnja, ki so jo prešli ti trpinji iz ljubezni do Boga in do svojega rodu in doma. Ne pozabimo tudi na potrpežljivo predanost njihovih deklet, žena in mater, ki so v tihoto izbe in gluhost loze ihtele, da jim je vsak dan zorel za nebo: Duše pravičnih so v Božji roki.

Za svoja človeška dejanja običajno razumni ljudje prevzemamo odgovornost, ker se zavedamo posledic neodgovornosti. Pomislimo na usodni čas prve in druge svetovne vojne, ko so politiki lahko miselno pahnili narode v strahotno morijo; tudi Jugoslavijo z nepremišljenim ravnanjem "bolje rat nego pakt", ki je izvalo Hitlerja in druge krvnike. Kako usodno je ta neodgovornost zadela Slovence. Po prvi svetovni vojni smo izgubili Primorsko, Koroško, pred sto leti s

požigom simbolni Narodni dom v Trstu. V drugi se je nečloveškemu ravnanju tujcev pridružil še rojak, ki je v stiski uničeval brata ter po vojni zakrivil toliko smrti, begunstva in pohabljanje človeških duš. V teh stiskah so številni in tudi Vi, ki Vas danes pokopavamo, ostali zvesti, odgovorni za dom in rod. Odgovornost za Vas pa prevzemamo zdaj tudi mi. Ta odgovornost do Vas in vseh drugih žrtev je zaveza, da ostajamo tudi danes mi zvesti Vam, Bogu, domu in rodu. Zavezuje nas k resnici, pravičnosti ter zvestobi narodu in Cerkev. Oni so v miru, nam je to javno slovo od Vas znak zvestobe pravičnosti in odgovornosti za narod, Cerkev in državo. Kristjani smo v teh razmerah poklicani, da bi v smislu Blagrov tudi danes dosledno zastavili vse svoje moči za odgovorno osebno in družbeno ravnanje. Le tako bomo zvesto kot Vi, naši pričevalci, vsak dan izpovedovali, da so duše pravičnih vedno v Božjih rokah. Kakor Vi se zavezujemo tudi mi prihodnjim rodovom obraniti dom in rod ter očisteno osebno in narodno zavest ter prispevati k demokratizaciji domovine. Predvsem izpovedujemo, da tudi mi verujemo besedam blagrov in delujemo za uredničenje Božje pravičnosti na zemlji in za njeno dokončno uredničenje pri Bogu, kar ste dosegli Vi, spoštovani bratje, ki Vas izročamo domači zemlji, verujemo, da so Vaše duše že davno pri Bogu.

POGOVOR Družina Vogrič, lastnica restavracije v Števerjanu

“Kdor pride jest k nam, se vrne domov zadovoljen”

Števerjanci so dobri ljudje. Radi imajo in prav tako radi ponujajo imenitne enogastro-nomske dobrrote, ne le rujno kapljico, temveč tudi odlične jedi. Ena izmed daleč naokrog najbolj znanih in uveljavljenih tamkajšnjih gostiln je restavracija Vogrič v zaselku Valerišče. Tam so nas ob koncu prejšnjega tedna tople sprejeli gospod Roman Vogrič, žena Jožica ter hčerki Mojca in Kristina, pa še trije živahni vnuki. Sami lepi, nasmejani in iz srca dobri ljudje!

Od kdaj sploh obstaja restavracija Vogrič? Kako se je začela ta vaša zgodba in kako se je razvila v času do danes?

Roman V.: Števerjanski zaselki so razpršeni po briških gričih. Po vojni smo otroci iz vse občine hodili v šolo, ki je bila v središču vasi. Za bolj oddaljene je bilo kar naporno. Zato je občina leta 1960 zgradila šolo na Valerišču in na Jazbinah, ki sta bili odprti približno deset let. Kasneje je postavila na noge šolo v Dragah, pod cerkvijo, za celo občino. Takrat sem gradil hišo v Klancu, žena ni imela zaposlitve, zato sem predlagal županu Stanislavu Klanjščku, naj mi da v najem šolo na Valerišču, ki je bila prazna in zapuščena. Pomislil sem namreč, da bi odprl majhno gostilno, saj v tistem zaselku in okolici ni bilo nič podobnega. Župan se je strinjal in mi dal v najem stavbo od leta 1980 do 1985. Obljubil mi je tudi, da mi jo bo prodal, če bo gostilna dobro uspevala. Gostje so prihajali, bilo jih je vedno več in župan je držal besedo: leta 1985 sem odkupil stavbo in zemljo okrog nje. Ker je gostilna rastla, smo leta 1989 pripravili načrt, porušili staro stavbo in zgradili novo. Dne 15. avgusta 1991 smo uradno odprli novo gostilno. Z njo smo še vedno zelo zadovoljni, prostora imamo za okrog 150 gostov. Za gradnjo smo sicer vzeli posojilo, a posli, hvala Bogu, so nam šli v naslednjih letih dobro, tako da smo vse dolgove lepo poravnali.

Jožica P.: Glavna sila je na začetku bil mož, ki je imel to idejo. Gostilno je postavil na noge za družino, da bi tam delali in od tega dobro živeli. Najprej smo preuredili in prenovili staro šolo, postavili na vhod kolesa starih vozov, zato si je moj mož zamislil, da bi gostilno imenovali “Alle ruote”. Tam smo delali deset let. Potem to ni bilo več možno, saj prostori niso bili primerni. V desetih mesecih smo zgradili novo stavbo, ki je tudi odgovarjala vsem zakonskim predpisom.

Mojca V.: Takrat in tudi danes še naprej delamo veselo!

V restavraciji dela cela družina. Kako ste si razporedili delo?

Roman V.: Starejša hči, Mojca, dela v kuhinji, mlajša, Kristina, vodi delo in streže, žena Jožica dela v kuhinji in skrbi za nabavo. Jaz pomagam, kar morem. Imamo še dva pridna kuharja, stalno natakario in druge natakario, ki delajo ob koncu tedna oz. občasno. Ta poklic je zelo težak in zahteva veliko odgovornost tako v kuhinji kot tudi pri strežbi; ko pa nam delo kljub

obremenjenosti lepo uspe in so gostje zadovoljni, je to tudi naš uspeh. Skupaj smo dobra ekipa in za to se prav vsem lepo zahvaljujem.

Kristina V.: Pozimi delamo v glavnem ob koncu tedna, poleti pa vsak dan. Dela ne manjka in ga skušamo vedno opravljati dobro. Veseli in zadovoljni smo, ko nas gostje pohvalijo, saj to pomeni, da dobro delamo, čeprav so ljudje vedno bolj zahtevni.

Gospod Roman, znani ste bil kot tisti, ki ste pripravljali odlično meso na žaru.

Roman V.: Zaradi zdravja sem pred nekaj leti to opustil. Naša gostilna je od vsega začetka znana po dobrem mesu na žaru. To delo sedaj zelo dobro opravlja kuhar Vojko.

Ponujate pristne dobrrote domače - slovenske, italijanske in avstrijske - kuhinje. Imate svoje recepte?

Roman V.: Imamo naše recepte, za katere skrbi Mojca, ki je opravila kuharsko šolo, hrana pa je res vsa domača. Kdor pride jest k nam, se vrne domov zadovoljen. Naši njoki so pripravljeni tukaj, isto velja za testenine, vse sladice in slaščice.

Jožica P.: Naš jedilnik vključuje preproste in doma pripravljene jedi, to je odvisno od sezone. Sedaj smo kuhali predvsem češnjeve njoke in

prekmursko gibanico, sladice, ki jih pripravljamo sami. Kdor pride k nam, že ima v mislih, kaj bo jedel.

Imate tudi bogat izbor briških vin ...

jih Slovenije.

Kristina V.: Pozimi je za sobe manj povpraševanja, poleti več. Takrat je največ dela tako v gostilni kot v sobah.

Mojca V.: Ljudje se na našo gostil-

Roman V.: Nudimo stekleničeno vino bližnjih kmetov in vinarjev, Vogriča, Humarja, Komjanca in drugih. Vino ne sme zmanjkati. Voda lahko zmanjka, vino pa ne!

Od kod prihajajo vaše stranke?

Roman V.: Gostje prihajajo iz vse naše dežele in še dlje, od Benetk in Padove do Trsta. Zadnje čase prihaja več ljudi tudi iz Slovenije, ne le iz Primorske, ampak tudi iz osrednje Slovenije. Hodijo jest in pri nas tudi prenočujejo. Ob števerjanskem festivalu imamo vedno polno. Ponavadi je tudi veliko Av-

no in tudi na sobe kmalu navežejo in se zato radi vračajo.

Kako ste preživeli letošnjo pomlad in pandemijo?

Roman V.: Gostilno smo zaprli v začetku meseca marca, spet smo jo odprli v četrtek, 21. maja. Zaprti smo bili dobra dva meseca. Ta čas smo v gostilni in okrog nje kaj pospravili, uredili vrt, vse, kar je bilo potrebno. Nikoli prej se še ni zgodilo, da bi bili zaprti toliko časa. V tem času nismo dostavljali hrane na dom, ker za nas ni bilo izvedljivo.

Mojca V.: Jaz sem med zaprtjem uživala v družini! (se zasmeje; op. p.) Drugače ne vem, kako bi preživeli, saj je spomladi veliko praznikov in zaradi številnih naročil res ogromno dela.

Kristina V.: Pavza je bila prisiljena, tako smo se malo odpočili. Zaradi

koronavirusa so žal odpadla vsa naročila, ki smo jih imeli za Veliko noč, obhajila in birme v maju.

Mojca V.: ... pridobili smo “duhovno”. Otroci so sicer študirali od doma, pri nas pa je še vedno problem internet, ki ne deluje najbolje.

Kristina V.: Ko smo spet odprli, sem jaz,

k nam na kosilo ali večerjo ali pa tudi odnesejo že pripravljene jedi na dom. Zdaj nam delo ne manjka.

Ste izgubili veliko rezervacij za večje praznike?

Roman V.: Seveda. Spomladi in predvsem za Veliko noč je bilo posebnostno žalostno. Za ta praznik smo pričakovali 160 gostov, vse je odpadlo. Prav tako so odpadla kosila za prva sveta obhajila in birme. In tudi poroke. Upamo, da bomo s tem nadoknadili jeseni. Imeli smo veliko rezervacij, a odpovedali so vse. Bila je prava katastrofa! Trpeli so kmetje, ki prodajajo vino, trpeli

smo mi, pa tudi ljudje in skupine, ki so bili vajeni hoditi k nam.

Ste v tem času utrpeli veliko škodo?

Roman V.: Jaz sem upokojen, prav tako žena. Hčerki sta od države prejeli dve mesečni nadomestili. Uslužbenice smo dali v dopolnilno blagajno. Pač kot vsi drugi. **Kristina V.:** Vložili smo še kakšno prošnjo za državne prispevke in upamo, da nam jih bodo odobrili.

Kako so preventivni ukrepi v tej novi fazi zaznamovali vašo dejavnost?

Kristina V.: Uredili

smo vse, kot je bilo potrebno. Upoštevali smo razdaljo med mizami in gosti, ki morajo ob vstopu v gostilno nositi masko in si razkužiti roke. K sreči imamo zelo veliko dvorišče, ki ga ob lepem vremenu dobro izkoriščamo. Pa tudi notranji prostori so dovolj veliki, da lahko kljub vsemu sprejmemo lepo število gostov. Bili smo zelo zaskrbljeni, saj za nas je bilo, kot bi začeli vse znova, pa tudi zakonske odločbe niso bile zelo jasne.

Mojca V.: Ljudje žal ne upoštevajo več vseh pravil. Pogosto jih moramo prav opozarjati, da morajo uporabljati masko in ohranjati razdaljo.

Ste izgubili veliko mest?

Roman V.: Da, veliko, sedaj lahko sprejemamo približno polovico gostov.

Kristina V.: Če ohranjamo varnostno razdaljo, je prostora za precej miz manj. Drugače ne gre. Prostore moramo tudi redno in dosti bolj čistiti, razkuževati in ne nazadnje skrbeti tudi nase, saj prihajamo v stik s številnimi ljudmi. Konec koncev nam gre še dobro, ker imamo velike prostore. Ko bi bila gostilna manjša, bi bilo vse skupaj težje.

Ste bili v času epidemiološke krize povezani z občinsko upravo?

Jožica P.: Z občine so nas redno obveščali o vseh novostih, to je bilo zelo lepo urejeno. Preden smo spet odprli, so orožniki vse pregledali.

Kristina V.: Franca Padovan je super županja! Večkrat nas je klicala, nam svetovala, nas obveščala, ko je bilo kaj novega. Tudi števerjanski orožniki so sodelovali in nas obveščali o vseh ukrepih.

Jožica P.: V velikonočnem času nas je civilna zaščita presenetila, ko je prinesla oljčne vejice in nato tudi blagoslovljen kruh.

Mojca V.: Razveselili so celo vas!

Po novem ljudje prihajajo? Od kod?

Roman V.: Za naslednje tedne smo že prejeli veliko rezervacij: ko se razpoložljiva mesta napolnijo, novih naročil pač ne moremo spreje-

mati. Zakoni so taki. Običajni klienti so se v glavnem vrnili, a vseh žal ne moremo sprejeti. Za zdaj še ni bilo Avstrijcev in Nemcev. Pandemija je vsem prekrizala načrte.

Kristina V.: Turistov je za zdaj res malo in tisti, ki so pred časom naročili, so odpovedali tudi sobe.

Jožica P.: Avstrijci in Nemci so ob dvotedenskih počitnicah okrog Binkošti radi prihajali na pokušnje vina, v odprte kleti, pa kolesarit po Brdih. Letos jih pa ni.

Kako gledate na prihodnost? Imate morda kakšne načrte, ki bi jih želeli uresničiti?

Roman V.: Zadovoljni smo s tem, kar imamo, in z delom, ki ga opravljamo vsi skupaj. Nameravamo nadaljevati po tej poti. Ko je sezona, je treba delati. Letos poleti seveda ne bomo zaprli, kot smo bili vajeni, v mesecu juliju, po festivalu. Raje bomo zaprli pozimi, morda januarja.

Kristina V.: Najprej moramo videti, kako se bodo razvile razmere. Za zdaj ohranjamo, kar imamo. Občasno kaj pobelimo, po potrebi kaj popravimo, nekaj bo treba v kuhinji, še kaj morda v sobah. V zadnjih letih smo namestili fotovoltaični sistem, zamenjali okna in dodali klimatske naprave, ki so bile res potrebne. Ker imamo zdaj na razpolago manj miz, je tudi malo manj dela, tako da so ritmi bolj znosni.

Kdor pomisli na vas, se gotovo spomni tudi gospe Marice, vaše mame, tašče, none in pranonice, ki je umrla pred dvema letoma, na svoj 104. rojstni dan. Bila je močan steber vaše velike družine, o njej je izšla tudi knjiga, pravi slavonspev briškim ženam ... Kaj vam pomeni njen lik in njen spomin?

Roman V.: Moja mama je vedno bila zelo nasmejana in iznajdljiva. Znala je gledati naprej, spodbujati, dajati nove ideje. S svojimi petimi otroki je ravnala “po nemško”, strogo. Nedelja je bila nedelja, hodili smo k maši, popoldne tudi k molitvam. V življenju je veliko pretrpela, bila je sirota: njena mama je padla s češnje in zapustila pet otročičev; moje mamo je zato posvojila teta. Res ni imela lahkega življenja, zlasti med vojno in tudi po njej. Jaz sem se kot tretji otrok rodil, ko je bil drugi, Florjan, star tri leta. Ob mojem rojstvu je on sam razumel, da bo od takrat zjutraj imel še manj mleka in polente kot prej... Bila je huda revščina. S prihodom Američanov so se stvari začele spreminjati. Spominjam se, da so v dolini pod Cerovim postavili šotore, bilo jih je res veliko. Prišli so s tanki in kamioni, po poti se je dvigal prah. Ustrašili smo se in se skrili v bližnjem gradu Fabris, tam smo ostali do noči. Ko smo se vrnili domov, sta tam že bila dva ameriška oficirja, ki sta hotela vino. Naslednji dan so se Američani vrnili z džipom in hoteli cel sod. Naša mama je imela štiri hektolitre vina, v zameno so nam ponujali džip, a mama te zamenjave ni hotela. Bili so zelo težki časi in mama je bila zelo skrbna do vseh nas. **Jožica P.:** Vedno je bila zelo skrbna in delavna. Spraševala je, ali smo oprali zaves, ali smo posušili oblačila in drugo, da bi likala. Ko je bila mlajša, je od doma v gostilno prihajala peš ali s kolesom.

Kristina V.: Vse je kontrolirala in pregledovala, če je vse na mestu. Posebno rada je likala, na to je komaj čakala.

Mojca V.: Zadnje čase, ko ni mogla delati drugega, je rezala lazanje za juho.

Roman V.: Vsi skupaj ohranjamo lepe spomine nanjo. Imela je trdne briške korenine.

Danijel Devetak

(Več fotografij na www.noviglas.eu)

Stara šola, v kateri je bila prva gostilna

Restavracija danes

Bližnja stavba s sobami

strijcev in Nemcev: posebno veliko jih je od Velike noči dalje. Ob gostilni imamo stavbo s sobami, ki smo jo zgradili leta 2004. Nudimo šest sodobno opremljenih sob s čudovitim pogledom na Brda, skupno lahko pri nas prenoči 14 oseb. Tudi za to skrbimo sami. Gostje so turisti, tisti, ki obiskujejo festival, pa tudi trgovski zastopniki, ki prihajajo zvečer, pojejo, prespijo in odpotujejo proti Sloveniji. Prenočitev pri nas iščejo tudi ljudje, ki obiskujejo igralnice v bližnjih kra-

ki strežem pri mizah, opazila, da so gostje prav vse pojedli s krožnikov. Jedli so z veseljem! Doma nimajo vsi časa, da bi se posvečali kuhanju, predvsem tisti, ki so zelo obremenjeni z delom. Tudi zato radi pridejo

KCLB, ZSKP, SCGV E. Komel / Poletna obzorja

Mladi so spet lahko zaigrali in zapeli v živo!

Kako krasno je se spet v živo napajati ob naših bistrh kulturnih studenčnicah! Še ljubše in prijetneje je, če so to izvirki naših najmlajših poustvarjalcev. Velik užitek po kar nekajmesečni suši, ki nam jo je povzročila epidemija koronavirusa, je prineslo prvo srečanje v torek, 30. junija 2020, pod velikim šotorom na ploščadi ob Slovenskem športnem središču Mirko Špacapan na drevoredu 20. septembra. Vse je bilo še toliko bolj sveže in sproščujoče, ker so glasbeni večer izoblikovali mladi. Tri naše pomembne ustanove, Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, so se domeni-le, da bodo skupaj sooblikovali pester kulturni poletni program, da bi vsaj malce zapolnile vrzel, ki je nastala v času prekinitve vseh dejavnosti zaradi ukrepov proti širitvi koronavirusa. Prireditve bodo tako potekale pod skupnim naslovom *Poletna obzorja*. Že sam naziv nas navdaja z mislijo na

enim nastopom in drugim razkuževali stole, stojala, tipke...), se je na odru pod velikim belim šotorom, ki so ga postavili člani ZSKP, najprej zaslusal glas trobente Edith Vitale iz r. prof. Nejca Kovarčiča, ob klavirski spremljavi (po

blues (M. Drozdowski).

Vmes pa so s hudomušno predstavitevjo, češ da so "ta boljši pevci", in s še drugimi humorističnimi narečnimi utrinki (tudi z eko-loškim pridihom) nastopili člani Vokalne skupine Vihar z Vrha Sv.

sili razmer je bila to le pianola) prof. Armina Čoralica, čigar učenki sta tudi mali šolarki Sofija Di Battista in Anja

Mihaela (*na sliki*) z zborovodjo Matejo Černic. Za osemčlanski mladinski zbor (šest deklet in dva fanta), ki je od prvega nastopa do danes pokazal velike napredke, kljub temu da so se v teh mesecih pandemije srečevali le virtualno in vsak je vadil oz. pel s svojega doma, je Černičeva odbrala štiri večglasne pesmi, dve angleški, Metisa Telegram (Uni Naisoo) ob klavirski spremljavi Rade Vižintin in orf instrumenti, in Circle of life (pripr. Manolo da Rold) iz znanega filma Levji kralj, in dve slovenski zelo priljubljeni pesmi, otožno ljudsko *Mrzel veter* in razigrane *Žabe* Vinka Vodopivca. Obe sta lepo zazveneli, poskočne žabe pa so bile okrepjene s klavirsko spremljavo in vizualno ritmičnimi gibi ter "sklepni" izvirnim kvakom, ki ga poslušalci niso pričakovali. Pesmi so bile zelo zahtevne za mlado skupino. A znano je, da Mateja Černic ne sega po "lahkih" skladbah in da je zmogla iz mladit iztržiti kar največ. Obenem jim zna posredovati samozavest in jih naučiti obvladati odrski prostor, tudi z dodatkom "giba in mimi-ke", ne nazadnje zahteva jasnost in lepo izgovarjavo besedila pesmi. Na lepem večeru, ki ga je hvaležno občinstvo spremljalo s toplim ploskanjem mladim izvajalcem, so uvodoma pozdravile Franka Žgavec z dobrodoščico, predsednica ZSKP Franca Pado- van, ki je izrazila veselje ob ponovnem snidenju, katerega so bili protagonisti najmlajši nastopajoči, naša svetla prihodnost, in

zaželela, da bi nas ta koronavirus dokončno zapustil, ter ravnateljica SCGV Emil Komel Alessandra Schettino, ki je tudi napovedovala raznolike glasbene točke.

Prav tak prisrčen in kakovosten večer je bil pod istim šotorom dan kasneje, v sredo, 1. julija, ko so prvič po epidemiji in, kot se je izrazila ravnateljica SCGV E. Komel Alessandra Schettino, tudi zadnjič v letošnjem šolskem letu, zvrstili na odru talentirani učenke in učenci, ki si z ravnateljico in profesorji vred želijo, da bi se prihodnje šolsko leto utirilo v ustaljene tirnice in da bi se spet lahko srečevali in učili v šolskih učilnicah. Kar sedem kitarristov, pet iz razreda prof. Martine Gereon, Tijana Lukajič, Lautaro Klassen, Karolina Vizintin, Marcel Gospodarič, Filippo Panozzo in Aljaž Mavrič Zavnik, pa še Marko Pelle pod mentorstvom Marje Feinig ter Emanuele Ver-

zegassi, učenec prof. Marca Fantinija, so publiko (prisoten je bil tudi predsednik SSO Walter Bandelj) razveselili vsak z dvema skladbama različnih avtorjev (V. N. Paradiso, M. Linnemann, E. Thorlaks- son, H. Smies in celo W. A. Mozart) in različnih slogov. Tudi to- krat so bili prisotni pianisti, ki so se pač morali zadovoljiti s piano- lo, a tudi tako so pokazali svoj temperament. Martina D' Aquino iz razreda prof. Barbare Corbato je zaigrala *Ples* (A. Goedike) in *Fiesta* (W. Gillocka). Prof. Armin Čolaric je mentor Rubena Piche- cha, ki je postregel tudi s *Koračni- co* R. Schumanna. Susanna Luisa iz razreda prof. Franciška Tavčarja je na violini ob klavirski spremlja- vi Cristine Luisa podala delček koncerta op. 35 O. Riedinga. Barbara Devinar (mentor prof. Danie- la Bon) je z violine priklicala *Presto iz Sonate št. 1*. J. S. Bacha. Zelo rahločutno in z nadihom melanh- olije je lok drsel po violinskih strunah v skladbi C. W. Glucka Melodija, ki jo je čustveno inter- pretirala Anna Michelin, in v iz- vedbi *1. Stavka Koncerta št. 9* v a molu C. A. Beriota, ki jo je izvajala Athena Picech. Obe obetavni violi- nistki sta učenki prof. Mojce Križnič.

Ob koncu se je ravnateljica Schet- tinova zahvalila staršem za pomoč in potrpljenje, s katerim so svojim otrokom sledili tudi v tem hudem času koronavirusa, in učencem, ki so marljivo vadili, ter vsem zaželela čim boljše počitniške dni.

Iva Koršič

Obvestila

Feiglova knjižnica bo do 4. septembra 2020 odprta od ponedeljka do petka, od 9. do 17. ure. Zaprta bo od 10. do 14. avgusta 2020.

Družine z manjšimi otroki vabljenе na LETOVANJE v kočjo sv. Jožefa v Žabnice (6. -9. avgust) in na DUHOVNI VIKEND v Log pod

Magartom (28. -30. avgust) v organizaciji SD Sončnica s podporo Mladinskega doma. Info in prijave na tel. +386 31 523 963 (Marija) do 10. julija. **Pd Rupa - Peč** vabi na izlet od 21. do 27. avgusta t. l. v Abruce, Molize in na otoke Tremiti. Vpis je možen od 15. 7. 2020. Informacije Ivo Kovic - tel. 0481 882285, mail: nadia.kovic@yahoo.it.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 10. julija 2020 do 16. julija 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 10. julija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2. **Sobota, 11. julija** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 12. julija, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 13. julija (v studiu Katja Volpi): Obrt in rokodelstvo: kovaštvo.

Torek, 14. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 15. julija (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: črno glavi muhar. Izbor melodij.

Četrtek, 16. julija (v studiu Andrej Bavcon): Četrtekov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

poletna
SREČANJA
pod lipami

PODNEBNE SPREMEMBE IN REŠITVE, OD TEHNOLOGIJE DO FINANCE

Gosta večera IRENA SPAZZAPAN, partner na SYSTEMIQ - London, in MATIJA GERGOLET, Managing Director na Goldman Sachs - London

Z gostoma se bo pogovarjal ALEK DEVETAK.

ČETRTEK, 16. JULIJ 2020, OB 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

JAMLJE Umrl je Frančko Radetič

Bil je radodaren človek, zelo navezan na domačo zemljo

V petek, 3. julija, smo se v Jamljah sorodniki, prijatelji in znanci poslovili od Frančka Radetiča, iz znane številne družine od Sabličev, ki je po daljšem bolehanju umrl na začetku tedna. Pred kakim mesecem je dopolnil 80. leto starosti in kot mnogi, ki so si kruh služili v tržiški ladjedelnici, je tudi Frančko zadnja leta imel več zdravstvenih težav.

Pogrebno mašo je daroval doberdobski župnik g. Ambrož Kodelja. Lovsko društvo Doberdob, katerega član je bil, je poskrbelo za častno stražo. Na koro je med mašo pel priložnostni mešani zbor, ki ga je pri orglah vodil in spremljal domači organist Dario Bertinazzi. Po pogrebnih molitvah in blagoslovu je bilo v cerkvi tudi krajše slovo od rajnega, saj je nepričakovano začelo deževati. Najprej mu je v pozdrav spregovorila Franka Škerk, ki je povedala, kako so ga v družini sprejeli in mu skušali stati ob strani zlasti v zadnjih mesecih življenja, kako je bil Frančko hvaležen za vsako

uslugo in pomoč v bolezni, a tudi, kako je svoje dni rad pomagal, kako je prinašal dobre s svoje njive ali kako je kot lovec predvsem rad opazoval živali, uplenje- no divjačino pa je delil znancom in prijateljem, ker je sam ni nikoli jedel. V slovo pa so mu dve pe- smi pod vodstvom Hermana An- toniča zapeli tudi Fantje izpod Grmade, saj je bil Frančko med prvimi pevci, ki so pristopili k zboru in je več let zvesto pel dru- gi tenor. Frančko Radetič je bil svoje dni tudi javno angažiran in je bil nekajkrat kandidat Slove- nske skupnosti na občinskih volit- vah v Doberdobu.

Posebna ljubezen Frančka Rade- tiča pa je bila zemlja, še posebno rad je obdeloval njivo pod Sablič in pridelek pogosto razdaljal; nji- va mu je pomenila predvsem po- vezanost z naravo in njenim na- ravnim krogom ter navezanost na domači kraj in družinsko tra- dicijo.

Ohranili ga bomo v dragem in lepem spominu.

M. T.

PEVMA Maša v spomin na Pepija Kodermaca

Poklon sopevcu

Na višku pandemije s koronavirusom je ne- pričakovano premi- nil naš prijatelj in sopevec Pepi Kodermac. Ta odhod je žalostno prizadel vse njego- ve sopevce, še posebno ker pokojnemu nismo mogli iz- kazati naše prisotnosti, bližine in zahvale za njegovo dolgoletno delovanje tako v cerkvenih kot prosvetnih pevskih krogih. Ko je mora s koronavirusom nekoliko po- pustila, smo se našemu Pepi- ju skromno oddolžili s sveto

mašo v pevski farni cerkvi, ki jo je daroval župnik Mari- jan Markežič, ter z molitvijo na pokopališču. S petjem mešanega cerkvenega pev- skega zbora Pevma-Jazbine ter članov moškega pevskega zbora Mirko Filej smo se z zahvalo v duhu poslovili od dragega Pepija.

Dragi Pepi, vse to je bilo le skromna oddolžitev za tvoje petinsedemdesetletno ne- pretrgano pevsko udejstvo- vanje. Vedi pa, da ostajaš v naših srcih in spominu kot

svetal zgled. Naj ti Gospod Bog in Marija, ki si ju nešte- tokrat hvalil v pesmi, poda-

rita zaslužen plačilo v ne- besih.

ZK

GORICA Poletna srečanja pod lipami: p. Branko Cestnik

Z orisom nastopajočih likov avtentično prikaže zgodovinsko obdobje

Pater Branko Cestnik je teolog in filozof, s svojim romanom *Sonce Petovionje* je bil med peterico letošnjih nominirancev za literarno nagrado kresnik za roman leta, ki jo podeljuje časopisna hiša Delo. V njegovem delu spoznavamo življenjske zgodbe treh mož, ki jih usoda združi na antičnem Ptuju. To so poganski rimski stotnik, suženj, pripadnik egiptovskega Serapisovega kulta, ter grški trgovec Heliodor, ki je s svojo družino prvi, ki v mesto ob Dravi prinese krščan-

rite'.

Ptuj in Štajerska dežela sta v središču pozornosti dogajanja. To so rojstni kraji pisatelja, kjer je odrasčal in kjer je rimski svet imel pod svojimi nogami - odrasčal je na rimskem pokopališču in počutil se je mistično povezanega z ljudmi, ki so v tistem kraju živeli in bili pokopani - "Čutil sem, da moram te duše, te ljudi globlje spoznati, da te duše morajo zaživeti". Oprl se je na razne zgodovinske raziskave, zlasti Rajka Bratoža, in na študije o svetem

je devet let živel v Italiji, študiral je v Rimu in Milanu in tudi to je vplivalo, da se je z manj strahu lotil latinske zgodovine - "Prihajal sem iz socialističnega sveta, bil sem vaje enoumja, branja med vrsticami, tu pa sem srečal širino, odprtost, to 'reci, kaj misliš'". Cergolova je na predstavitvi omenila tudi avtorjevo skavtsko izkušnjo: še vedno je aktiven v skavtskem svetu, njegovo skavtsko ime je Avantgardni orel. Skavt je postal v Rimu, pot pa nadaljeval v Sloveniji, "duhovnost v skavstvu

in odnosu do Rimskega cesarstva, pa družji pokončna drža. Pred 1800 leti sta bili na Ptuju temelj tradicionalna rimska religija in krovna rimska ideologija imperija, druga duhovna podoba so bili različni vzhodni kult, tretja pa krščanstvo, ki je komaj vidno, po tihoma prihajalo v ospredje in se oblikovalo - kristjani so bili na začetku "ateisti, brezbožniki, duhovna motnja". Tematike v romanu se preko upodabljanja različnih veroizpovedi in notranje-političnih spletk lotevajo tudi problematik, ki so aktualne še danes: situacije novega poganstva (češčenje denarja in večne mladosti, magija, skrajna ekološka gibanja ...), odnos med politiko in religijo, dialog med različnimi religijami in kulturami ter vloge ženske v Cerkvi. Zadnje izmed omenjenih tematik se Cestnik loteva z orisom močne figure, Tiane, Heliodorove hčere, ki postane diakonisa in širi krščansko vero na Ptuju - "roman izpade malo 'protofeminističen' - začne se z moškimi liki, konča z ženskimi. /.../ V antičnem času so diakonise imele različne vloge, tudi voditeljske". V enem izmed literarnih odlomkov v romanu nastopijo tudi furie, mitološka bitja, ki predstavljajo krivdo in njeno delovanje: vsaka na svoj način muči enega od glavnih junakov, "to je edino fantastično poglavje v sicer realističnem romanu", je priznal avtor - "tudi skozi krivdo lahko beremo duhovno stanje sedanje Slovenije in nedokončano državljansko vojno, ki se dogaja. /.../ Operirajo furie, operira krivda, nekaj neo-proščene, sovraštvo, ki ni bilo predelano". Ob govoru o Cestnikovem roma-

nu se je Cergolova poklonila Alojzu Rebuli, saj v zgodbi trgovec Heliodor sreča Nemeziana, protagonista Rebulovega romana *V Sibirinim vetru*. Nemezian ob tej priložnosti sam sebe označi za "mendicus fidei", berača vere. Primerjava z Rebulom po mnenju Cergolove ni samo romaneskna, "obema avtorjema gre za prikazovanje večnih človeških vrednot. Rebul je bolj zanimala sedanost in je bila ambientacija v antiki neke vrste pretveza, da je predstavil sodobno slovensko družbo, Ce-

stniku pa gre bolj za prikazovanje antičnega Ptuja, pri tem pa ovrednoti nekatere tematike in poglede, ki so v človeški družbi večne". Avtor je v zvezi s tem priznal, da "primerjava z Rebulom je hujša kot nominacija za kresnika, toda Rebul je bil neizbežen, saj se zgodba njegovega romana dogaja v istem obdobju, malo prej. /.../ Pri njem sem se navdihal in tako videl, kje naj se od njega oddaljim. /.../ Moj prvi cilj je bil obuditi mrtve, ljudi, ki so tam resnično živeli".

Katja Ferletič

stvo. Avtorja in njegovo delo je v četrtek, 2. julija, na prvem letošnjem Poletnem srečanju pod lipami goriškemu občinstvu predstavila klasična filologinja in profesorica Jadranka Cergol. Večer je organiziral Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju s Krožkom Anton Gregorčič in s Celjsko Mohorjevo družbo, ki je roman tudi izdala, obenem je potekalo tudi neposredno predvajanje preko Facebooka v sodelovanju z Radio Ve-

Viktorinu Ptujskem, ki nakazujejo, da je krščanstvo v Petovionu in s tem v ta del Panonije prišlo že pred letom 200, in sicer s prišleki z vzhoda. Jadranka Cergol je povedala, da avtor v delu večkrat postavlja svojo izkušnjo vojaštva, ki ga je seveda zaznamovala: "Nekaterih vojaških prizorov se lotevam z določeno suverenostjo in veseljem", je priznal avtor. Med branjem pride do izraza tudi njegov latinski, mediteranski duh, saj

doživlja, tako kot v Cerkvi, neko fazo dekerikalizacije", je povedal Cestnik.

Po besedah klasične filologinje je to roman, ki diha s polnimi pljuči, v njem avtor plete številne niti, ki se v zgodbi prepletajo kot usode ljudi iz preteklosti v sedanost. Prisotni sta tematika migracij in tematika dialoga med pripadniki različnih veroizpovedi - protagoniste, kljub različnemu verskemu prepričanju, družbenemu statusu

Drugi Šinkovčevi dnevi poezije na spletnih platformah

Na Idrijskem potekajo drugi Šinkovčevi dnevi poezije, ki jih pripravljajo v spomin na primorskega pesnika Črtomirja Šinkovca. Zaradi epidemije koronavirusa bo prireditelj, ki bi sicer morala biti v pesnikovem rojstnem kraju na Vojskem, potekala v virtualni obliki. Na njej bodo razglasili nagrajence spomladi objavljenega pesniškega natečaja. Na natečaj so letos po zgledu Organizacije združenih narodov v New Yorku, kjer pripravljajo mednarodno tekmovanje pesnikov o temi svetovnega varstva narave, poleg proste teme uvedli še to kategorijo. V starostni kategoriji do 19 let so se prijavili 3 avtorji, v kategoriji nad 19 let 21 avtorjev, v kategoriji Slovenci v zamejstvu in po svetu pa so prejeli 22 prijav. Komisija, ki jo sestavljajo Miran Košuta s tržaške univerze, vodja velenjskega pesniškega Lirikonfesta Ivo Stropnik in Milanka Trušnovec iz Mestne knjižnice in čitalnice Idrija, bo ocenila skupaj skoraj 160 pesmi v treh kategorijah. V kategoriji Slovenci v zamejstvu in po svetu s svojimi deli sodeluje 15 avtorjev iz Srbije, trije iz Italije ter po en pesnik iz Bosne in Hercegovine, Avstrije in Porabja na Madžarskem. Komisija bo izbrala po največ tri najboljše dela iz vsake kategorije. Nagrajenci bodo prejeli priznanje in nagrado blisk. Mestni muzej Idrija bo prvonagrajenemu v vsaki kategoriji omogočil tiskanje njegove pesmi v Partizanski tiskarni Slovenija ter brezplačen ogled tiskarne in Bevkove domačije v Zakojci, so sporočili organizatorji Šinkovčevih dnevov poezije, ki potekajo pod častnim pokroviteljstvom nekdanjega predsednika republike Danila Türka. Sklepna prireditev Šinkovčevih dnevov, ki bodo z izjemo enodnevne delavnice, ki jo bo vodila pesnica Barbara Korun, potekali virtualno, bo na spletni strani Šinkovčevih dnevov poezije in na YouTube kanalu.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (119)

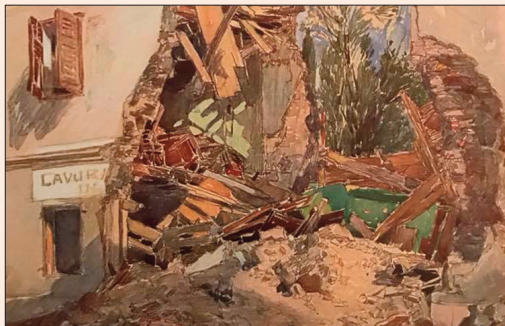
Dimitri Tabaj

Vojna odškodnina in trpljenje naših prednikov po prvi svetovni vojni (2. del)

Nadaljuje se pisanje Goriške straže z dne 1. februarja 1923 o italijanskih državnih revkizacijah vojnega materiala, s katerim so ljudje po navadi popravljali v prvi vojni porušene, bombardirane in oropane hiše: "Ako pa bi ne mogli plačati v navedenem roku, morate nemudoma zaprositi za odlog. Če pa plačate takoj, lahko dosežete primeren popust. V slučaju pa da ne plačate v navedenem roku in ako niste zaprosili za odlog, vas izročimo državnemu pravniku, da iztirja od vas navedeno svoto lir potom sodnije; v tem slučaju boste morali plačati tudi razpravne stroške. Takšna so opominjevalna pisma tega urada. Država je proglasila ves vojni material za državno last; oddala je iztirjevanje tega materiala, odnosno njegove vrednosti zasebnim podjetnikom v zakup, ki skušajo izmogniti iz naših ljudi, kateri posedujejo te vojne predmete, kolikor se da". Stara praksa, očitno.

Si lahko predstavljamo, kakšen dodaten vir skrbi in žalosti je za naše uboge ljudi, ki so se s fronte ali iz begunstva vračali v popolnoma ali skoraj popolnoma porušene vasi, predstavljalo tako šikaniranje. Ne bo odveč tukaj pripomniti, da je bila soška fronta po mnenju nekaterih ena največjih ali morda največja serija bitk, ki so potekale pretežno v goratem svetu, v zgodovini človeštva. Res, še danes pogosto najdemo ostanke teh bitk na naših njivah ali dvoriščih (to je tudi moja osebna izkušnja), zato si lahko predstavljamo, koliko takega železja je bilo v tistih prvih povojnih letih. V intervjuju za portal Aktiviraj Karlovac sem našel zelo zanimivo pripombo nekdanjega rektorja karlovske univerze in poslanca in hrvaškega saboru prof. Mirka Butkovića - potomca sovodenjsko-rupenskih emigrantov, avtorja dvojezične knjige *Velika vojna na Soči in slovenski Primorci v Karlovcu - Veliki rat na Soči i slovenski Primorci u Karlovcu* (založnik: Kulturno društvo Slovenski dom - Karlovec): "Na Soški fronti je padlo 100-krat več granat na kvadratni meter kot na junaško hrvaško mesto Vukovar v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Te številke nam marsikaj

povedo o grozoviti razsežnosti vojne vihare, ki jo je Kraljevina Italija sprožila ob Soči: napadena Goriška poknežena grofija je dobesedno gorela na braniku slovenske domovine in cesarstva". Tajništvo Kmetijske delavske zveze je svojim članom svetovalo tole: "Posestnikom vojnega materiala (tračnic, drogov, plošč iz kositra) svetujemo: "1.) Ako dotične predmete potrebujete, potem poskusite pri omenjenem uradu doseči, da vam jih proda za čim manjši znesek. Plačati pa morate, ker bi se drugače pregrešili nad zakonom, ki je proglasil te predmete za državno imetje. 2.) Ako pa tega železja ne potrebujete, potem odgovorite omenjenemu uradu v Krminu, Via Udine st. 11, tako le: 'Mi vemo, da so dotični predmeti državna last. Nismo si jih hoteli prilastiti. Upotrebili smo jih samo za silo, kar je bilo od državnih oblastev dovoljeno. Na razpolago so Vam vedno, lahko jih odpeljete'. Člani K. D. Z. se lahko zgledajo v tajništvo, ki je pripravljeno prirediti jim primerne pismene odgovore na pisma omenjenega urada". Starejši ljudje so vedno govorili, kako je v resnici pri tovrstnih stvarih šlo za vnaprej zrežirane birokratsko-finančne pasti, v katerih so domačini vedno nastradali.

Goriška - Morellijeva ulica leta 1916, med prvo svetovno vojno, v risbi prof. Ferdinanda Pambergerja. Soška fronta je bila po mnenju nekaterih ena največjih ali morda največja serija bitk, ki so potekale pretežno v goratem svetu, v zgodovini človeštva. Večina Pambergerjevih del je nastala na Sveti Gori, na Krasu, v Vipavski dolini, Gori in Furlaniji. Reprodukacije so bile izdane v letih 1917-1918, dobiček pa namenjen vdovam in sirotam padlih junakov Soške armade ter beguncem poknežene grofije Goriško-Gradišanske.

Samostan uršulink leta 1916, med prvo svetovno vojno, v risbi prof. Ferdinanda Pambergerja

Kobenclova palača, sedež nadškofijskega ordinariata, leta 1916, med prvo svetovno vojno, v risbi prof. Ferdinanda Pambergerja

Jamlje leta 1915, med prvo svetovno vojno, v risbi prof. Ferdinanda Pambergerja

Goriška - Soška ulica leta 1916, med prvo svetovno vojno, v risbi prof. Ferdinanda Pambergerja

Knjižna novost

Rožni venec Ljubke Šorli

Ob Veliki noči je letos tiho prišla na knjižne police novost, ki do slej, predvsem zaradi pandemije z virusom covid-19, še ni doživela javne predstavitve. Gre za lično oblikovano pesniško zbirko nikdar pozabljene goriške pesnice Ljubke Šorli z naslovom *Rožni venec*. Zbirko je uredil Igor Tuta, za fotografije, grafično oblikovanje in prelom je poskrbela Tanja Tuta, lektorirala pa je Vera Tuta Ban; založila je ART Alenka Rebula Tuta s. p., Komen, knjigo pa so natisnili v tiskarni Mljač v Divači.

“Ozri se k meni, o Devica mila, In daj, da bi vse dni Boga ljubila”, so verzi, ki krasijo naslovnico in govorijo o globoki veri Ljubke Šorli, ki je veliko pretrpela zaradi mučeniške smrti moža, Lojzeta Bratuža, ki so ga fašisti v Podgori zastrupili, in kasneje v Vili Triste v Trstu, kjer jo je fašistična Collottijeva banda mučila, a tudi sicer, saj je sama v težkih razmerah vzgajala dva majhna otroka, Lojzko in Andreja.

“Pesnica Ljubka Šorli - Bratuž si ni postavljala veliko vprašanj

zija. Pesnica je te skrivnosti izlila v verze....”, je napisal v uvodu v poezije Ljubke Šorli *Rožni venec* vikar za Slovence goriške nadškofije g. Karlo Bolčina, ki je tudi dodal: “Splet sonetov

rožnega venca je poetični odgovor Ljubke Šorli na Marijino, Jezusova in apostolska doživljanja prve Cerkve, o katerih Sveto pismo sicer precej natančno pripoveduje, a jih obenem pušča v objemu skrivnosti”. G. Karlo Bolčina tudi zapiše, da verzi Ljubke Šorli “ostajajo polni občudovanja, spoštovanja in bogozorenja”.

Avtor spremne besede poezijam Ljubke Šorli ugotavlja, da je Ljubka Šorli “izrazila svojo globoko vero skozi petnajst skrivnosti rožnega venca (papež sv. Janez Pavel II. je tem dodal še pet – svetle skrivnosti) v dneh vzhajajočega sonca”.

Po koncu svetovne vojne je goriška pesnica napisala svoj Rožni venec, a pri tem je “ohranila dostojanstven odnos do vsega, kar je osebno krivično in ponižujoče doživela, vse izročila v roke Najvišjega in Njemu zaupala pravično razsodbo. Bogu v čast, nam v poduk, vsem ljudem dobre volje v opomin”.

Tanja Tuta je knjigo poezij *Rožni venec* odlično opremila, tako z vinjetami kot tudi s fotografijami, ki niso kričave in ne moteče, pravzaprav so zara-

di dovršenega tiska imenitne grafične umetnine, ki dopolnjujejo vsebino.

Knjigo poezij *Rožni venec* zaključuje zapis urednika Igorja Tute, ki nosi naslov *Ko molitev postane pesem*. V njem Tuta že takoj na začetku pove, da je bila Ljubka Šorli globoko verna oseba, opiše njeno tragedijo, ko ji fašisti zverinsko umorijo moža, kar je za mlado Ljubko Šorli tudi velika verska preizkušnja, kar je napisala v pesmi *Odmevi iz ječe* leta 1944:

“Zakaj si toliko mi dal gorja, Neskončni Bog, ki si dobrotu sama?”

Kako sem bala se, da bo med nama

Nastal prepad brez konca in meja”.

Igor Tuta nam pove, da je pesnica našla izhod prav v globoki veri: “Pri tem pa ji je bil najbližji prav lik Marije, Jezusove matere, ki je tudi sama doživela tragedijo sinove smrti. A ni obupala. Nasprotno. Postala je univerzalni zgled za vero, upanje in ljubezen. Božji materi Mariji je Ljubka Šorli zaupala vse svoje življenje in delo”.

Nadalje Igor Tuta pove, da je pesnitev *Rožni venec* nastala takoj po drugi svetovni vojni, saj je “Ljubka Šorli pesmi spenila v letih 1945 in 1946. Ta njen splet je zaključena celota, kot je zaključena celota recimo

sonetni venec, le da nima tistih ustaljenih pravil prepletanja verzov, ki so značilni zanj. Ljubka je v svojem življenju napisala dva sonetna venca, prvega leta 1955 z naslovom *Venec* spominčič možu na grob v spomin na pokojnega moža Lojzeta, drugega leta 1966 z naslo-

vom *Neizpovedana ljubezen* do smrti svoje ljubljene mame Alojzije”.

Igor Tuta je v knjigo *Rožni venec* uvrstil tudi zapis Alojza Rebule o rožnem vencu, ki ga je bil v svoji rubriki *Credo* objavil leta 2015 v Družini.

Jurij Paljk

V razmislek

Koronavirusna matura v Cerkvi

“Če bo Cerkve hotela ostati Kristusovo občestvo, bo morala izhajati iz te nove izkušnje (dobe koronavirusa). Če se bo vrnila nazaj v preteklo čase in oblike, ne bo opravila zrelostnega izpita”. Ta citat, ki sem ga prebral v eni od zamejskih revij, nam marsikaj pove. Cerkve je bila vedno Kristusova, vsaj krščanske Cerkve so. Kaj pa je občestvo? Slovenci pod to besedo razumemo skupnost ljudi glede na duhovne vrednote, miselnost, izročilo, cerkveno občestvo pa predstavljajo člani Cerkve, ki jih povezujejo med seboj zakramenti. V katoliškem pojmovanju poznamo kar nekaj oblik verskih skupnosti. Najprej je to župnija, potem obstaja oltarno občestvo. To nastane tedaj, ko se verniki iz ene ali različnih župnij zbirajo pri bogoslužju. Nekaj takega smo poznali v Gorici pri sv. Ignaciju, kamor so prihajali verniki iz različnih slovenskih župnij. Potem obstajajo verske skupnosti raznih združenj, družb (Marijina družba, razna duhovna gibanja). Poznali smo stanovske maše. Te so bile zlasti zelo močne v času avstro-ogrske monarhije. Danes so se ohranile same nekatere, kot so gasilske, lovske, obrtniške, maše zbiralcev zelišč, pa še bi se kaj dobilo. Te so navadno enkrat letno in člani teh skupnosti sestavljajo tudi svoje občasno občestvo.

Kako naj bo Cerkve Kristusovo občestvo? Kristus bo vedno navzoč med nami, ne glede na način. Drugo vprašanje pa je, kako mi kot verniki – kristjani – gradimo ali rušimo (!) versko občestvo. Na to versko navzočnost pa vplivamo vsi, ki se imamo za kristjane. Prvi problem je vprašanje, kaj mi pomeni Bog. Vedno me je zabolelo, ko sem zapažal, kako malo poudarka se temu daje pri ver-

skem oblikovanju, kot je npr. verouk v naših šolah, še zlasti višjih, pri organizacijah, ki spadajo pod okrilje Slovenske katoliške prosvete, pa tudi pri skavtih. Zame ostaja nerazumljivo, da če kdo prepeva pri nekem markantnem zboru, pa se ima za vernega, ostaja v cerkvi pod korom. Nerodno je tudi, če tak pevec prihaja na kor, ga pa nikoli ni na cerkvenih pevskih vajah. V tem primeru se zastavlja vprašanje, kaj je z njegovo molitvijo. Sicer je res, da je prav cerkveno petje molitev tudi zanj. Če mu je Bog dal glas, naj bo Bogu hvaležen zanj in naj to hvaležnost izkazuje (se Bogu oddolži) s sodelovanjem pri liturgiji. Včasih me požegeča, ko rečem kakšnemu mlajšemu: “Bi ti lahko prebral pri maši berilo”? On pa: “Ne, sem zagrljen, ne morem”, v resnici pa sodeluje pri dramski ali celo recitacijski skupini in se tam pavje šopiri – v cerkvi pa zanj ostaja večni NE!

Še bi lahko našteval, pa naj bo dovolj! – Priznam, da so tudi drugačni primeri, ki nas včasih prijetno presenetijo. Vendar: “Cerkve ne bo naredila mature – zrelostnega izpita, če se vrne v pretekli čas”, je bilo zapisano. Cerkvi zrelostni izpit ali matura ni potrebna. Nam ljudem sta potrebna Bog in njegov blagoslov. Cerkve je vidno znamenje Božje prisotnosti med nami. Prav tu je past, v katero se je že marsikdo ujel. Bog ne potrebuje hlapcev ali pri-ganjačev, da bi nas naganjali ob nedeljah v cerkev, še manj koga, ki naj bi nas naganjal k molitvi. Bog potrebuje našo svobodo, našo svobodno odločitev za verska dejanja. Ob tem pa ga moramo prositi še za moč Duha – za razsvetljenje, da bomo delali to, kar je prav in kar ostane v naši trajni lasti, to so spoznanja, ki so nam potrebna v življenju. Če smo verni, se moramo zavedati, je to

potrebno tudi za naše zveličanje.

Pokoronavirusni kristjan bo ostal še naprej človek z vsemi dobrimi in slabimi lastnostmi. V pokoronavirusnem času ostajajo v veljavi vsi tisti cerkveni zakoni in priporočila, ki jih je zadnji vaški nepomemben duhovnik vsa leta doslej oznanjal in priporočal. Nič novega!

V našem okolju se nas koronavirus niti ni dotaknil, razen da nosimo maske in stojimo v vrsti pred trgovinami, pa še, če so nekateri morali delati “na daljavo”, pa so potem jamrali, kako je to težko, bili pa so doma lahko ves dan v pižami in ob delu na daljavo obenem v miru skuhali kosilo. Mogoče bi se nas koronavirus dotaknil, ko bi kdo od naših najbližjih umrl? Če bi mogoče niti ne vedeli, kje je pokopan? Pa še pri vseh teh stvareh sodobni človek velikokrat ostaja otopel in to jemlje kot usodo.

Za konec: ljudje smo po svoje zelo občutljivi, če se nas kaj dotakne, še zlasti če menimo, da se nam je dogodila krivica. Iz obdobja koronavirusa pa se velika večina vernikov ne bo naučila nič! Nasprotno, celo veliko vernikov je dobilo potuho po lastni logiki, da je najbolje ostajati doma, tudi na nedeljo, da se ne okužimo. Molitev pa ostaja za vsak slučaj, pri mladih, da bi naredili izpit, pri starejših ima prednost TV nadaljevanja, potem se gre pa spat!

Cerkve pri vsem tem ni izgubila nič. Suho listje samo odpade z drevesa. Izgubil pa je s takšnim mišljenjem človek, ker ne bo deležen Božje milosti. Cerkve ne dela nobene mature, ker ji ni potrebna! Zrelostni izpit bo naredil človek – vernik, skavt ali vojak, delavec ali uradnik ob času, ko se bo iz oči v oči srečal z Vsemogočnim!

Ambrož Kodolja

Opčine / Ob 5. obletnici smrti Sergeja Verča
Spomini na režiserja, njegovo delo in dosežke

V petek, 3. julija, je na Opčinah potekal zanimiv, pristrčen in doživet spominski večer ob 5. obletnici smrti režiserja Sergeja Verča. Srečanje iz niza prireditev Poletje pod koštanjem je v tamkajšnjem Prosvetnem domu organiziralo SKD Tabor, s katerim je pokojnik dolgo sodeloval. Na Opčinah je Verč veliko režiral in vzgojil celo vrsto amaterskih igralcev. Večer z naslovom Srečanje s prijateljem je potekal ob obujanju spominov, ugotovitev in ocen, ob katerih so se pred očmi poslušalcev zarisali dosežki pokojnikovega dela in časa, v katerem je deloval. Ustna pričevanja so dopolnili na platno predvajani dokumentarni posnetki.

Nataša Sosič, ki si je z Verčem na programskem oddelku Rai 25 let delila pisarno, je spregovorila o priljubljenosti in inovativnem značaju njegovih oddaj. Z veseljem in zanosom se je posvečal režiranju radijskih iger, kabaretu in pogovornim oddajam, ki jih je sam vodil; rad je imel tudi poezijo. Radijska urednica je izpostavila tudi Verčeve značajske poteze: zaradi duhovitosti in iskrenosti, ki sta ga označevali, je bil priljubljen tako med poslušalci kot kolegi. Zelo dobro je obvladal radijski medij, tržaškemu radiu je veliko dal in obratno, je ocenila Sosičeva.

Pokojnikov brat Ivan se je zaustavil pri njegovi ljubezni do gledališča, ki je segala v

zgodnje otroštvo. Brata sta doma veliko vadila in nastopala. Kot 12-letni deček je Sergej že pisal gledališke kritike. Ukvarjanje s teatrom je bilo zanj tudi priložnost za socializacijo.

Bogomila Kravos je spomnila, da si je pokojnik v mladosti, sredi 60. let minulega stoletja, skupaj z nekaterimi vrstniki zadal cilj nadaljevati to, česar je bil deležen z udeleževanjem pri šentjankobskem društvu Ivan Can-

Foto damj@n

kar: z igranjem. Nastalo je tako Slovensko amatersko gledališče (SAG), v okviru katerega so mladi razvijali pozornost do družbe in tematik tedanjega časa. “Šlo je za izjemno formativno ustvarjalno obdobje, v sklopu katerega smo sodelovali našli uravnoteženost in začrtali smernice svojega kasnejšega poklicnega življenja”, je obrazložila Kravosova. O SAG-u je spregovoril tudi njegov dolgoletni kabaretni sodelavec Boris Kobal, ki je občinstvo od časa do časa spravil v smeh s pripovedovanjem anekdot iz dobe skupnega življenja in študija na ljubljanskem AGRFT-ju. Nenačrtno in polna vtisov od spremljanja sodobne italijanske kulturne produkcije

sta krenila na pot ukvarjanja z rahlo absurdnim humorjem: uprizarjala sta različne like in pričela pisati skeče za tržaški radio. Ker sta se pred mikrofonom zelo dobro ujela, sta iz oddaje v oddajo napredovala. Sledili so drugi ustvarjalni izzivi, obdobje Poper Tv, uspehi in težave, ki so se sklenili z razhodom komičnega para, ki je vnesel v osrednji slovenski prostor nekatere novitete. V končnici svojega spominskega pričevanja se je Kobal zaustavil pri opisu konstruktivno-konfliktnega odnosa, ki naj bi ga Verč imel do SSG-ja. “Dolgoletni direktor teatra ga ni cenil in tudi maral ne”. Ker je kasneje vodstvo gledališča

“Verča tako kot tudi mene in Uršiča odstranilo, sta pri njem do zadnjih dni ostali velika rana in neizpolnjenost”, je poudaril Kobal. Dragoceno Verčevo delo z amaterskimi gledališkimi skupinami na Opčinah sta predstavila Loris Tavčar in Alda Sosič. Pokojni režiser je bil zahteven pedagog, ki je znal iz vsakega igralca izluščiti to, kar se je dalo. Med vajami je bil do igralcev spoštljiv in nedvoumen ter jim znal prisluhniti. Openske igralce, ki so mu hvaležni, ker jih je popeljal do določenega nivoja nastopanja, je med drugim poučil, da mora sleherni gledališka predstava imeti “dodano vrednost”. Imel je veliko načrtov za prihodnost. Maksimalno je na odru vrednotil vsakogar. “Danes smo precej hromi. Takega nismo več imeli”, je opensko srečanje, ki se je v znak spoštovanja in zahvale za preminulim sklenilo z dolгим aplavzom, končal Tavčar.

Mch

MAČKOLJE Ponovno skupaj

V vasi je zopet zadonela pesem

Kljub nepredvidljivemu vremenu je bila želja po ponovnem srečanju prevelika. Zato so se člani SPD Mačkolje odločili, da priredijo prijeten večer z naslovom Ponovno skupaj. Na Metežici je v vetrovnem večeru zazvenel glas pevec MePZ Mačkolje, katerega delovanje je bilo zaradi koronavirusa zamrznjeno od 3. marca. Pevci so se končno prvič srečali in tudi skupno zapeli na vajah 16. junija, nam je povedal dirigent Matej Lazar, ki ni bil že nekaj

končati vaditi. To je pretreslo nekatere pevce, nekateri, predvsem tisti, ki so bolj obremenjeni z delom, pa so bili veseli, da so se malo odpočili. Vsak je doživljal stanje na drugačen način. Prepričam pa sem, da so po dveh mesecih vsi pogrešali skupno petje in trenutke druženja. To je bilo občutiti na prvih vajah, na katerih so bili res vsi presrečni. Prav tako pomemben je današnji večer, ko smo lahko spet v družbi in lahko skupno zapojemo domačinom.

malo je bilo težko slediti vsem novim direktivam, ki se stalno spreminjajo, imamo pa dovolj veliko društveno dvorano, da lahko spoštujemo vse razdalje. Potem je zbor, kljub vetru in dolgo prekinjeni dejavnosti, solidno zapel ljudsko Pa kako bom ljubila, Kje so tiste stezice v priredbi Hilarija Lavrenčiča, Venturinijevo Pohojena travca in Vrabčevo priredbo znane Barčica po morju plava, ki jo je zbor zaman pripravljaval za letošnji koncert revije Primorska poje v Umagu. Nazadnje so si prisotni ogledali uspešen spominski dokumentarec Podobe spomina, glasovi srca. "Dolgo časa smo odlašali s predvajanjem našega dokumentarca v domači vasi. Posnetek smo predvajali prvič lani ob

časa v naših krajih zaradi zamrznjene dejavnosti, predvsem pa zaradi zaprtja prehoda med Slovenijo in Italijo.

"V teh mesecih smo doživljali res čudne in nenavadne občutke. Dejavnost je bila ustavljena. Jaz vodim zbor v Mačkoljah in druge zборе v Sloveniji, stanje je bilo v obeh državah enako. Zaradi varnosti smo morali

Vidno zadovoljen in srečen je bil tudi odbornik društva in pevec Niko Tul: "Zdaj, ko so se ukrepi malo sprostili, smo odločili, da priredimo večer na naši prelepi Metežici. Preveč časa je minilo od zadnje prireditve, letos med drugim pogrešamo odpadli, priljubljeni praznik češenj. Zdaj smo končno spet skupaj. Imeti spet skupne vaje je bil res lep občutek,

70-letnici zbora, nekateri so ga videli tudi po televiziji, saj ga je predvajala RAI, odborniki pa smo imeli dolžnost, da ga pokažemo tudi v vasi", je še poudaril Tul, ki se je veselil, da so bili spet vsi pevci in kulturni delavci skupaj in da so lahko z društvom vseeno sklenili to nenavadno sezono v družbi domačinov.

MČ

TKS Tiskovna konferenca ZTT

Koristen in dragocen priročnik o Narodnem domu

Ob 100-letnici požiga Narodnega doma v Trstu so se pri Založništvu tržaškega tiska odločili, da pripravijo priročni zgodovinski vodnik, ki bi delno zapolnil vrzel, ki je nastala, ko je pošla monografija o Narodnem domu iz leta 1997. Priročnik z naslovom Narodni dom - Trst 1904-1920 so predstavili v ponedeljek, 6. julija, v Tržaškem knjižnem središču. To je bila novinarska tiskovna konferenca, kajti, kot je poudarila urednica ZTT Martina Kafol, časi so še zelo kočljivi in zdravstvena kriza ni še mimo, zato večjih predstavitev za zdaj ne bodo prirejali. Tiskovno konferenco, ki je potekala dvojezično, saj je priročnik zapisan v dveh verzijah, so priredili, da bi novico o dragoceni publikaciji čim bolj razširili v javnosti. Knjiga je seveda na razpolago v knjižarnah in tudi na dogodkih in pobudah v okviru obležitev 100-letnice požiga Narodnega doma.

Soavtor ob Martini Kafol je Ace Mermolja, ki je na srečanju povedal, kako in zakaj je pravzaprav nastala knjiga. Namen brošure je prav v tem, da se ob 100-letnici požiga Narodnega doma ponudijo bralcu, ki ni toliko poučen o tej pomembni stavbi in tistem obdobju, zgodovinski pregled in osnovni podatki. Opisan je nastanek, arhitektura stavbe, delovanje

in neverjetni podatki o številu obiskovalcev in prireditve. Tako slovenski kot italijanski bralec, ki si želi imeti osnovni pregled, lahko sega po tej publikaciji, ki je zelo bogata tudi s slikovnim gradivom, kajti izšla je v sodelovanju z Narodno in študijsko knjižnico, ki razpolaga z bogatim fotografskim arhivom. Prav v zgodovinskem odseku NŠK deluje tudi zgodovinar Štefan

osnovne informacije in bi potem hoteli to poglobiti. S tega vidika je zanimiva predvsem za italijanske bralce, saj so na zadnjih straneh omenjene različne publikacije oz. zgodovinska dela, ki so povezana s tistim obdobjem, je še dejal Čok.

Priročnik je v bistvu koristna sinteza za današnji čas, predvsem za mlajše generacije; bralcu omogoča, da se

Čok, ki je podal strokovni pogled na publikacijo. Zgodovinar se veseli sodelovanja z ZTT, kajti brošura predstavlja nekaj novega predvsem v pristopu in je pomembna ne le za slovenski Trst, ampak tudi za italijansko in druge skupnosti, ki tu živijo in želijo spoznati tisto zgodovinsko obdobje. To ni raziskovalno delo, je pa koristno za tiste bralce, ki bi si želeli imeti

živji v tisto posebno zgodovinsko obdobje in ga skuša razumeti. Naloga ZTT, kot je predavatelj odkril izredno zanimive aspekte. V času avstro-ogrske monarhije je bilo mestoce pomembno geografsko stičišče. Malokdo je ozavestil, da prav pri Divači ponikne reka Reka, da se pod njo 250 m globoko skrivajo čudoviti meandri Škocjanskih jam. Za marsikoga so bili novost podatki o tem, kako je v času avstro-ogrske monarhije prišlo do sodelovanja med domačini in tržaškimi znamenitimi speleologi, Hankejem, Mullerjem ali Marinischem. Ti so s strokovnim znanjem pomagali raziskovati globoko notranjost jame, o kateri pa nam je še vedno marsikaj skrito, saj še danes raziskujejo ponikalnico Reko in njene skrivnostne poti. Zanimiv podatek o povezavi s prestolnico je tudi v tem, da je znameniti Sigmund Freud med počitnicami obiskal Škocjansko jamo skupaj z legendarnim domačinom iz Divače, voščem Gregorjem Žiberno.

MČ

Večer v DSI / Gost Stojan Lipolt

"Vedeti je treba, od kod izhajamo in čemu morajo arhitektonski objekti služiti še za v prihodnje"

Posredmesečnem premoru zaradi varnostnih ukrepov za zajezitev širjenja koronavirusa je ob koncu junija Društvo slovenskih izobražencev organiziralo svoje drugo srečanje. Tokrat je potekalo na sedežu društva, v Peterlinovi dvorani na ulici Donizetti 3, ob upoštevanju vseh varnostnih predpisov (prejšnje srečanje je bilo na prostem, v Gabrovcu). Že pred meseci organizirano srečanje z arhitektom Stojanom Lipoltom, ki so ga februarja morali preklicati zaradi pandemije, je končno prišlo na vrsto. Res bi bilo škoda, če ne bi mogli prisluhniti predavanju z naslovom Dunaj, Trst in njun vpliv na matični Kras: za na videz nekoliko pustim naslovom se je skrivala res zanimiva vsebina in razodela nepričakovana odkritja. Govorec Lipolt, doma iz Divače, je namreč z izredno obsežnim znanjem in z razgledanostjo, ki krepko presega poklicno izobraženost arhitekta, prisotnim postregel s kopico podatkov in zanimivosti, ki jih je popestril s predvajanjem slikovnega materiala. Zgodovinski podatki so se ves čas prepletali z urbanističnimi, kulturnimi, etnološkimi (posebno v zvezi z ljudsko bivanjsko zapuščino) in drobnimi, zdaj duhovitimi, zdaj ganljivimi zgodbami o velikih, a skoraj nepoznatih ljudeh. Široko raziskovanje in študij sta Lipolta pripeljala do spoznanja, da je pomembno raziskovati lastne korenine in zgodovino

in jo valorizirati. To velja tudi za stroko arhitekture. "Vedeti je treba, od kod izhajamo in čemu morajo arhitektonski objekti služiti še za v prihodnje".

Ko pogledamo v korenine naše zgodovine, ugotovimo, da smo Slovenci živeli v avstro-ogrski monarhiji kar šest stoletij, in se seveda tudi kmalu zavemo, kako globoke sledi imamo iz tega obdobja. Medsebojno oplajanje v osi Trst - Dunaj je seveda vključevalo tudi slovenske kraje v zaledju, v prvi vrsti Kras. Sledove skupne zgodovine se da odkriti z raziskovanjem in poznavanjem arhitekture, z raziskovanjem o tem, kakšna sta bila medsebojno bogatenje in izmenjava med Trstom, Dunajem in vsem kraškim področjem. Kraji, ki so bili vključeni v avstro-ogrsko državo, so pri nas doživeli izreden razcvet na gospodarskem in kulturnem področju; po mnenju Lipolta je bila v času Avstro-Ogrske država deležna izredne vizije: gospodarstveniki so se stekali v Trst in mesto je s svojim pristaniščem postalo okno v svet za vso državo. Po mnenju nekaterih arhitektov je bilo takih vzpodbud in vizij kot Trst v času Avstro-Ogrske deležno samo še mesto New York.

Kot najbolj tipičen primer povezovanja med Trstom in Dunajem je Lipolt navedel arhitekta Maxa Fabianija, ki je študiral na Dunaju in s svojimi deli povezuje tri entitete: Dunaj (gre za njegove imenitne stavbe - ena od najbolj zna-

nih je polifunkcionalna Urania na Dunaju), Trst (Narodni dom) in Kras (Ferrarijeva hiša v Štanjelu, namenjena njegovemu nečaku). Predavatelj je opozoril še na bisere arhitekture treh tržaških četrti, ki so v Trstu nastale v času treh avstrijskih cesarjev: terezijanska četrt, jožefinska in frankovska

četrt. Takih primerov je na arhitektonskem področju še ogromno: Pietro Nobile npr., klasicistični arhitekt iz Ticina, je avtor cerkve sv. Antona v Trstu, pa tudi palače Costanzi, Tezejevega templja in Burghthora na Dunaju. Nobilov nadarjeni učenec Giuseppe Sforzi je avtor svetilnika v Porer pri Pulju in pa fontane, ki je bila nekoč pred Narodnim domom v Trstu, pa tudi vodnjaka Badalučka pri Banih. Medsebojnih povezav je ogromno in predavatelj je vlekel mnogo

vzporednic. Opozoril je npr. na to, da je v glavnem mestu cesarstva študiral tudi cvet naših slovenskih arhitektov, tudi veliki Jože Plečnik. Sodobni odlični arhitekt Boris Podrecca, ki je restaviral Tartinijev trg, trg Vittorio Veneto v Trstu ali drugi najvišji nebotičnik v Avstriji, Millenium Tower na Dunaju, je

doma iz Trsta. Pomemben predstavniki današnje Mitteleвроpe in sodelovanja z Dunajem pa je bil tudi arhitekt in izvedenec za zgodovino arhitekture Marco Pozzetto.

Predavatelj je poleg imenitnih palač in cerkev postavil vzporednico tudi med bolj uporabnimi stavbami in visokimi inženirskimi podvigami na omenjenem ozemlju. Tako npr. med zgradbo kobilarne v Lipici, ki je popolnoma enaka kot kobilarna v kraju Kladruby na

Češkem in Kopčany v Holiču na Slovaškem. Isto velja za umobolnice v Trstu in na Dunaju. Med obema arhitekturama je veliko podobnosti, saj odgovarjata enakemu gledanju na način zdravljenja bolnikov, to je preko narave; zato sta obe strukturi obdani z zelenjem. Občudovanja vredna je po mnenju predavatelja gradnja južne železnice med nemogočimi naravnimi ovirami kraškega področja, ki jo je na višini 900 m nad Nabrežino v času Avstro-Ogrske zgradil inženir albanskega rodu, Karel Gega.

Skupna zgodovina se kaže tudi v številnih elementih kraške arhitekture v vseh v zaledju, ki jih ljudje začnajo ceniti šele v zadnjem času. Njihova izdelava nima nič skupnega s sodobnimi betonskimi konstrukti. Kamni, ki so prihajali iz nabrežinskega kamnoloma, so izklesani z umetniškim čutom, s spretnostjo kamnosekov, kar se vidi npr. pri trebušastih, preprostih vodnjakih ali pri ledenicah, pri obrambnih stolpih, portonih... Zanimivo je razumeti tudi njihovo povezavo z vsakdanjim življenjem, saj razkrivajo ljudsko modrost in občutek za smiselnost: ganki so npr. zelo ozki, a imajo svoj smisel, delajo senco hiši ali jo ščitijo pred dežjem, na njih so sušili pridelke in seno itd.

Povezave med avstro-ogorskimi mesti in zaledjem je mogoče prenesti tudi na naravo. O Divači, majhnem središču, ki je le 25 mi-

nut avtomobilske vožnje oddaljeno od Trsta in ki je danes potisnjeno na obrobje vsega dogajanja, je predavatelj odkril izredno zanimive aspekte. V času avstro-ogrske monarhije je bilo mestoce pomembno geografsko stičišče. Malokdo je ozavestil, da prav pri Divači ponikne reka Reka, da se pod njo 250 m globoko skrivajo čudoviti meandri Škocjanskih jam. Za marsikoga so bili novost podatki o tem, kako je v času avstro-ogrske monarhije prišlo do sodelovanja med domačini in tržaškimi znamenitimi speleologi, Hankejem, Mullerjem ali Marinischem. Ti so s strokovnim znanjem pomagali raziskovati globoko notranjost jame, o kateri pa nam je še vedno marsikaj skrito, saj še danes raziskujejo ponikalnico Reko in njene skrivnostne poti. Zanimiv podatek o povezavi s prestolnico je tudi v tem, da je znameniti Sigmund Freud med počitnicami obiskal Škocjansko jamo skupaj z legendarnim domačinom iz Divače, voščem Gregorjem Žiberno.

Predavatelj Stojan Lipolt pravi, da je treba na vse to izredno bogastvo, ki se ga žal Slovenci ne zavemo dovolj, opozarjati in se boriti za njegovo valorizacijo in ohranjanje. On sam si je zadal nalogo, da nanj opozarja s svojimi srečanjmi z imenom Reka pod Divačo ali s predavanji, kot je bilo to na ponedeljkovem srečanju v Društvu slovenskih izobražencev.

P. in

Opčine / Predstavitev nove zamisli

Prva izvedba festivala Okusi Krasa srečajo Vitovsko in morje

Potrđiti podjetniško, kulinarčno in vinarsko živahnost kraškega ozemlja. Ta cilj so si zastavili organizatorji prve izvedbe festivala *Okusi Krasa srečajo Vitovsko in morje*, ki so ga v sredo dopoldne, 1. julija, predstavili v Gostilni Valeria 1904 na Opčinah. S prireditvijo želita njena organizatorja, Slovensko deželno gospodarsko združenje in Društvo vinogradnikov Krasa, obrniti nov list v poslovanju, ki ga je v preteklih mesecih docela okrnil koronavirus. Gre za pogumno odločitev, kakršne pravzaprav označujejo delovanje krajevnih gostincev in vinarjev.

Kot izhaja iz samega imena, se festival navezuje na uveljavljeni prireditvi, Okuse Krasa in Vitovsko in morje, ki so ju letos odpovedali. Pri oblikovanju sporeda festivala, ki bo potekal od 9. julija do 10. septembra, bo sodelovalo 10 gostiln in 20 vinarjev s Krasa in iz Brega. Pobudo sestavlja cikel tematskih večerov, ki bodo potekali v

restavracijah, na katerih bo vitovska kot osrednja gostja usklajena z raznimi jedmi iz

agencija za podjetništvo, internacionalizacijo in tuje naložbe Spirit Slovenija.

kraške kulinarčne tradicije. Izvedbo festivala (program in rezervacije so na voljo na spletni strani www.okusi-krasa.net) sta podprla tako ZKB Trst Gorica kot Javna

Prvo srečanje (9. 7.) bo na vrsti v Lokandi Devetak na Vrhu, na katerem bodo predstavili jedi iz pobude *Premiate trattorie italiane*. V nadaljevanju se bo vsak četrtek

obiskovalcem predstavila druga gostilna. Pri tem sodelujejo Ošterija Ferluga (Ferluga), restavracija Križman (Repn), gostilne Guštin (Zgonik), Sardoč (Prečnik), Veto in Valeria 1904 (Opčine), Dal Checo (Zagaj) in bar-kavarna Vatta (Opčine) v sodelovanju z gostilno Al Refolo. Na večerih bodo aktivno sodelovali tudi proizvajalci vin, ki bodo svoje izdelke ponujali med večerjo.

Kdor se bo udeležil vsaj treh obravnavanih večerij, bo jeni lahko izkoristil 10-odstotni popust v okviru ponudbe Okusov Krasa. Kdor bo zbral šest potrdil, bo na zadnjem večeru okusov dejansko večerjal brezplačno.

Na predstavitvenem srečanju, ki ga je vodil izveden v vinu Robi Jakomin, je spregovoril Matteo Feruglio (SDGZ). Načelnica gostinske sekcije pri organizaciji slovenskih podjetnikov Paola Živic je izpostavila pomembnost vnovičnega zagona sektorja "s skupnimi močmi" v času, ki ga še zelo

Obvestila

Društvo slovenskih izobražencev vabi na sklepni večer letošnje sezone, na katerem bodo društva, članice Slovenske prosvete, obeležila stoletnico požiga Narodnega doma v Trstu s prireditvijo "Narodni dom - dva glasova". Ob branju del Borisa Pahorja in Marija Čuka bo imel slavnostni nagovor pisatelj Boris Pahor. Prireditve bo na prostem na Repentabru v ponedeljek, 13. julija, ob 19.30, v primeru slabega vremena pa

v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah.

Darovi

V spomin na **Aleksandra Furlana - Sandrina** darujeta Marta in Boži 100 evrov za slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu.

Ob oljčni nedelji je **Vincencijevo konferenca** prejela 540 evrov za pomoč družinam.

Za **Vincencijevo konferenco** sta darovala N. N. in soproga 1.000 evrov.

V ponedeljek, 13. julija, bo v Mačkoljah

LJUBA SMOTLAK,

zaslužena učiteljica, slavila visok življenjski jubilej.

Njene nekdanje kolegice iz Boljunca ji prirčno čestitamo iz želimo, da bi še veliko let obujala spomine na pestra in bogata šolska leta.

obremenjuje koronavirus. O organizacijskem trudu, ki ga zahteva prirejanje tovrstnega festivala, je na srečanju spregovoril predsednik združenja kraških vinarjev Matej Skerlj. "Optimizem je v težkem času, ki ga doživlja-

mo, potreben, da bo naša skupna prihodnost boljša", je dejal. Predsednik ZKB Adriano Kovačič je poudaril, da gre za izvirno pobudo, ki promovira odličnosti našega območja.

Mch

BARKOVlje Predstavitev knjige Rudija Pavšiča

Izbral sem srednjo pot

V Barkovljah je bila minuli petek, 3. julija, v večernih urah na sežu slovenskega jadranskega kluba Sirena lepa in dobro obiskana predstavitev knjige Rudija Pavšiča *Izbral sem srednjo pot*, ki jo je z avtorjem napisal Marjan Žiberna. Ob morju so o delu in knjigi Rudija Pavšiča spregovorili urednica založbe tržaškega tiska Martina Kafol, generalni konzul Republike Slovenije v Trstu Vojko Volk, ki je avtorja spoznal že kot veleposlanik v

Zagreb in Rimu, pisec Marjan Žiberna, ki Pavšiča osebno ni poznal, je pa povedal, da je z njim odlično sodeloval, predsednica Slovenske kulturno gospodarske zveze Ksenija Dobrila, ki se je Pavšiču zahvalila za 22-letno vodenje SKGZ, predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj, ki je z Rudijem Pavšičem tesno sodeloval tri leta, poudaril je predvsem to, da sta vedno skupaj dorekla tudi najbolj kočljive zadeve, ohranila lastna prepričan-

ja, a vedno gojila ploden dialog in naša skupne rešitve, ter predsednik Unije Italijanov Maurizio Tremul, ki je izpostavil predvsem sodelovanje med italijansko manjšino v Sloveniji in slovensko v Italiji ter skupne projekte obeh manjšin. Seveda je spregovoril tudi avtor sam, spravlivo in gosposko, kot je vedno znal, brez vsakega dvoma je tudi podprl vrnitev Narodnega doma slovenski narodni skupnosti v Italiji in obisk slovenskega predsednika z itali-

janskim na krajih spomina v Bazovici. Na predstavitvi sta bila prisotna tudi konzulka RS v Trstu Tanja Mljač in konzul RS v Milanu Zorko Pelikan. Med družabnim srečanjem po predstavitvi je pisec knjige Marjan Žiberna iskreno dejal, da si sam želi, da bi lahko kdaj v Ljubljani prisostvoval podobnemu lepemu kulturnemu dogodku, ker se, žal, danes v Ljubljani politiki med seboj niti ne pogovarjajo več.

JUP

Na zavodu Žiga Zois so zelo zaskrbljeni in zahtevajo rešitev nastalega problema

Izgubili so tri stolice iz obveznega kadrovskega seznama

Ravnateljstvo tržaškega višješolskega zavoda Žiga Zois je v vednost javnosti poslalo naslednje sporočilo, v katerem, po objavi odloka vodje urada za slovenske šole, ki zadeva mobilnost šolskega osebja na šolah s slovenskim učnim jezikom, ugotavlja, da so bili trije profesorji s šole Zois premešeni po uradni poti brez dovoljenja. To potrjuje, da bo šola prihodnje leto izgubila tri stolice iz obveznega kadrovskega seznama.

"Na spletni strani Deželnega šolskega urada - Urada za slovenske šole smo dne 30. 6. 2020 zasledili objavo odloka vodje urada za slovenske šole, ki zadeva mobilnost šolskega osebja na šolah s slovenskim učnim jezikom. Če se omejimo le na višje srednje šole naše dežele, se odlok v zvezi s premešitvami nanaša le na Tržaško in zadeva šest profesorjev: od teh so trije izrecno prosili za premešitev, trije profesorji pa so bili premešeni po uradni poti brez privoljenja. Zadnji trije se nanašajo vsi in

samo na zavod Žiga Zois v Trstu. To dokončno potrjuje, da smo na zavodu Zois od petnajstih izgubili tri stolice iz obveznega kadrovskega seznama. In če je res, kar trdi Sindikat slovenske šole (glej PD dne 3. 6. 2020), 'da bo šola kot doslej vseeno razpolagala z omenjenim osebjem', pa nikakor ne drži, 'da torej šolska vzgojno-izobraževalna ponudba ne bo okrnjena', saj je ena stolica izgubljena, ostali dve pa preidejo v dejanski kadrovski seznam. Ker se letna finančna dotacija, ki jo posamezne šole prejema, preračunava tudi na podlagi stolic iz obveznega kadrovskega seznama, bo naš zavod od naslednjega šolskega leta dalje prejel ca. 20 % manj finančnih sredstev prav za izvajanje vzgojno-izobraževalne ponudbe. Temu moramo dodati še dejstvo, da bo zavod, od upokojitve teh profesorjev dalje, lahko razpolagal za poučevanje teh nosilnih predmetov le s suplenti. Torej tri izgubljena stalna delovna mesta za slovenske šole. Iz istega prispevka (PD dne 3. 6. 2020) tudi izvemo, da se je Sin-

dikat slovenske šole na srečanju z vodjo oddelka za slovenske šole pri Deželnem šolskem uradu prvič seznanil z osnutkom, ki odmerja slovenskim šolam in vrtcem v Italiji v prihodnjem šolskem letu skupno 496 mest,

kar je 11 manj v primerjavi z letošnjim šolskim letom. V sporočilu sindikata je zapisano, da je 'upad odvisen od manjšega števila učencev, predvsem na ravni otroških vrtcev in osnov-

nih šol, in je bolj izrazit tam, kjer je osredotočen na en sam zavod'. Osnutek, ki se je v nadaljevanju spremenil v odlok, od treh mest, ki se krčijo na vseh slovenskih višjih srednjih šolah v naši deželi, jih pobere

za), ki je predviden za upravne akte. Naša ocena je, da gre v tem primeru za grob napad na naš zavod, ki lahko ogrozi njegov obstoj in njegovo rast, in to prav v trenutku, ko se njegovi programi posodablajo in širijo. Primorski dnevnik je 7. 6. 2020 poročal o pismu, ki ga je manjšinski vrh naslovil ministrici Azzolini, v vednost pa tudi slovenski ministrici za izobraževanje Simoni Kustec ter ministrici za Slovence v zamejstvu in po svetu RS Heleni Jaklitsch. Predstavniki naše manjšine (Dobrila, Bandelj, Gabrovec, Rojc) so članico italijanske vlade spodbudili, naj skliče omizje Italija - Slovenija; senatorka Tatjana Rojc je dne 6. 6. 2020 javnosti sporočila, da bo omizje sklicano v kratkem. Ni nam znano, ali je do tega srečanja prišlo, niti ne, kaj naj bi bilo na njem določeno. V istem prispevku Primorskega dnevnika z dne 7. 6. 2020 lahko zasledimo podatek, da se je 4. 6. 2020 senatorka Rojc sestrila z ravnateljico slovenskih šol, z vodjo urada za slovenske šole, s predstavnikom DŠU in pred-

stavništvom Sindikata slovenske šole. Vsi sogovorniki so poudarili, da mora slovenska šolska ponudba graditi predvsem na kvaliteti, ki jo lahko zagotavlja visoko kvalificiran učni kader, in na zanimivosti vsebin. Menimo, da strokovnost in visoka kvalificiranost treh profesorjev zavoda Zois, ki že več desetletij neoporečno službujejo na naših višjih srednjih šolah, ne more biti pod vprašajem. Kar se pa tiče zanimivosti ponudbe za naslednje šolsko leto, ki predvideva uvedbo medpredmetnega poučevanja vsebin umetniškega risanja, zgodovine umetnosti in arhitekture, bi bilo morda vredno vsaj počakati, da sodbo izreče sama praksa.

Ker nameravamo priti zadevi do konca, sami ali s pomočjo za to poklicanih ustanov, vnovič pozivamo vse, ki jim je naša šola pri srcu, da se po svojih močeh in pristojnostih trudijo, da se ta ukrep umakne in spremeni, preden bo prepozno. Vsem, ki so nam bili in so nam še ob strani v tej zadevi, se želimo tudi javno zahvaliti".

Slovenka iz Italije v mednarodnem okolju (13)

Sostanovalci v času koronavirusa

Sostanovalci ali – kot jih po domače imenujemo v Ljubljani – cimri so za večino mladih, ki študiramo izven domačega kraja, pomembni sopotniki študentskih let. Tudi na izmenjavah se s sostanovalci včasih spletejo posebne vezi. Od svojih mednarodnih prijateljev sem že slišala za najrazličnejše situacije: nekateri se s sostanovalci skoraj ne pogovarjajo, ker jih enostavno nikoli ni doma, drugi so v njih našli nove najboljše prijatelje, tretji redno prirejajo hišne zabave ...

Ko sem pred prihodom v Granado po spletu iskala primerno stanovanje, sem bila seveda zelo radovedna, s kom ga bom delila. Seveda si je skoraj nemogoče ustvariti vtis o nekom, preden ga spoznaš v živo – kljub temu pa sem bila zadovoljna, ko sem izvedela, da bosta moja sostanovalca Španec in Portugalec, saj sem pravilno sklepala, da mi bo to dalo možnost vaditi svojo španščino. Na koncu se s "cimroma" nisem kaj dosti povezala, kaj sem se družila s prijatelji izven stanovanja. Poleg tega pa sta se takoj ob izbruhu pandemije oba odselila iz Granade, torej smo si stanovanje delili le slaba dva meseca, v katerih pa smo se kljub precej površnim odnosom vsi trije dobro razumeli.

Če so odnosi s sostanovalci pomembni del študentskega življenja že v navadnih pogojih, to seveda še toliko bolj velja za sobivanje v karanteni. V tem primeru je neizogibno, da se med sostanovalci spletejo posebne vezi. Prav zato mi Kolumbijke in Sardinca, s katerima sem bila jaz zaprta v karanteni, bralcem ni treba posebej predstavljati, saj sta oba redno

nastopala v mojih prejšnjih tedenskih zapisih.

Ko sem po več kot dveh mesecih spet srečala svoje prijatelje izven stanovanja, ni bilo težko ugotoviti, kdo je karanteno preživel skupaj: moj prijatelj iz Granade je za svojega sostanovalca iz Slovaške skrbel kot za mlajšega brata. Skupina Južnoameričanov, s katerimi smo se nekega večera dobili na pici, se je v pogovoru tolikokrat sklicevala na interne šale iz karantene, da jih je bilo včasih težko razumeti. Spoznala sem tudi Mehčana, ki je v karanteni stanoval s tremi Italijani, kar mu je pomagalo, da se je tako dobro naučil

v težkih trenutkih. Italijanka nam je povedala, da ji je bil Ekvadorec vedno pripravljen prisluhniti in da je s tem preprečil nekaj paničnih napadov, ki so ji grozili, ko je izvedela, da sta oba njena starša v Italiji na oddelku za intenzivno nego.

Iz lastne izkušnje si upam trditi, da postanejo v času samoizolacije tisti, s katerimi deliš streho nad glavo, najpomembnejši ljudje v tvojem življenju. Jaz sem se le z enim od obeh "cimrov" spoprijateljila že pred pandemijo – drugo sem prvič videla šele takrat, ko sem se vselila v njeno stanovanje –, kljub temu pa smo vsi trije skrbeli drug za drugega. Čeprav smo veliko časa preživljali vsak v svoji sobi in smo bili te zasebnosti veseli, smo vedeli, da lahko v vsakem trenutku računamo drug na drugega za pomoč.

Od naše trojice sem v Granadi ostala najdlje: najprej sem se poslovila od Kolumbijke, pred nekaj tedni pa še od sardinskega prijatelja. Zaradi tesnega odnosa, ki se je ustvaril med nami, sem se bala trenutka, ko bom v stanovanju ostala sama, a ker je varnostnih omejitev vse manj, sem se dobro znašla, saj se lahko kadarkoli srečujem s prijatelji izven stanovanja. In čeprav sem se morala v karanteni naučiti sobivati s skorajšnjimi tujci, biti potrpežljiva in sprejemati nekatere njune navade, ki mi niso preveč všeč, priznam, da zdaj najbolj občudujem tiste, ki so samoizolacijo preživeli le z osebo, s katero je večkrat še najtežje shajati: s samim seboj.

Mojca Petaros

italijansko, da tujega naglasa skoraj ni bilo mogoče razbrati.

Ko nam je prijateljica iz Italije pripovedovala, da se je njen sostanovalec, doktorand iz Ekvadorja, vselil komaj teden pred izbruhom pandemije, zaradi česar se torej sploh nista poznala, poleg tega pa je bil samotarski in je večino časa preživel v svoji sobi, smo vsi izrazili sočutje. A ona nas je pomirila, češ da se nima nad čim pritoževati: čeprav se nista veliko družila, ji je bil v veliko pomoč. Obdobje samoizolacije je bilo namreč za marsikoga psihično izčrpavajoče: bolj kot le dobro družbo so sostanovalci večkrat pomenili zaupnika, neko oporo

jene skupni in osebni molitvi, branju Svetega pisma in premišljevanju Božje besede", pove sestra Bisirat. "Za ogled cerkva se plača vstopnina, ki pa je namenjena vzdrževanju objekta", še doda.

Koptske cerkve na teh otokih so okrogle in po pripovedovanju so prve nastale že v tretjem ali četrtem stoletju po Kristusu. Narejene so iz lesa, slame, blata. Okrog in okrog so kamnite stopnice, pred vhodom pa se je treba sezuti. Prvi krog teh cerkv je kot nekaj širok hodnik, na zunanji strani zaščiten s steno iz lepo prepletenih bambusovih palic. Tla

slik, kot ga poznamo mi, tukaj ni. V ateljeju na podlago iz kože ali tekstila naredijo nove slike, ki jih potem v cerkvi nalepijo na zidove s posebnimi lepili. Osrednji del, kjer poteka bogoslužje, je skrit očem navadnih vernikov. Vanj smejo vstopiti samo duhovnik in štirje diakoni. Pet oseb, kot je pet Kristusovih ran ... V vsaki cerkvi nas pričaka menih, ki skupi nam razlaga prizore s stenskih slik. V tradicionalni meniški obleki, s posebnim pokrivalom na glavi, s pastirsko palico ali velikim lesenim križem v roki. Belih turistov je le malo, večinoma so Etiopijci. Vzdušje je

so prekrita s preprogami. Lesena vrata v notranje prostore so ogromna. Tu in tam v kakem kotu ležijo veliki obredni bobni z opnami iz strojene kože. Morda še lončen vrček za kavo in železen kotliček z ogljem. Notranje stene so poslikane od vrha do tal s prizori iz svetopisemskih zgodb, realistične so, da te kar pretrese, v živahnih barvah, ki jih še danes izdelujejo iz rastlin, ribjega olja in jajčnega rumenjaka. To niso freske na zid, kot se morda zdi sprva, saj so stene iz zemlje. Zato restavriranja

spoštljivo. Cerkev so obdane z drevesi in okrog njih vlada mir. Na lesenem drog pred vhodom v park visita dva ogromna ploščata kamna. "To so zvonci, ki kličejo k obredom", reče sestra Bisirat. Tako so zlit z naravo, da jih skoraj ne bi bilo opaziti. Na otokih, kjer so tudi stalni prebivalci, se pot do cerkva vije mimo stojnic s spominki. Tudi stojnice so narejene iz lesa, slame, palmovih vej in blata. Domačini prodajajo nakit, torbe, bobne, šale, majice, obleke, vse je izdelano ročno in z okusom.

Odmev na uvodnik Razumeti bolečino drugega
Ko boli, boli

Razumeti bolečino drugega! je bil naslov uvodnika, ki ga je napisal Jurij Paljk v prejšnji številki Novega glasa. Utopija. Kako je težko razumeti bolečino drugega, prisluhniti z odprtim srcem težavam, ki jih imajo posamezniki, in jim biti v podporo, upoštevati trpljenje sočloveka in ga primerno podpirati!

Vjera je stara petinštirideset let, dvajset let je poročena. Zgodilo se ji je, da je doživela hudo partnersko krizo s svojim soprogom. Partnersko krizo je doživela tako globoko, da ji je to stanje povzročilo nenavadno obliko hudega trpljenja in močno duševno bolečino. Njena bolečina ji je razjedala dušo, čutila se je krivo za slab odnos, ki ga je imela s soprogom, čeprav ni nikoli v odnosu do nje ga ničesar slabega storila, bila mu je edinole vedno razpoložljiva doobra, v hiši, za gospodinjenje, pospravljanje, likanje, kuhanje, čiščenje; skrbela je za dva otroke, ki sta ju imela, sledila jima je pri šolskih in izvenšolskih dejavnostih; vedno se je pridno razdajala za družino, za svoje lastne starše, za taščo, za tasta. To, kar je Vjera imela pri srcu, sta bili edinole skrb za družinske člane in volja, da je vedno vse "zrihtano" in vse "naštmano", kot je po njenem mnenju prav, da je. Premalo je skrbela zase, ni se dogajalo, da bi se sama posvetila delu ali dejavnostim, ki so jo veselile. Ni sploh vedela, kaj jo veseli, poleg razdajanja za družinske člane. Možu pa ni bilo nikoli nič prav od vsega tega, kar je zanj in za družino storila. Ko je na primer doma v prisotnosti svojega moža otrokoma rekla, naj si gresta pospraviti sobo, in ju tako vzgajala v dobrem namenu, se je mož z agresivnostjo

vklučil v pogovor in preprečil, da bi se to udeležilo, tako da je pokazal svoje nesoglasje in živčno dodal, češ, kako je vedno in povsod v hiši neurejeno in nepospravljeno. Njegovo nesoglasje je imelo vedno tak agresiven in živčen nastop, da se ga je Vjera po pravici povedano zelo bala. Bolelo jo je srce. V duši je bila ranjena. Iz dneva v dan ji je bilo hujše. Karkoli je ona storila, ni bilo njemu nič prav. Če je ona predlagala belo, je on zahteval črno. Odločila se je, da poišče podporo pri znanki, imela je Nevijo za prijateljico. Mišlila, da je bila do nje prijateljica prijazna? Samo pomislite, kaj se je Vjeri zgodilo! Čutila je potrebo po tem, da ji zaupa svojo težko življenjsko situacijo. Zmenili sta se po telefonu, se srečali in Vjera ji je zaupala, kaj se ji dogaja v odnosu z možem. Vjeri se je zdelo, da jo Nevija posluša, bilo pa je samo navidezno; Nevijo sploh ni "brigalo" nič od vsega tega, kar ji je Vjera zaupala. Obratno! Kaj je storila? Na koncu pogovora, preden bi se razšli, je Nevija stopila v bližnjo cvetličarno, Vjeri je rekla, da gre za hip v trgovino, da se vrne takoj. Prišla je iz cvetličarne z velikim šopom krasnih dolgih rdečih vrtnic in ji dejala: "Vidiš, to počenja moj mož vsak dan zame! Mi kupi rdeče vrtnice"! Ni mogoče povedati, kako se je v Vjerinem srcu vneto bolečina, ki jo je že čutila, povečala. Zdobila je takšne dimenzije, da je zaobjela njeno osebo v totalnosti. Vrnila se je domov in se razkotala, nato z rožnim vencem v rokah začela moliti. Molila je zase, po tiho, da bi ji Bog pomagal, da bi ji dal moč, poguma. Bog jo bo gotovo podprl. Tako si je mislila in tako je bilo.

Elena Cerkmencič

Ogled zanimivosti, tudi jezera Tara in njegovih otokov s starodavnimi cerkvami (2)

Etiopija tretjič

Po zajtrku se odpravimo proti jezeru Tana. Po poti se nam pridruži Jared. Želel bi si z nami, a ima obveznosti, pove. Jared je prijeten mlad fant in iz oči mu lahko prebereš, da je pošten, iskren in dober po srcu. Niti sledu samovšečnosti ni najti. Res, fant, pred katerim daš kapo dol! Zrasel je pri sestrah v sirotišnici v Kobi in tam tudi končal osnovno in srednjo šolo. Potem je šel študirat v Bahir Dar. Po diplomi se je zaposlil kot pastoralni sodelavec v župniji v Bahir Darju. S sestrami sodeluje pri delu z mladimi.

Z nami se pelje, da se bo z nekim prijateljem, čolnarjem, v pristanišču pogodil za ceno prevoza. Ko se dogovorita, se poslovijo od nas, še prej pa naredimo skupinsko sliko. Ostali čolnarji nas opazujejo, ko se vkrcavamo na barko. Odpravimo se proti otokom, ki so raztreseni po tem največjem etiopskem jezeru. Dolgo je skoraj devetdeset kilometrov in široko šestinšestdeset kilometrov. Torej njegova površina meri skoraj 3.600 kvadratnih kilometrov! Napaja ga več rek, med njimi Megech, Gilgel Abay, Reb in Gumara. V pleistocenu so delujoči vulkani tem rekam zaprti pot naprej in tako je nastalo jezero. Tana je tudi izvir Modrega Nila. Leta 2015 je UNESCO prepoznal pomembnost naravne in kulturne dediščine jezera Tana za Etiopijo in celotno mednarodno skupnost.

"Na jezeru je sedemindeset otokov", reče sestra Bisirat, "in na sedemindvajsetih so koptske cerkve in

samostani. Na nekaterih otokih prebivajo samo menihi in nune, na drugih so tudi vase s stalnimi prebivalci, ki živijo od prodaje spominov. Upam, da jih bomo lahko obiskali vsaj nekaj, saj so precej oddaljeni od obale in drug od drugega. Zgodaj popoldne se moramo že vrniti. Popoldne začne pihati močan veter in je zelo nevarno. Nekoč sem spremljala skupino italijanskih prostovoljcev. Tudi smo malo prepoznali, dvignili se je veter, razburkal jezero in visoki valovi so pljuskali čez rob barčice, tako da smo bili v trenutku vsi mokri in barka polna vode. Nevarno je tudi, da se barka prevrne, saj so v jezeru nilski konji".

Tako nam je uspelo si ta dopoldan ogledati le nekaj otokov. Najprej smo srečali mlado nuno, ki je sedela pred hiško in šivala okrasne platnice za knjige. Z nitmi v barvah etiopske zastave, rumeni, zeleni in rdeči, je na prvi strani izveza koptski križ. Koptski križi so raznovrstni, svoje oblike so razvijali skozi zgodovino in vsaka oblika ima, poleg osnovnega, svoj poseben pomen. Razkazala nam je notranjost hiške, ki se je izkazala za mini muzej z nabožnimi slikami, nabožnimi knjigami in liturgičnimi predmeti. Nato smo se po kamnitih stopnicah povzeli do okrogle cerkve. Med potjo smo pokukali še v nekaj drugih hišk, kjer so nune na statvah izdelovale šale in druge tkanine. "Preživljajo se s svojim delom, sicer pa imajo tako kot me, katoliške redovnice, posebne ure, ki so namen-

za odhod. Odpeljemo se do izvira Modrega Nila. Z barko počasi krožimo po mirnem zalivčku in čakamo, da se kje prikaže kak nilski konj. In res imamo srečo. Tu in tam se iz vode dvigne ogromen hrbet in v nas se zastrmi dvoje temnih oči. K sreči so dovolj daleč, a če se razjezi in nam prevrne čoln? Kmalu odplujemo proti kopnemu. "Poglej, pogledaj, pelikani"! se zasliši vzklikanje. Opazujemo moža na čolničku iz trsja. Komaj tako dolg je, da lahko stegne noge. Na dnu čolna ima kup malih rib in jih meče pticam. Te se poganjajo za ribami, kričijo in plahutajo s krili. Mož na čolničku se približa naši barki, meče ribe pticam, mi pa fotografiramo čudovite prizore. Potem z roko prime rob našega čolna in se smeji. Pogledam v njegove oči in takrat razumem. Iz denarnice povlečem bankovec in mu ga stisnem v roko. Zahvali se, naš čoln gre naprej, on pa že hiti drugi turistični barki naproti. In tam spet meče ribe pticam ... "Dobro si naredila", reče sestra Bisirat. "Pomisli, na kakšen način si služi denar. Ves dan v tem malem čolnu, ves dan moker, vedno v nevarnosti, da mu čolniček prevrne nilski konj".

Še dobro, da ni krokodilov, si oddahnem. Poleg nilskih konjev in želv v jezeru Tana plava skoraj trideset različnih vrst rib, večina od teh je endemičnih. Ribolov je tako pomembna gospodarska panoga tega območja. A lokalna uprava je morala sprejeti nekatere zakone, ki ščitijo ogrožene ribe vrste. Vseeno si bomo za večerjo privoščili okusne ribe. Jezero je tudi dom za več kot osemdeset vrst ptic in vmesna postaja za ptice selivke.

/dalje
Špela Pahor

Del sredstev iz RTV prispevka morda tudi za druge medije

Glavni izziv in usmeritev vlade sta zajezeitev morebitnega drugega vala epidemije in blaginja našega prebivalstva!

Razširja se mnenje, da v Sloveniji ničesar ne deluje, vsaj ne dobro, in da zato država hitro drsi k razpadu. Vendar je to kvečjemu želja in namera skrajnežev v delu politike, vtem ko so dejstva drugačna in bolj obetavna za koristi in prihodnost naše družbe in države. Vlada deluje in tudi uspeva, kljub pritiskom množice znanih in prikritih nasprotnikov, ki si prizadevajo za povratek in prevlado prejšnje oblasti in njene politike.

Seveda je pri vrednotenju in oceni razmer treba izhajati iz resničnih in ugotovljenih dejstev in namer vseh sodelujočih v politiki in državi. Matej Tonin, podpredsednik vlade, minister za obrambo in predsednik Nove Slovenije, krščanskih demokratov, je v intervjuju za tednik Demokracija dejal, "da se nobena slovenska vlada do sedaj še ni soočala s tako besnim in divjim nasprotovanjem, ki včasih presega zdravorazumske okvirje." Dolgoletna šefinja Protokola Slovenije in strokovnjakinja za komuniciranje in protokol, Ksenija Benedetti, pa ugotavlja: "Zopet smo močno razdraženi in razdeljeni. Tako zelo, da je poletna vročina ledenik proti vrenju ljudi. Ne spomnim se, da bi v naši samostojni državi, kdaj

bilo tako. Nihče ne popušča, nihče ne prihaja nasproti, vrv se vedno bolj zateguje. Kdo bo znal vsa ta nasprotja rešiti? Neki vendar obstaja neka univerzalna pravica, ki pravice enih ne izključuje zaradi pravice drugih, in ki je pravica vseh." Odstopila sta notranji minister Aleš Hojs, in generalni direktor policije Anton Travner, obrazložena kot protest zoper samovoljno delovanje vrha kriminalistične policije in nacionalnega preiskovalnega urada, ki sta izvedla kriminalistične preiskave na več naslovih v Sloveniji, uperjene tudi zoper Zdravka Počivalška, podpredsednika vlade, ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo, in predsednika Stranke modernega centra. Omenjena dejanja, vključno s kazensko ovadbo tednika Mladina, so bila namenjena rušenju in zamenjavi vlade. Sledila je zadeva z javnim pismom, ki ga je premier Janez Janša poslal generalnemu državnemu tožilcu Dragu Šketi. V njem ga je pozval k preganjanju protestnikov, ki nosijo transparente z napisom "Smrt janšizmu". Šketu je tudi sporočil, da bo on "za vsako morebitno žrtev organiziranih groženj s smrtjo, neposredno odgovoren." Janezu Janši so očitali, da se vmešava in grozi sodni veji oblasti, kar je za prav-

no državo nedopustno. Takšne namere mu je na TV Slovenija in v časniku Delo očital dr. Rajko Pirnat, profesor na Pravni fakulteti v Ljubljani. Premierju je očital ka diktatorske težnje. Toda trditve o vmešavanju Janeza Janše v sodno vejo oblasti so bile neresnične, morda namerno

Matej Tonin

zlagane, ker javno tožilstvo spada v izvršilno vejo našega parlamentarnega sistema in demokratične oblasti, kar je Ustavno sodišče odločilo že 7. februarja leta 2013.

Na omenjeni primer se je odzval tudi vplivni dr. Peter Jamšek, sooblikovalec ustave in

nekdanji predsednik ustavnega sodišča. Dr. Rajku Pirnatu je sporočil, da je presegel svojo strokovno verodostojnost, kar ga čudi in skrbi. Dr. Peter Jamšek, ki je bil v preteklosti tudi predsednik civilnodružbenega Zbora za republiko, je pričel, "da Janez Janša s pi-

medtem ko mu množica ljudi grozi s ščuvanjem smrti. Janez Janša je napisal pismo v svojem lastnem imenu, pa tudi v interesu družine, žene in otrok, ki jim grozijo s smrtjo. Z osebnimi napadi hočejo prizadeti in razvrednotiti človeka, ki opravlja izredno pomembno funkcijo vodenja in upravljanja države. V prejšnjih dneh je bilo sporočeno, da sta v sedanjih razmerah glavni izziv in usmeritev vlade, namenjena zajezeitvi morebitnega drugega vala epidemije virusa COVID-19, in zagotovitev normalnega življenja vseh slovenskih državljanov. Cilj je jasen, čeprav zdaj še precej oddaljen. Pri nas naj bi se splošno delati in ustvarjati, da bi Slovenija lahko postala ena najboljših in najrazvitejših držav v Evropi.

Kar zadeva virus ga vlada poskuša zajezeiti z novimi ukrepi, tudi z nadzorstvom prometa med Slovenijo in Hrvaško. V tej državi narašča število okužb, ki so jih razširili tudi v Slovenijo, zaradi česar se omenja tudi možnost, da bi mejo s Hrvaško zaprli za potniški promet.

Domnevajo, da bo letos okoli 53 odstotkov naših prebivalcev preživel doma, torej v Sloveniji. Vlada je vsem državljanom darovala denarne bone, ki jih bodo namenili plačevanju sto-

ritev pomembnih za razvoj turizma, ki ga je kriza z virusom zelo oškodovala. Odrasli prebivalci so prejeli bon za 200 evrov, mladoletni državljani pa bon za 50 evrov. V Sloveniji imajo od 1. julija dalje upoko-jenci, invalidi, vojni veterani in vsi drugi državljani, ki so starejši od 65 let, pravico do brezplačne vozovnice za medkrajevni javni cestni in železniški promet. Vlada je brezplačne vozovnice dodatno odobrila tudi za dijak in študente.

V Sloveniji pa se je zgodila še ena zadeva, ki vzbuja različne odmeve in bo skoraj gotovo povzročila tudi polemike. Ministrstvo za kulturo je namreč pripravilo predlog spremembe zakona o RTV Slovenija. Prispevek za delovanje tega medija, ki zdaj znaša 12,75 evrov mesečno za porabnike električne energije, in zanj zberejo več kot 100 milijonov evrov na leto leto, bi po novem delno namenili tudi drugim medijem. Vendar bo treba upoštevati sklep ustavnega zakona iz leta 2004, po katerem je zmanjšanje sredstev iz naslova RTV prispevka mogoče le, če se s tem ne ogrozi ustavno varovana samostojnost zavoda RTV Slovenija, oziroma ne vpliva na izvrševanje nalog tega javnega medijskega servisa.

Marijan Drobež

SNG Nova Gorica / Premiera: Jakiš in Pupče

Grdota in revščina usodni za ljudi na obrobju

Občutki veselja in vnovič pridobljene svobode so prevevali gledalce, ki so 18. junija 2020 po dolgem času, sicer v dokaj manjšem številu zaradi zdravstvenih predpisov in z maskami na obrazu, lahko spet prestopili prag Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, potem ko je njegove duri tako privoščljivo zapahnil koronavirus. Vendarle so se spet prižgale odrske luči na velikem odru novogoriškega gledališča in odstrl se je zastor, za katerim se razpira drug svet. Čarobno se je z odra v dvorano spet začel pretakati tisti nevidni, a močno zaznavni tok, ko se je začela zadnja premiera v letošnji gledališki sezoni SNG Nova Gorica. Prvo uprizoritev na Slovenskem je doživelo delo *Jakiš in Pupče* sodobnega izraelskega, tudi širše v svetu poznanega dramatika Hanoha Levina (1943-1999), ki ga kritiki uvrščajo v sam vrh sodobne izraelske dramatike. Prvič je bil gost v Novi Gorici izraelski režiser Yonatan Esterkin, ki je sicer tokrat že tretjič režiral v Sloveniji, v Mini teatru in SLG Celje. Čas osamitve zaradi virusa je preživel kar v Novi Gorici, saj bi moral biti premiera *Jakiš in Pupče* odigrana že v aprilu, a je vse postavil na glavo covid-19. Esterkin se rad vrača v Slovenijo, saj kot sam zatrjuje v pogovoru s gledališkim listu, je slovensko gledališče na zelo visoki ravni kot tudi slovenska dramatika, s katero se izraelska ne more primerjati. Mračno komedijo, ki v določenih trenutkih priključuje tudi smeh na usta, a z grenkim priokusom, je v

slovenski jezik izvrstno prelil Milan Dekleva. Režiser jo je ob jasni dramaturški razčlembi Ane Kržišnik Blažica včasih odel v hrupne, mestoma pa prav poetične trenutke. Nikdar se ni spustil v vulgarne vode, kamor večkrat rad zdrkne marsikateri drug. Levin se je v svojih delih loteval politične satire, v mnogih pa so prisotne eksistencialne teme z večno prisotnimi vprašanji smisla življenja, še posebno ob rob potisnjenih ljudi, ki na zemlji ne doživljajo nič lepega in spodbudnega. Vdani so v svojo usodo in tudi na onem svetu se jim ne obeta nič boljšega, če ne še kaj slabšega. Prav taka razmišljanja razvija komedija *Jakiš in Pupče*, katere protagonisti sta fant in dekle, ki ju v najlepših mladih letih kar razganja od spolne sle, a ta plamteči ogenj nikakor ne moreta potešiti z nikomer, ker sta grda, nepriljubljena, pa še revna po vrhu vsega. Ona sicer hrepeni tudi po tem, da bi lahko pestovala svojega otroka, saj je vendar rojevanje, skrb za potomstvo in nadaljevanje rodu edino pravo poslanstvo ženske (!). Ko se jima končno po posredniku izpolni želja dobiti nevesto oz. ženina in ko Pupčev "žnjabidabi" sicer le v snu končno "pokaže dvanajsto" in se združi s Pupče, se jima tudi tako opevani akt, po katerem sta oba vroče hrepenela, izkaže kot prevara, laž, puhlica, sama reklama, kot

pravi Jakišev oče. Trpek konec sklepa komedijo, ki je v novogoriški postavitvi, ob prologu in epilogu, dobila pridih predstav potujočega gledališča oz. komedije del l'arte. Dodatno ljudskost ji priliva izvirna avtorska glasba Janeza Dovčiča, ki priključuje v spomin judovski melos. Izvrstno jo izvajata v živo in pri tem ustvarjata posebno vzušje harmonikarica Petra Trobec in tubist Goran Krmac (oba sta oblečena v bogata pisana "ženska" oblačila, nekakšni noši). Iz celotne uprizorit-

Jure Kopušar, Arna Hadžialjević, Miha Nemec, Jože Hrovat, Patrizia Jurinčič, Radoš Bolčina, Medea Novak; foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan

ve veje neka domačnost, tudi zaradi scenografske podobe Aleksandra Blažice. Griček, na kateri stoji strnjena, tipično mediteranska vasica z zvonikom in uro, ki kaže šesto in pol, več kot jasen namig na Jakiševo impotenco (zaradi grdega Pupčinega obraza), predstavlja telesne ženske oblike, prav tako tudi nebo. Scenska podoba je nastala po zgledu kipa Nebeski izbor slovenskega umetnika Petra Černeta. Okoli grička so speljane tračnice, na katerih se vozi poseben vlak, domiselno sim-

bolno v obliki postelje, ki naj prinese srečo mladim. Vsebinska trpkost zgovorno odraža današnji čas, ko vsi stavijo le na videz, na zunanost. Lepota je nad vse, če je nimaš, jo moraš pridobiti s kirurškimi posegi, da ne postaneš nikdar star in grd. Lepi dosežejo vse, kar si poželi, grdi pa so obsojeni že od rojstva na klavarno življenje. Lepota in plemenitost srca sta pokopani, ničvredni. Jakiš in Pupče sta po srcu dobra, občutljiva človeka, kot njuni starši, a vsi so grdi in zato že vnaprej obsojeni na grenkobo in re-

tagonistov, z natančno dodelano igro enkratno poosebili člani novogoriškega ansambla, ki so publici tudi tokrat postregli s filigransko naštudiranimi liki in vrhunsko igro. Občudovanja vredni so njihovi gibi, kretnje in zelo izrazita mimika (tudi maska), ki so poudarjali grdoto, način razmišljanja in ravnanja teh malih ljudi, pri katerih je poroka tudi kupčija. Jure Kopušar je bil Jakiš, mladenič, poln plamtečega ognja, ki ga ne more pogasiti, ker mu je usoda namenila grdo Pupče, medtem ko je on sanjal za lo dekle. Vsakič, ko jo pogleda, se mu obrača želodec in ne zmore z njo občevati. Ob koncu vendarle "doraste" in resignirano sprejme kruto resnico, saj spozna, da so zanj lepote nedosegljive, ker je sam grduh. Njegovo vsiljeno nevesto, ki kaj kmalu tudi sama spozna, da je realnost vse kaj drugega kot sanje in hrepenenje po moškem, in pač sprejme nenapisano pravilo, da je ženska podrejena možu in da mora misliti predvsem na potomstvo, je z ostrimi, trdimi potezami in realističnim izrazom, brez kakšnih iluzijskih pritisklin izrisala Patrizia Jurinčič Finžgar. Prav tako realistični, skoraj tipizirani, so opisi ostalih likov, ki so jih zelo premišljeno izoblikovali Miha Nemec in Arna Hadžialjević, kot Jakiševi starši, Jože Hrovat in Medea Novak kot Pupčina oče in mati. Hrovat je v prizoru umiranja ustvaril posebno poetičen, ganljiv, hkrati pa tudi humoren trenutek z grenkobno noto, da tudi v onstranstvu ne bo nič boljše kot na zemlji. Radoš Bolčina je upodobil svaka, ki pač mora povedati

svojo ob tej poroki, Peter Harl je odigral barona Trompelaža s "finim" francoskim naglasom, pa še figuro, odeto s črnim humorjem, "veselega grobarja". V nekaj različnih likov se je učinkovito prelevil Blaž Valič. Najprej je prepričljivo skočil v suknjo premetnega potujočega poročnega posrednika Lejbeka, ki želi ob sklepanju poroke iztržiti kar največ dobička, sicer pa za ljubi kruhek dela še sto drugih poklicev. Valič je bil tudi Forcades, debela grda vlačuga, ki naj bi vzburla uboge Jakiša, in "šarmantna" Šampinje – Šandilje, prelepa princesa, ki ima ob sebi služabnika (gosta Borut Petrovič in Klemen Kovarčič). Razpoznaven humoren trenutek je zablestel ob figuri Turkvelta, umirajočega starca - alternativnega ženina za Pupče, ki ga je poosebil Iztok Mlakar. V svojem izrazitem slogu je zapel song o "moškosti", s sklepno bridko ugotovitvijo, da se tudi največje veselje enkrat konča. Srž vsebine so bogatili in dopolnjevali še drugi songi v izvedbi Jureta Kopušarja in Blaža Valiča. Še posebno mi-lo je izzvenela nežna uspavaka, ki jo je zapela Pupče alias Patrizia Jurinčič Finžgar, katere pevske večšine so gledalci že večkrat imeli priložnost spoznati in ceniti. Predstava s svojo grenkostjo dreza v gledalčevo intimo in razgalja marsikaj, o čemer nihče ne bi rad govoril. Življenje se kaže v vsej mračnosti za tiste, ki se borijo za preživetje in nimajo nobenega svetlega upanja, da bi se kaj spremenilo v tej solzni dolini. Iz vsebine veje tudi osamljenost, ki jo občuti marsikdo, ki ne najde sorodne duše. Morda pa je ravno tako osamljen tudi tisti, ki misli, da jo je našel. Raja na zemlji ni! In ga ne moreta priklicati niti poženje in bežna sladkost ob ljubljenu.

Iva Koršič

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (89)

Nedvomno je bila v preteklosti fotografija veliko bolj "demokratična" umetnostna zvrst kot slikarstvo, vsekakor pa si jo je le malokdo lah-

ko privoščil. Fotografija ni bila "ljudska" in šele na polovici devetnajstega stoletja je začela prevzemati svojo vlogo in postajati odločilna pri oblikovanju skupnega zgodovinskega spomina: fotografi so raziskovali družbo in pripovedovali dogodke, ki jih je svet doživljal. Objektivni goriških fotografov so v tistih letih beležili podobe takratne meščanske raznolike družbe, ki je živela pod okriljem avstrogrskega cesarstva, vojaško elito, grofe, buržoazijo.

Datum, ki uradno označuje začetek profesionalne fotografske dejavnosti v mestu, je 26. junij 1864 - dan, ko je Ferdinando Troester prejel dovoljenje za opravljanje fotografskega poklica v svojem studiu. V zadnjem desetletju 19. stoletja je prišlo na fotografskem področju do številnih revolucionarnih inovacij in fotografija ni

bila več samo za maloštevilne, a postopno se ji je približalo vedno večje število ljubiteljev. Konec osemdesetih let 19. stoletja se je v Gorico preselil fotograf Anton Jerkič - profesionalce, ki je postal pomemben člen mestnega kulturnega in gospodarskega življenja. Rodil se je v Dobravljah pri Ajdovščini 4. aprila 1866. Šolal se je na realki v Gorici, fotografsko izobraževanje je opravil na Madžarskem, služboval je najprej v Nabrežini, 5. januarja 1891 pa je odprl svoj studio v ulici sv. Klare v Gorici. Kasneje se je preselil na Trst, v stavbo ob škofijskem ordinariatu, v novem stoletju pa se je njegov odlikovani fotografski ateljei že tretjič selil, in sicer v Gosposko ulico. Jerkič je bil zelo uspešen in priznan slovenski obrtnik in umetnik. Ob krajinskih motivih, razglednicah je ustvarjal tudi dokumentarne posnetke, skupinske društvene slike, posnetke dogodkov, kot npr. pogreb pesnika Simona Gregorčiča ali odkritje spomenika Francu Jožefu (1899). Glavnina njegovega poklica je bila tudi izjemno število portretnih upodobitev posameznikov, manjših skupin in družin. V spominu je ohranjen kot mojster fotografije in predvsem ustvarjalec pomembnega zgodovinskega vira - fotografij in razglednic, na katerih so bili napisali slovenski, italijanski in nemški ali pa v dveh oz. treh jezikih. Umrli je leta 1924; tri dni po njegovem pogrebu, 18. decembra 1924, je goriški občinski odbor odločil, da morajo biti vsi napis na nagrobnih spomenikih v Gorici v italijanskem ali latinskem jeziku in da se morajo v letu 1925 izbrisati tudi že obstoječi slovenski napis.

Predvsem v letih po drugi svetovni vojni si je vedno večje število fotografskih amaterjev začelo kupovati fotografsko opremo. Tudi moj nono na Vipavskem se je zabaval s fotografijo, celo ko je odšel v vojsko, je s seboj nesel svoj fotografski aparat. Doma, na podstrešju, je hranil lesen zabojček s predalčki, v katerem so bile skrbno, pokončno postavljene fotografije na steklu, verjetno so to bili negativni. Mama še danes ne ve, od kod so tiste slike

prišle, zelo dobro pa se spominja, da je nekoč v šoli za likovno vzgojo potrebovala steklene ploščice in, ker doma ni bilo dovolj denarja, da bi jih lahko kupili, ji je mama dovolila, da je z nožičem postrgala slike s pravokotnih ploščic - ko jo je oče vprašal, od kod steklo, ni bil zadovoljen z odgovorom. Kamere profesionalcev in amaterjev so tedaj beležile le pomembne trenutke vaškega in mestnega življenja - procesije, poroke, pogrebne obrede. Mama mi je povedala, da so imeli takrat navado, da so se najožji člani družine fotografirali z mrličem: doma še hrani svojo fotografijo ob pokojni noni ...

Danes si radi delamo selfije s pametnimi telefoni, z digitalnimi fotoaparati posnamemo veliko število fotografij, ki jih z lahkoto shranimo ali izbrišemo s spominske kartice, če nam niso všeč. Do pred nekaj leti pa fotografiranje ni bilo tako enostavno: naši sopotniki v vsakdanjih dogodivščinah so danes spominske kartice, nekoč pa je to bil fotografski film v zvitku, s katerim smo lahko ustvarili 12, 24 ali 36 fotografij. Ko je film končal, smo ga morali ponovno zaviti, predno smo ga iz aparata odstranili, drugače bi sončna svetloba popolnoma pokvarila fotografije, nato pa smo ga

nesli do poklicnega fotografa in potrpežljivo čakali nekaj dni, da je fotografije natisnil. Zgrešiti se ni smelo, s filmom je bila napaka za vedno zabeležena - bili so pridni fotografi in slabi fotografi, takrat si ni nihče pomagal z računalniško obdelavo fotografij. Ker je fotografski aparat imel res malokdo, je bilo v navadi, ob pomembnih priložnostih, tega potrpežljivega gospoda prositi za fotografijo. Naša znanca je nekoč prosila soseda, ali ji lahko slika sinčka ob njegovem petem rojstnem dnevu. Sosed je moral v službo, mudilo se mu je, a vendar je gospe hotel ustreči, da bi ohranil dobre soseske odnose. Otrok se je lepo oblekel in umil, mama mu je dala celo kravato in postavil se je zraven torte. To je bila sicer preprosta korenčkova torta, a vendar njegova najljubša. Sosed je gledal na uro in čakal, da bo mama otroka postavila v primerno pozor, končno pa je vendar lahko pritisnil na gumb aparata in odšel. Po nekaj tednih, ko ga je gospa že večkrat vprašala za fotografijo, je film v aparatu končal in ga nesel k fotografu. Fotografija petletnega slavljenca ni bila taka, kot sta fotograf in gospa upala: korenčkova torta je bila zelo lepa, tudi petica na njej je bila jasno vidna, barve otrokove obleke so bile žive, od kravate gor pa na fotograiji ni bilo več nič ...

KORENČKOVA TORTA

Sestavine:

3 jajca, 170 g sladkorja, vanilja, 100 ml sončničnega olja, 300 g ribanega korenja, 150 g moke, 150 g mletih mandljev, 1 vrečka pecilnega praška, ščepec soli.

Priprava:

Jajca in sladkor penasto vmešamo, dolijemo olje, dodamo vaniljo in sol. Zribamo korenje, presejemo moko s pecilnim praškom in mlete mandlje malo prepražimo. Vse sestavine vmešamo, testo damo v tortni model, obložen s peki papirjem, in pečemo najprej 30 minut na 170-175 stopinj Celzija, nato še 10 minut na 160-165 stopinj Celzija. Ko se torta ohladi, jo potresemo s sladkorjem v prahu.

Pred skupščino družbe KB 1909

Likvidacijski postopek, pa ne samo...

Poletna vročica bo tudi letos prinesla s seboj občutljivo temo za goriško in širše slovensko zamejsko gospodarstvo. Dne 30. julija je namreč sklicana skupščina družbe KB 1909, na kateri bodo člani razpravljali o odobritvi letnega poročila za leto 2019. Družba, ki je od leta 2017 v postopku likvidacije, je v lanskem letu začela izvajati načrt restrukturiranja. Na skupščini novembra lani je likvidacijski

precej odprtih terjatev do svojih dolžnikov. Najbrž je največji dolжник goriške družbe hrvaški poslovnež Ivo Dean, ki bi moral Goričanom vrniti 6 milijonov evrov. Dean pa je po pisanju številnih hrvaških medijev močno zadolžen, njegova skupna izpostavljenost do vseh upnikov naj bi znašala 25 milijonov evrov. Vprašanje je, kako bi lahko hrvaški poslovnež poplačal svoj dolg, čeprav je likvidacijski upravitelj KB 1909 na

Gre za pomembnega delničarja v strukturi družbe KB 1909. Glede na zadnje dostopne podatke je od Vege financ, ki ima po ponderiranem preračunavanju navadnih in privilegiranih delnic približno 8 odstotkov, pomembnejši samo še Sklad Trinko. Iz luksemburškega registra podjetij, ki prikazuje stanje dejanskih lastnikov, izhaja, da ima Vega financ tri ekonomske upravičence (lastnike). Poleg samega likvidacijskega upravitelja KB 1909 Borisa Perica sta tukaj še znani imeni družbenega gospodarstva Adriano Sossi in predvsem nekdanji predsednik Saftija Dario Zuppin.

Gre seveda za zanimiv podatek, ki izhaja tudi iz povezave med

podjetjem Vega financ in družbenim gospodarstvom. Omenjeno podjetje je namreč nastalo leta 1989, ko ga je z imenom Proteus ustanovil prav Safti, vodil pa ga je prav tako Zuppin. Prvotno poimenovanje (torej Proteus) so ohranili do leta 2002, nato so ga preimenovali v sedanjo obliko. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja je Proteus

skupaj z Ljubljansko banko v Švici ustanovil Proteus financ, ki ga je nato v celoti prevzela Nova ljubljanska banka in ga preimenovala v NLB Interfinanz (prej omenjena družba v poslu loan participation s hrvaškim podjetnikom Ivom Deanom).

A vrnimo se k izvirnemu Proteusu. Po zatišju s konca devetdesetih let prejšnjega stoletja se je v novi preobleki in s spremembo imena (Vega financ) vrnil v slovensko gospodarstvo v začetku novega tisočletja. Podjetje Vega financ je bilo pogosto prisotno v poslovanju družbe KB 1909 in njenih hčerinskih firm. Z lastniškim deležem je bilo prisotno v farmaceutskem podjetju Mark medical, v Distriestu in v Klinično depotni družbi. Nazadnje pa ga najdemo prav tudi v matični KB 1909.

kil

Kdaj konec postopka likvidacije?

Spomnimo naj, da je imela KB 1909 ob začetku likvidacijskega postopka do bank približno 25 milijonov evrov dolgov. Približno pol tega zneska gre pod postavko hipotekarnih posojil, preostala polovica pa pod postavko nezavarovanih terjatev. Hipotekarna posojila naj bi goriška družba poplačala s prodajo nepremičnin. Med temi naj bi bili tudi prostori v KB centru, ki jih slovenske organizacije ne uporabljajo več. Nezavarovane terjatve pa se bodo poplačale s 50-odstotnim diskontom. KB 1909 bo namesto 13 milijonov evrov zanje plačal polovico zneska, torej nekaj manj kot 7 milijonov evrov. Terjatve je medtem nase prevzela (odkupila od bank) ljubljanska družba KD group. Pri tem je seveda v ospredju vprašanje, od kod goriški družbi potrebna likvidnost, da se poravnajo terjatve. Peric že dalj časa napoveduje, da bodo ta sredstva na voljo, ker ima tudi KB 1909 še

novembrski skupščini napovedal, da so jamstva dovolj trdna. Zgodba o terjatvi, ki ga ima KB 1909 do Iva Deana, pa je zanimiva še zaradi drugega vidika, ki v ospredje prihaja z nekatere novimi ugotovitvami. Omenjena terjatev je namreč nastala v sklopu posojilnega posla, v katerega je KB Finance (hčerinska firma KB 1909) vstopila leta 2013 s postopkom loan participation skupaj z NLB Interfinanz. In ravno NLB Interfinanz, ki je bila donedavno hčerinska firma največje slovenske banke NLB, predstavlja zanimivo vez s preteklostjo (pa tudi sedanostjo), ki KB 1909 povezuje s Saftijem oziroma z družbenim gospodarstvom. Stari lastniki za "nove" družbenike

Pojasnimo, za kaj gre. V javnost je prišel dokument, ki razkriva lastnike luksemburškega anonimnega podjetja Vega Finanz.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (299)

Centaury

Bachova cvetna esenca Centaury je primerna za občutljive osebe. Veže se s 5. čakro, čakro ščitnice, ki je v hiper ali hipotirozi. Oseba je empatična, čuti osebe okoli sebe, ve, kaj pričakuje od nje, in se tako posledično tudi odziva. Vse rada zadovolji, vsem rada ugoti,

potrebuje, vzela 5 kapljic cvetne esence Centaury zvečer pred spanjem. Tako bosta v njej zrasli moč in gotovost, in če ji kaj ne bo pogodu, bo to tudi na ustrezen način povedala, ne da bi vzrojila. Ker navadno se zgodi prav to, taka oseba požira, požira in je tiho, potem pa lepega dne "poči" in kriči in stresa vso jezo, ki jo je zadrževala. Takšna

kommunikacija je neproduktivna, v zanosu in neučinkovita. Poraja samo še globljo stisko in razdvojenost. Cvetna esenca Centaury bo pomagala tako, da se bo 5. čakra, ki je tudi čakra govora, lažje odprla in da bo oseba resnično povedala to, kar jo moti. In to ljudem, ki ji največ pomenijo, staršem, partnerju. Navadno takšne osebe nimajo težav izraziti neodobravanja v službi,

nobenemu se noče zameriti. Vendar svoje želje potlači. Zelo se sekira, če komu ne ugoti, če se komu zameri, skrbi jo, kako se je predstavila, vedla... V bistvu je njena največja težava v samopodobi. Kako sem izgledala? Kaj si drugi mislijo o meni? Za uravnavanje samopodobe bo oseba, ki to

drugače pa je v družini, tam nastajajo in ostajajo konkretne težave. Cvetna esenca Centaury bo osvobodila 5. čakro. Oseba bo začutila svobodo izražanja svojih želja, intimnih strahov, vsega, kar je bilo skrbno skrito pod masko veselja.

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa Veneto S.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,

tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska in Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 7. julija 2020, ob 13. uri

ZCPZ Trst in ZCPZ Gorica

Spletno srečanje o zborovski dejavnosti

Začela se je druga faza tudi za zборе. Petje je do pred kratkim še spadalo med "tvegane" dejavnosti (z zdravstvenega vidika), zato so številni pevci tudi v deželi Furlaniji Julijski krajini nestrpno čakali na navodila in na vrnitev k "normalnosti pod določenimi pogoji". Vprašanj in dvomov je veliko, zato sta Zveza cerkvenih pevskih zborov Trst in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica priredila spletno okroglo mizo o položaju in perspektivah zborov po novem državnem odloku. Pogovor je bil namenjen vsem aktivnim ljubiteljem zborovske glasbe, ne glede na vrsto in kontekst delovanja.

Najnovejši državni odlok z dne 11. junija, kateremu je dan kasneje sledila deželna uredba, je prvič omenil zborovsko dejavnost, kar odpira novo poglavje po dolgem zaprtju. Zbori lahko ponovno zapojejo, morajo pa poznati nova "pravila igre" in jih upoštevati, da se bodo lahko družili ob petju varno in mirno, je v uvodu povedala predsednica ZCPZ Trst Rossana Paliaga, ki je tudi vodila okroglo mizo. Predsednica je seznanila vse poslušalce z glavnimi točkami in pravili državnega

odloka in deželne uredbe, ki so vsekakor na voljo tudi na spletu (www.uscivfg.it). Te so nekatere pomembne smernice: vse pevce in sodelavce je treba seznaniti s predpisi; na vaji je treba podpisati seznam prisotnosti, ki ga je treba hraniti vsaj 14 dni; prostore je treba organizirati tako, da lahko zagotovimo varnostno razdaljo, in sicer 1 m desno/levo, 2 m pred vsakim pevcem in med vrstami; priporočene so vaje po skupinah, prepovedano je izposojanje predmetov; uporaba maske je obvezna; razkužila morajo biti na razpolago; ni skupne garderobe; redno je treba prezračevati in razkuževati prostore. Sledila so zanimiva pričevanja dirigentov, ki so povedali, kako so organizirali delo tudi v izrednih razmerah.

Dirigentka Mateja Černic je pripomnila, kako so se zborovodje drugače organizirali na podlagi skupin, ki jih vodijo. Vsak je torej izbral svojo strategijo. Po mnenju dirigentke je bil v tem času glavni cilj vzdrževanje stikov s pevci, kajti socialna komponenta zborovskega druženja je najbolj "nazadovala". Nekateri zbori so se posvetili vokalni tehniki na daljavo, drugi so ponavljali nove skladbe ali utrje-

vali že poznan repertoar. Čas so nekateri zbori izkoristili, da so se bolje predstavili javnosti po socialnih omrežjih in so zato snemali posnetke, predstavili pevce, kaj zapeli ipd. V teh izrednih časih je pevec prav gotovo pridobil samostojnost na različnih področjih, od interpretacije do intonacije in samokritičnosti, je sklenila Černičeva.

Tudi dirigent David Bandelj je poudaril, kako je ustvarjalnost igrala pomembno vlogo, ker je s petjem na daljavo osiromašeno bistvo zborovskega petja. Vse dejavnosti so vsekakor bogatilo ponudbo in skušale delno nadomestiti običajno dogajanje. Dirigent je povedal, kako je pri individual-

nem petju prišel na dan predvsem odnos, ki ga ima posamezen pevec z lastnim glasom, ko ga mora posneti. Dodal je, da so bila posebno dragocena tudi srečanja s strokovnjaki, s katerimi bi drugače prišli težko osebno v stik zaradi oddaljenosti.

O cerkvenih zbora in petju sta spregovorila vikar g. Karel Bolčina in dirigentka Zulejka

Devetak. Italijanska škofovska konferenca za zdaj ne dopušča še, da bi zbori peli v cerkvah, dovoljuje le, da sta prisotna organist in solist na koru, ter ljudsko petje. G. Bolčina je potrdil to dejstvo, je pa opozoril, da je bila ta smernica napisana na podlagi množičnega italijanskega narodnega občutja cer-

kvene glasbe, ki je oddaljen od našega. Redkokje v Italiji dobimo še pevske zборе na koru, po navadi so v prezbiteriju ali vsekakor na vidnem mestu, in to v velikih skupinah. Za naše razmere vikar ni tako strogo usmerjen glede petja na koru, je pa treba obdržati primerne razdalje, kar ni vedno lahko v naših cerkvah, predvsem tistih manjših. Spomniti se moramo, da v tem trenutku ni na prvem mestu glasba, ampak zdravje, in si moramo na vse načine prizadevati, da spoštujemo vse smernice, je še dodal.

Na koru v Rojanu je cel čas pandemije pela Zulejka Devetak, ki je poslušalcem opisala prav to posebno izkušnjo. V Rojanu je maša v neposrednem prenosu po radiu, zato je bila prva skrb ta, kako se sliši, če poje samo solist. Poskus je kar dobro uspel in je tako dirigentka in pevka nadaljevala petje vse nedelje. Zdaj, ko ljudje lahko gredo spet k maši, opaža, da je ljudsko petje vsekakor težavno, saj so verniki navajeni imeti note in težko poznajo na pamet vsa besedila. V večjih cerkvah je dodatna težava ta, da se petje preveč razprši, je še dodala Devetakova.

O čezmejni izkušnji je pripovedoval dirigent Bogdan Kralj, saj vodi zборе tako v Sloveniji kot pri nas. Glede cerkvenega petja, ki ga vodi v Brdih, je povedal, da z razliko od Italije so tam

začeli peti na koru že na začetku maja. Najprej dirigent s štirimi pevci in v mesecu juniju pa že z vsemi pevci, upoštevajoč seveda varnostna pravila. Zborovske vaje pa potekajo podobno kot v Italiji, tako da zbori skušajo vaditi v večjih prostorih ali na odprtem z varnostnimi razdaljami in vsak s svojo mapo. Razlika je v tem, da se je v Sloveniji dalo vaditi tudi brez mask in da je vsekakor vzdušje malo bolj sproščeno, saj so Slovenci doživeli virus z bistveno manjšo silo in posledicami. Na koncu "spletnega omizja" se je oglasila še dirigentka Neda Sancin, ki v popoldanskih urah vodi šolski zbor, ki šteje od 45 do 60 učencev. S takimi ukrepi, kot so zdaj v veljavi, bo res težko oz. celo nemogoče organizirati redno delovanje šolskega zbora prihodnje leto, je zaskrbljeno povedala. Razdalje za šolski zbor niso idealne, saj je potrebna bližina sopevca v težjih delih posamezne skladbe in zato bolj izurjeni pevci ne morejo pomagati tistim, ki so še šibkejši. Nazadnje je tudi problem prostorov, saj šole nimajo tako velikih dvoran, da bi dovolile 2 metra razdalje med pevci. Alternativi sta imeti vaje v razdeljenih skupinah ali pa napraviti selekcijo in zmanjšati zbor, kar sta za dirigentko popolnoma nesprejemljivi in neidealni varianti.

MČ

Občni zbor Zadruga Mladika

Zelo pozitiven obračun dozdašnjega dela in obetavni načrti za prihodnost

Tudi redni občni zbor Zadruga Mladika, ki ima lastno založbo in izdaja istoimensko revijo, je bil letos nekoliko preložen zaradi svetovne zdravstvene epidemije koronavirusa. Člani zadruga so se zbrali ob drugem sklicanju v četrtek, 25. junija 2020, v prostorih na ul. Donizetti 3 v Trstu, ob vseh varnostnih predpisih, ki jih zahteva zdajšnje stanje zaradi svetovne epidemije, in pregledali splošno delovanje v preteklem letu. Predsednik zadruga Sergij Pahor je podal splošno poročilo delovanja, ki bi ga krajše povzeli.

Revija Mladika je na revialnem področju ena najstarejših publikacij Slovencev v Italiji in vseslovenskem prostoru nasploh. Objavlja prozne in pesniške prispevke, članke o zgodovinski tematiki, ocene knjig in razstav, literarne eseje, v uvodnikih se uredniški odbor loteva najbolj žgočih tem in problemov naše zamejske in širše slovenske stvarnosti, od šolske problematike do političnih premikov in dogajanj v verskem življenju. Uredniški odbor je pred tremi leti uvedel posebno rubriko Fokus, v kateri razni avtorji z različnih zornih kotov poglobljajo posebno aktualno temo. Lani je uredništvo o temah, ki jih je obravnaval Fokus, priredilo več javnih zelo dobro obiskanih srečanj v raznih okoliških krajih (v Križu, na Opčinah, v Samatorci, Kopru, Gorici, Ljubljani). Tematike so obravnavale slovensko šolstvo v Italiji, ekologijo, jezik, manjšinsko gospodarstvo itd. Ob posebnih dogodkih in obletnicah je pripravila revija tudi priložnostne priloge, saj je posebej pozorna do jubilejev slovenskih ustvarjalcev. Tudi v preteklem letu je revija nadaljevala objavljjanje nekaterih že vpeljanih rubrik, kot so na primer: nagajeni in priporočeni prozni in pesniški prispevki na natečaju revije Mladika, komentarji Pod črto, Ekologija, Fokus, Obletnica meseca, Pričevanje, članki s področja umetnosti, s področja glasbe, poleg stalnih rubrik Antena in Oče-

ne, razmišljanja o etičnih in verskih vprašanjih, marsikateri priložnostni zapis in spominski drobci. V rubriki Naš utrip pa razčlenjuje in dokumentirano predstavlja zamejska društva ali organizacije. Kot običajno so lani izdali 10 števil revije. Revija Mladika spodbuja k literarnemu ustvarjanju in že 47 let razpisuje nagradni literarni natečaj za prozo in poezijo. Leta 2019 je na literarni natečaj prispelo 56 prispevkov v prozi in 25 ciklusov pesmi. Razglasitev nagrajenih del poteka na Prešernovi proslavi v Peterlinovi dvorani, ki jo prireja Društvo slovenskih izobražencev v sodelovanju s Slovensko prosveto. V reviji Mladika že od leta 1982 izhaja mladinska priloga Rast, ki jo odlikujeta živahnost in mladinska razgibanost. Rast je tudi v lanskem letu objavljala uvodnike o aktualni tematiki, ocene filmov, intervjuje, literarne prispevke in nagrajena literarna dela na natečaju Slovenskega kulturnega kluba in poročila z raznih manjšinskih mladinskih in verskih srečanj po Evropi. Uredništvo mladinske priloge sestavljajo dijaki višjih srednjih šol in univerzitetni študentje, pri svojem delu so samostojni in sami odločajo o tem, kar bodo v Rasti objavili. Tudi v letu 2019 je bila Založba Mladika zelo aktivna, saj kot vedno stremi k vrednotenju slovenske besede in slovenskih avtorjev v Italiji, tako je tudi lani pripravila pester in raznolik knjižni program, ki nagovarja bralce vseh starosti in z različnimi bralnimi zanimanji. Izdali so 10 novih knjižnih naslovov in nekaj ponatisov knjig, ki so že pošle, a bralci še vedno povprašujejo po njih. Ob prvi obletnici smrti pisatelja, esejista, prevajalca Alojza Rebule se je Mladika poklonila njegovemu spominu s posebnim dokumentarnim delom, v katerem je v besedi in s fotografijami predstavljena življenjska in pisateljska pot v Trstu rojenega ustvarjalca in misleca evropskega formata. Knjigo z naslovom Alojz Rebula 1924–2018. Do-

kumentarno monografijo je pripravil prof. France Pibernik. Sestavlja jo sedem poglavij, ki so tematsko in časovno zaokrožena. Prvič so jo predstavili na zelo uspelem večeru ob prvi obletnici pisateljeve smrti v Finžgarjevem domu na Opčinah.

Posebna pozornost je bila v letu 2019 usmerjena v našo polpreteklo zgodovino. Spomini in misli je naslov avtobiografskih zapisov zdomskega pesnika Branka Rebozova, ki so izšli po njegovi smrti. V tem delu avtor obravnava svoja doživetja iz vojnih let in iz prvega vojnega časa (takrat je bil star od 17 do 19 let) in kritično razmišlja o revoluciji, partizanstvu in domobranstvu. Kar je okusil kot prisilno mobilizirani partizan in kot domobranski prostovoljec, ga je tako zaznamovalo, da se je s tem ukvarjal do smrti tudi v svojih zapisih in poeziji v argentinskem zdomstvu. V čas prve svetovne vojne sega Legenda o priklenjenih mitraljezcih, ki je izšla izpod peresa priznanega goriškega raziskovalca dogodkov iz časa prve svetovne vojne Mitje Jurina. Knjiga je preplet zgodovine in domišljije, resničnih dogodkov, ki so se pripetili na območju soške fronte, in legende, ki so jo ti dogodki porodili, namreč o mitraljezcih, ki so se pregrešili zoper avstro-ogrsko vojaško avtoriteto in so zato morali ostati v prvi bojni liniji, privezani na mitraljez in z rafali zadržati italijanski naval. Spremnno besedo v delo je napisal zgodovinar Renato Podbersič ml.

Darinka Kozinc se že dolgo posveča razkrivanju usod Aleksandrinc, slovenskih deklet iz Vipavske doline in bližnjih krajev, ki so odhajale v Egipt po delo in zaslužek. Tudi v najnovejši knjigi Les Slovenes

obrnava različne zgodbe žena in deklet, ki so zapustile domačo vas, starše, komaj rojene otroke, može ali zaročence, da bi s trdim delom oddaljeni Aleksandriji, kjer so jim bile v veliko oporo nune iz reda šolskih sester, pripomogle k izboljšanju gmočnega stanja družine. Dekleta so stopila v stik z novo, drugačno kulturo, razvila so posebno medsebojno solidarnost in so se v drugačnem, meščanskem svetu zelo spremenila. Spremnno besedi sta napisala Megi Rožič in Jernej Vidmar.

Z bližnjo tržaško preteklostjo se spogleduje knjiga izbranih spominskih zapisov Aleksandra Furlana Bilo je nekoč. V delu zazivajo Barkovlje in njeni ljudje, kot jih je avtor doživljal v svojih otroških in mladostnih letih. Gre za izbor kratkih zgodb, črtic in razmišljanj, v katerih privre na dan vsa Furlanova pripovedna žila in smisel za anekdote. Uvodno besedo v knjigo je napisal Ladi Vodopivec.

Monografija Potovanje po neznanih poteh tržaškosti in Gradnikove poezije je nastala kot rezultat skoraj dveh desetletij raziskovalnega dela predavateljice in raziskovalke na Univerzi v Novi Gorici Ane Toroš. Rdeča nit prispevkov je literarna večkulturnost in večjezičnost na Tržaškem in Goriškem, s poudarkom na prvi polovici 20. stoletja, in ponuja nekatere nove smernice za raziskovanje literature v danem prostoru.

Založba Mladika je najmlajšim bralcem namenila novo pustolovščino piratskih bratov Vida in Ama, ki v pravljici z naslovom Brata Pirata in zaklad ladje roparice ujmeta v morju steklenico s pismom, v kateri je prošnja na pomoč. Napisali so ga ribiči iz afriškega roga, kjer velike

tuje ladje z ogromnimi mrežami lovijo, plenijo in pustošijo vse, kar plava. Avtor Robert Šabec v zgodbi mlade bralce opozarja na družbene in gospodarske krivice, ki se dogajajo po svetu, in natančneje opozori na dogajanje na Somalskem polotoku. Piratsko zgodbo je tudi tokrat ilustriral akademski slikar Staš Kleindienst. Mentorjem otroških in mladinskih gledaliških skupin in ljubiteljem gledališkega nastopanja nasploh je namenjen priročnik Luč na odru. V njem je avtorica Manica Maver uporabila svoje dolgoletno pridobljeno teoretično in praktično znanje o glasu, govoru, specifikah slovenskega govornega jezika, o zakonitostih gledališča, amaterskem gledališču in gledališki pedagogiki ter jih strnila v zanimiv priročnik. Knjiga vsebuje tudi dve dramski besedili, primerni za otroško ali mladinsko skupino. Priročnik skuša zapolniti vrzel v specifični slovenski gledališki literaturi, saj ponuja mnogo uporabnih napotkov in praktičnih vaj. Spremnno besedo je napisala Katarina Podbevšek, profesorica za govor na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT) v Ljubljani.

Tudi lani je Mladika izdala zbornik preteklih študijskih dnevo Draga, ki nosi naslov Pluralizem po slovensko in vsebuje predavanja Erike Jazbar, Aleša Štegerja, Imreta Jerebiča in Lojzeta Peterleta ter Bernarda Nežmaha. Skupaj s Krožkom za družbeno vprašanja Virgil Šček je Mladika izdala 41. zvezek z naslovom Županovi iz Lonjerja, posvečen lonjerski rodbini Županovih, ki je dala tri znane narodne delavce: duhovnika Antona Čoka, ravnatelja Andreja Čoka in politika Iva Marija Čoka. Delo, ki prinaša prispevke različnih avtorjev, je uredil Ivo Jevnikar.

Založba je v letu 2019 priredila razne predstavitev in srečanja ob knjigah v Tržaškem knjižnem središču, po knjižnicah in društvih, tako v Furlaniji Julijski krajini kot v Slove-

niji in na avstrijskem Koroškem. S svojimi knjigami je bila prisotna na 35. slovenskem knjižnem sejmu v Ljubljani, na katerem je priredila tri samostojne dogodke. Skupaj z ZTT in Tržaškim knjižnim središčem je bila Mladika soprireditelj že običajnih jutranjih srednjih srečanj Kava s knjigo, tudi lani je kavo velikodušno ponujalo priznana tržaško podjetje Primo Aroma. Na občnem zboru je poročilo predsednika sledil prikaz obračuna iz leta 2019, ki se je končal z rahlo izgubo, ki jo bodo krili iz rezerve. Upravnemu odboru je zapadel mandat, zato so izvolili nov odbor, ki mu bo nasledel predsedoval Ivo Jevnikar (**na sliki**). Člani so nato nadaljevali z bogato debato o opravljenem delu in o smernicah za prihodnost. Zadovoljstvo so izkazali pri vedno večji kakovosti revije Mladika, ki stalno pridobiva nove sodelavce in ima tako tudi bolj raznoliko in bogato vsebino. Zaradi karantene v času koronavirusa so tudi uredili, da je celotna revija brezplačno na spletu, kar so marsikateri bralci sprejeli z navdušenjem. Tudi starejši letniki revije oziroma od prvega letnika dalje so dosegljivi na spletu po zaslugi Digitalne knjižnice Slovenije, na naslovu www.dlib.si, kjer lahko vsakdo v brskalnik natisne Revija Mladika Trst in lahko prelista vseh 62 letnikov (razen zadnjih dveh) Mladike, kar je zanimivo tudi za najrazličnejše študente in raziskovalce nasploh, saj lahko med branjem revije opazijo razvoj manjšinske in slovenske stvarnosti v več kot pol stoletja dolgem obdobju. Glede založniške dejavnosti so člani ugotavljali, da je letošnja epidemija zaustavila že načrtovane predstavitve knjig in da bo tudi v prihodnje treba nameniti več truda v bolj kapilarno reklamno bodisi glede knjig kot revije. Občni zbor se je končal po sprejetju proračuna za naslednje delovno leto in z mnogimi predlogi za čim boljše delovanje.

MAP

@ivanpersoglia

NOVI
GLAS

#VALNOVOSTI

Uredništvo

www.noviglas.eu

gorica@noviglas.eu

+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com

+39 0481 533177

